

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี
THE MONASTERY MANAGEMENT ACCORDING TO 5 S'S
ACTIVITIES OF SANGHA AT WIHANDAENG DISTRICT,
SARABURI PROVINCE

พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร (หลิมเมืองมา)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

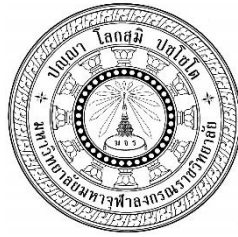
การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี

พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร (หลิมเมืองมา)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Monastery Management according to 5 S's Activities
of Sangha at Wihandaeng District, Saraburi Province

PhraKaimat Paññāvajiro (Limmeungma)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง "การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี"
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(อ.ดร.สุภัทรชัย สีสะไบ)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระไกรมาศ ปญฺวารชิโร)

- ชื่อสารนิพนธ์** : การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
- ผู้วิจัย** : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร (หลิมเมืองมา)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ. ดร., ป.ธ. ๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๖๕ กับกลุ่มตัวอย่าง ๑๓๙ รูป จากพระสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลนัยน้อยที่สุด การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๔๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๕๘) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๒) และด้านการจัดการ ($\bar{X} = ๓.๓๔๗$, S.D. = ๐.๕๘๔) ตามลำดับ

๒. พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ วัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๓. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ๑. พระสงฆ์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ๒. วัดขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ๓. วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานไม่ทันสมัย ทำให้เกิดความล่าช้า ข้อเสนอแนะ คือ ๑. การทำกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในอำเภอวิหารแดงนั้น ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียนและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัดควรจัดสรรงบประมาณให้แต่ละวัดไปบริหารจัดการอย่างเพียงพอ ๓. แต่ละวัดควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการทำกิจกรรม

Dissertation Title : The Monastery Management according to 5 S's Activities of Sangha at Wihandaeng District, Saraburi Province

Researcher : PhraKaimat Paññāvajiro (Limmeungma)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee

: PhraUdomsittinayok, Asst. Prof. Dr., Pali IX,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management),
Ph.D. (Buddhist Management)

: Phramaha Krisada Kittisobhano, Asst. Prof. Dr., Pali VI,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management),
Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : December 21, 2020

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1. To study the monastery management according to 5 S's activities of Sangha at Wihandaeng District, Saraburi Province. 2. To compare the Sangha's opinions on monastery management according to the 5 S's activities of Sangha at Wihandaeng District, Saraburi Province, classified by personal factors and 3. To study the problems, obstacles and recommendations for monastery management according to the 5S's activities of Sangha at Wihandaeng District, Saraburi Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research by survey method, data were collected by the researcher with questionnaires that had the confidence value at 0.965 from 139 samples who were monks in the rain retreat at monasteries at Wihandaeng District, Saraburi Province in B.E.2563 and analyzed data by frequency, percentage, mean, standard deviation, SD. The qualitative research, data were collected from 12 key informants by structured in-depth-interviewing by face-to-face and analyzed by systematic content descriptive interpretation

Findings were as follows:

1. The monks' opinions on the Sangha's monastery management according to the 5 S's activities at Wihandaeng District, Saraburi Province, by overall were at by

overall, every aspects were at average levels (\bar{X} = 3.41 S.D. = 0.49) and every aspect was at average levels: personnel was at (\bar{X} = 3.45 S.D. = 0.60) equipment was at (\bar{X} = 3.42 S.D. = 0.58) budget was at (\bar{X} = 3.41 S.D. = 0.62) management was at (\bar{X} = 3.347 S.D. = 0.584) respectively.

2. Monks with different ages and educational levels did not have different opinions on the Sangha's monastery management according to the 5 S's activities at Wihandaeng District, Saraburi Province, rejecting the set hypothesis.

3. Problems and obstacles of the Sangha's monastery management according to the 5 S's activities at Wihandaeng District, Saraburi Province were found that 1. There were few monks at each monastery to perform activities, 2. Lack of budget for the monastery management, 3. Materials and equipment for management were limited and not modern causing the slow management. participation in well-beings promotion for liquor and cigarette reduction in Recommendations: 1. 5 S's activities at Wihandaeng District, Saraburi Province should be opened to community, state agency and schools to participate the activities regularly as the habits, 2. Agencies that involved with the monastery should allocate the budgets for each monastery to carry out the activities and each monastery must prepare the clear records of incomes and expenditures and 3. Each monastery should have modern materials and equipment for 5 S's activities operation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เพราะได้รับความเมตตาจากคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ คือ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.และพระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ที่ได้อนุเคราะห์ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบ คือ พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน ดร.สุภัทรชัย สีสะไบ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร., พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ที่ได้เมตตาแนะนำปรับปรุงสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระเดชพระคุณ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้วิจัยคอยอำนวยความสะดวกและแนะนำผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

กราบขอบพระคุณพระครูไพโรจน์ธรรม, พระครูวิมลวิหารคุณ,พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสาร,พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร., พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร.,พระครูวินัยธรเอกชินวิโส, ดร., นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์, นางสาวพัชรา สุคันธี, นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, นายบุญธรรม เสวกพันธ์, นายจรัญ เข้มกลัด, นายลำภู เกตุสุวรรณ, ที่ให้ความเมตตาในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ครุอุปัชฌาย์อาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย และ ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระไกรมาศ ปญจาวชิโร (หลิมเมืองมา)

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฑ
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	ฒ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการ	๙
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัด	๒๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรม ๕ ส.	๔๖
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๔
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๘
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๗๙
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๘๔

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๗
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๘
	๔.๒ ระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	๙๐
	๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๑๑
	๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	๑๒๖
	๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	๑๓๑
	๔.๖ องค์ความรู้	๑๕๙
บทที่ ๕	สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๖๘
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๖๘
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๗๖
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๘๔
บรรณานุกรม		๑๘๖
ภาคผนวก		๑๙๓
ภาคผนวก ก	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๙๔
ภาคผนวก ข	ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)	๒๐๐
ภาคผนวก ค	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try-out)	๒๐๗
ภาคผนวก ง	ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)	๒๐๙
ภาคผนวก จ	หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๑๒
ภาคผนวก ฉ	หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๒๑๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๒๗
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๔๐
ภาคผนวก ชู รูปภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก	๒๔๕
ประวัติผู้วิจัย	๒๕๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๒๗
๒.๒	สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัด	๔๕
๒.๓	สรุปแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรม ๕ ส.	๕๘
๒.๔	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๖๗
๒.๕	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวัด	๗๑
๒.๖	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการ	๗๕
๓.๑	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๘๐
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๘
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม	๙๑
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีด้าน บุคลากร	๙๒
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านงบประมาณ	๙๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีด้านวัสดุอุปกรณ์	๙๖
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการ	๙๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็น ต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัด สระบุรีในภาพรวม	๑๐๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะสาง	๑๐๑
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะดวก	๑๐๓
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด	๑๐๕
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ	๑๐๗
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสร้างนิสัย	๑๐๙
๔.๑๓	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตาม กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีจำแนกตามอายุโดย ภาพรวม	๑๑๒
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม	๑๑๔
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหาร จัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีจำแนก ตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม	๑๑๖
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการ บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม โดยภาพรวม	๑๑๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีด้านสะอาด	๑๒๐
๔.๑๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ	๑๒๑
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหาร จัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีจำแนก ตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม โดยภาพรวม	๑๒๒
๔.๒๐	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการ วัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๑๒๔
๔.๒๑	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านบุคลากร	๑๒๖
๔.๒๒	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านงบประมาณ	๑๒๗
๔.๒๓	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเครื่องมืออุปกรณ์	๑๒๗
๔.๒๔	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการ	๑๒๘
๔.๒๕	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสนา	๑๒๘
๔.๒๖	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะดวก	๑๒๙
๔.๒๗	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด	๑๒๙
๔.๒๘	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ	๑๓๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๙	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสร้างนิสัย	๑๓๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงลำดับขั้นตอนการปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	๖๐
๒.๒	แสดงตัวอย่างแบบประเมินโครงการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม ๕ ส.	๖๒
๒.๓	แสดงโครงสร้างบริหารจัดการกิจกรรม ๕ ส. แสดงโครงสร้างการบริหาร	๖๓
๒.๔	จัดการกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๖
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๕๙
๔.๒	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๖๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलขันธวรรคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สมุจจลวิสาสินี ลีลขันธวรรคอรรถกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ		พระสุตตันตปิฎก		
		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก (ภาษาไทย)
อง.สตุตตก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทสกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.วิ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวัตถุ (ภาษาไทย)
ขุ.จุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิตเทส (ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิตเทส (ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค (ภาษาไทย)
ขุ.ชา.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาตชาดก (ภาษาไทย)

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ทางสถิติในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- \bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)
- S.D. หมายถึง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- t หมายถึง ค่าสถิติวิเคราะห์ t-test
- F หมายถึง ค่าสถิติวิเคราะห์ F-test
- df หมายถึง ระดับขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
- SS หมายถึง ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Sum of Squares)
- MS หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Square)
- * หมายถึง ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
- ** หมายถึง ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
- Sig หมายถึง ค่าระดับของความมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยเคารพนับถือมากที่สุดและเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย โดยวิถีชีวิตของคนไทยกับพระพุทธศาสนาผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้นจึงทำให้พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย^๑ วัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดศีลธรรม จริยธรรมวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ชุมชน^๒ พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้วัดเป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนโบราณ และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้วัดจึงมีความสำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา วัดเป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียน เป็นที่บำเพ็ญกุศลสำหรับชาวบ้าน เป็นที่ปลูกฝัง ศีลธรรม จริยธรรม และเป็นศูนย์กลางสำหรับการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน^๓ แสดงให้เห็นว่าวัดเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของชาติไทย ที่ทำหน้าที่ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามแก่พุทธศาสนิกชน จากชนรุ่นหนึ่งสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งนับเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม”, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๘.

^๒ กรมการศาสนา, “คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด กิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^๓ ไพบูลย์ เสียงก้อง, “หลักการบริหารงานในวัด ในกรมการศาสนา. (บก.), วัดพัฒนา ๔๔”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗.

การบริหารจัดการให้วัดปฏิบัติภารกิจของวัดได้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ^๔ นอกจากนั้นการบริหารจัดการวัดยังต้องปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของคณะสงฆ์ที่มีกฎระเบียบให้คณะสงฆ์บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย เพื่อพัฒนาวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสวยงามเป็นที่น่าเลื่อมใสของศรัทธาและประชาชนทั่วไป

กิจกรรม ๕ ส. เป็นนโยบายของคณะสงฆ์ที่นิยมนำไปบริหารจัดการวัดอย่างแพร่หลายอีกทั้งกิจกรรม ๕ ส. ยังเป็นเทคนิคที่ทุกวัดสามารถเข้าใจแนวทางการปฏิบัติได้ง่าย อุปกรณ์ที่ใช้มีเพียงเครื่องมือทำความสะอาด ซึ่งใช้งบประมาณต่ำ เจ้าอาวาสผู้บริหารจัดการวัดได้จัดกิจกรรม ๕ ส. และได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติ เป็นกลุ่มในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนเรื่องการทำงานเป็นทีม สมาชิกในพื้นที่ได้ร่วมกันวางแผน และลงมือปรับปรุงพื้นที่ ปฏิบัติงานของตนเอง และการจัดการกิจกรรม ๕ ส. ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำให้แก่เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้ปกครองในพื้นที่อีกด้วย การจัดการกิจกรรม ๕ ส. นั้นยังเห็นผลที่เป็นรูปธรรม พร้อมกับพื้นที่ได้รับการบริหารจัดการปรับปรุงให้ดีขึ้น และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบมากขึ้น ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาค้นหาของหรือเอกสาร การปรับปรุง ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้และเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการสร้างนิสัย และการมีวินัยในคณะสงฆ์ การปฏิบัติกิจกรรม ๕ ส. อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันจะเสริมสร้างลักษณะนิสัยและความเป็น ระเบียบ วินัยให้แก่ผู้ปฏิบัติตามกิจกรรม สิ่งของในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น^๕

วัดเป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระพุทธศาสนาที่สำคัญและเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวัดตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือเป็นบุคคลตามกฎหมาย ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวล

^๔ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม”, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๘.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ดังเช่น บุคคลธรรมดาไม่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง จะต้องเป็นผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ฉะนั้น การบริหารจัดการวัด จึงหมายถึง การปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัด ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของวัดให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด และการบริหารวัดจึงมีหมายรวมไปถึงการบริหารจัดการด้านการจัดการงาน เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม^๖

การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะเจ้าอาวาสเป็นพระสงฆ์อธิการผู้มีหน้าที่บริหารและปกครองวัดที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด พระพุทธศาสนาจะเจริญก็เพราะความเลื่อมใสของประชาชน เจ้าอาวาสย่อมเป็นตัวจักรสำคัญในความเจริญของพระพุทธศาสนา ดังนั้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เจ้าอาวาสจะต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนเคารพนับถือ เป็นที่ศรัทธาของประชาชน^๗

ปัจจุบันเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการบริหารจัดการวัดทั้งในด้านการบำรุงรักษาวัด การจัดการทำระบบศาสนสมบัติต่าง ๆ ของแต่ละวัดให้เป็นไปด้วยดี การบูรณะปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมบางวัดก็ขาดความดูแลรักษาเอาใจใส่ปล่อยให้เสนาสนะชำรุดทรุดโทรมผุพังไปตามกาลเวลา การปกครองดูแลพระภิกษุสามเณร หรือคฤหัสถ์ที่มาอาศัยอยู่ในวัดบางวัดยังไม่มีกฎระเบียบ การอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์บางวัดก็ยังไม่มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ บางส่วนมีปัญหาขาดแคลนปัจจัยในการทำนุบำรุงวัด และงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งในส่วนของตัวเองเมื่อชุมชนหรือส่วน

^๖ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐ - ๓๗.

^๗ กรมการศาสนา, “คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด กิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

ของราชการที่ต้องการมาขอใช้สถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ บางวัดอาจจะมีกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ที่กล่าวมาเป็นปัญหาส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการวัดในปัจจุบัน^๘

กรมการศาสนาจึงได้เริ่มโครงการพัฒนาวัดตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๗ เพื่อพิจารณาคัดเลือก วัดที่เจ้าอาวาสมีความวิริยะอุตสาหะในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ รวมไปถึงการพัฒนาปรับปรุง เสนาสนะ ถาวรวัตถุของวัดให้มีความมั่นคง สะอาดร่มรื่นเพื่อเป็นการพัฒนาตัวอย่างกิจกรรม ๕ ส. ซึ่ง มุ่งเน้นในการพัฒนาให้วัดมีระบบและระเบียบมากขึ้น เช่น การพัฒนาการจัดทำป้ายต่าง ๆ ถนนทางเข้า และถนนภายในวัด พระพุทธรูปและรูปเคารพพระพุทธรูป ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ ใต้ถุนอาคาร การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ สัตว์เลี้ยงในวัด วัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่าง ๆ อาคารเสนาสนะ ที่ไม่ได้ใช้งาน ถึงขยะทั่วไป และอื่น ๆ ของวัด และเพื่อเป็นแบบอย่างของวัดที่ดีในฐานะที่ประเทศไทยเป็นเมือง พุทธ^๙

ดังนั้น ผู้วิจัยนี้จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะ สงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ถึงการพัฒนากิจการการจัดการของแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และนำ ผลสรุปของการวิจัยนำเสนอต่อคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหาร จัดการวัดตามหลักกิจกรรม ๕ ส. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปพัฒนาวัดให้มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยสืบไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

^๘ ไพบูลย์ เสี่ยงก้อง, “หลักการบริหารงานในวัด ในกรมการศาสนา. (บก.), วัดพัฒนา ๔๔”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗.

^๙ กรมการศาสนา, “คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด กิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดงจังหวัดสระบุรี มีอะไรบ้าง และควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตาม กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านตัวแปร ด้านประชากร ด้านพื้นที่ ด้านระยะเวลา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหา ได้แก่ ขอบเขตการวิจัยเฉพาะประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตาม กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยศึกษาถึงปัญหาและวิธีการดำเนินงาน พัฒนาวัดตามหลัก ๕ ส. ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย^{๑๐} และหลักการบริหาร จัดการ (4M) คือ ๑) บุคลากร ๒) งบประมาณ ๓) วัสดุอุปกรณ์ และ ๔) การจัดการ^{๑๑}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษา ทางเปรียญธรรม และทฤษฎีหลักที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ (4M) คือ ๑) บุคลากร ๒) งบประมาณ ๓) วัสดุอุปกรณ์ และ ๔) การจัดการ

^{๑๐} อนุวรรตน์ ศิลาเรืองอำไพ และคณะ, “คู่มือวัดสร้างสุข 5 ส. ภาคประชาชน”, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, ๒๕๕๖), หน้า ๖๓.

^{๑๑} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗๘ - ๒๗๙.

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ สะสง สวดก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๒๑๒ รูป และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๒ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิศึกษานักรธรรม ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง ศิลปะของการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นมีกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของบุคคลในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

การจัดการ หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยความพยายามร่วมกันของกลุ่มบุคคล ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

บุคลากร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงาน ทำงานให้ได้ผลดีที่สุด สามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย ดังนั้นผู้วิจัยหมายถึง เฉพาะบุคลากรของวัดที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจกรรม ๕ ส. ของอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

งบประมาณ คือ กระบวนการบริหารงบประมาณหรือเงินที่ได้รับจากการสนับสนุน หรือจากการทำบุญของประชาชน เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรม ๕ ส. ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้

วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง เครื่องมือในการปฏิบัติงานหรือเครื่องใช้ที่มีอยู่แล้วและยังใช้ประโยชน์ได้ สามารถนำกลับมาใช้ให้มีประโยชน์สูงสุดได้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อเป็นการทุนแรงในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลาและแรงงาน

การจัดการ หมายถึง การจัดการให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการวัสดุอุปกรณ์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

กิจกรรม ๕ ส. หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงให้วัดมีระบบระเบียบ และให้ความเรียบร้อยมากขึ้นเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ดังนั้นผู้วิจัยหมายถึง เฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงวัดในเขตปกครองอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

สะสาง คือ การแยกของที่ต้องการ ออกจากของที่ไม่ต้องการและจัดของที่ไม่ต้องการทิ้งไป

สะดวง คือ การจัดวางสิ่งของต่าง ๆ ในที่ทำงานให้เป็นระเบียบเพื่อความสะดวง และปลอดภัย

สะอาด คือ การทำความสะอาด เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ทำงาน

สุขลักษณะ คือ สภาพหมดจด สะอาดตา ถูกสุขลักษณะ และรักษาให้ดีตลอดไป

สร้างนิสัย คือ การอบรม สร้างนิสัยในการปฏิบัติงานตามวินัย ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

คณะสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่ได้รับการอุปสมบทถูกต้องตามพระธรรมวินัย ทำหน้าที่บริหารคณะสงฆ์ตามตำแหน่งหน้าที่ การก่อสร้างและการปฏิสังขรณ์เสนาสนะ สืบต่อพระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑.๗.๔ องค์กรความรู้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยแบ่งการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวัด

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรม ๕ ส.

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวัด

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการ

จากการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำราต่าง ๆ ได้มีผู้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดการไว้หลายแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเข้ามามีบทบาทต่อการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอันมาก รวมถึงการบริหารจัดการวัด การบริหารจัดการที่ดียวมทำให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้ง่ายขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับการบริการจัดการได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

โดยมีเป้าหมายอยู่ที่วิธีการทำงานที่ดีที่สุด สร้างความพึงพอใจระหว่างผู้ร่วมงานกับผู้บริหารกับมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องศึกษาเรียนรู้หลักการบริหารจัดการเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงขีดความสามารถในการบริหารงานของตนเอง และในขณะเดียวกันก็นำไปปรับปรุงแก้ไข การบริหารงาน ตลอดจนวิธีการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การบริหาร (Administration) การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คำว่าการบริหารนี้จึงใช้กำกับแสดงให้เห็นลักษณะการบริหารงานแต่ละประเภทได้เสมอแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นการทำงานโดยบุคคลคนเดียวได้มีนักบริหาร นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ดังนี้

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า“POSDC” ดังนี้ คือ^๑

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิด การดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

กระบวนการจัดการและดำเนินการทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การคณะสงฆ์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของการวัดและพื้นฐานรองรับพระศาสนามีความก้าวหน้า สามารถอำนวยการประโชยนี้ เสริมสร้างความผาสุก ความถูกต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และแสดงความเมตตาอนุเคราะห์ต่อปวงชน ปราบกฏขัดทั้งทาง

^๑พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๕.

รูปธรรมและนามธรรม^๒ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันทำงาน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรทางการบริหารมาจัดดำเนินการตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน^๓ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารคือจะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระงานของตนดังนั้นผู้บริหารที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคลากรในองค์การ^๔ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ในเรื่องการบริหารหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย โดยใช้กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การนำการแนะนำและการควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่เป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้^๕

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันและปฏิบัติการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน การบริหารจัดการวัดเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรทางการบริหารมาจัดดำเนินการตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ผู้บริหารจึงต้องศึกษาเรียนรู้หลักการบริหารจัดการเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงขีดความสามารถในการบริหารงานของตนเอง และในขณะเดียวกันก็นำไปปรับปรุงแก้ไข การบริหารงาน ตลอดจนวิธีการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^๒พระธรรมวรานายก (โอภาส นิรุตติเมธี), “**ธรรมปริทัศน์ ๔๖**”, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (พิมพ์ในโอกาสสมณวารจรุญอายุครบ ๖๙ ปี และในโอกาสได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่พระธรรมวรานายก, ๒๕๔๖), หน้า ๗๓.

^๓พระมหาคุณ จีรวฑโฒ (จินดาพันธ์), “การศึกษาสภาพการบริหารงานการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับอำเภอและระดับตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗), หน้า ๔๙.

^๔พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), **คนสำราญงานก็สำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

^๕จันจิรา อมรสถิต, “การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓”, **ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๘๓.

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการจัดการ

การวิวัฒนาการตามแนวคิดหลักหรือแนวคิดที่สำคัญๆ ทางการจัดการที่เกิดขึ้นและผ่านมา ๓ ยุค ได้แก่ ยุคแนวความคิดทางการจัดการสมัยดั้งเดิมยุคแนวความคิดทางการจัดการแนวพฤติกรรมศาสตร์ และยุคแนวความคิดทางการจัดการเชิงปริมาณ วิวัฒนาการของแนวคิดทางการจัดการที่สำคัญจะนำเสนอถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ และแนวความคิดทางการจัดการซึ่งถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนั้น ๆ และผลกระทบ ซึ่งมีผลต่อการออกแบบโครงสร้างขององค์การอันเป็นผลทำให้เกิดเป็นสภาวะการณ์ขององค์การที่มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ขึ้นตามมา^๖และสอดคล้องแนวคิดที่ว่ากระบวนการจัดการประกอบด้วย

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรและดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้ความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ การวางแผนต้องควบคุมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการมอบหมายงานให้บุคคลในแผนกหรือฝ่ายได้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ เมื่อแผนกหรือฝ่ายประสบความสำเร็จก็จะทำให้ห้องค์การประสบความสำเร็จไปด้วยดี

๓. การเป็นผู้นำ (Leading) เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย โดยการเพิ่มผลผลิตและเน้นมนุษย์สัมพันธ์ทำให้เกิดระดับผลผลิตในระยะยาวที่สูงกว่าภาวะงาน เพราะคนมักไม่ค่อยชอบภาวะงาน

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบผลงานปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และทำการตัดสินใจไปตามเกณฑ์หรือไม่^๗

และยังหมายถึงกิจกรรมหลักทางการจัดการแบ่งออกเป็นกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ๔ ประการ คือ^๘

๑. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขตของธุรกิจ ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตลอดจนกำหนดวิธีการเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

^๖Stoner, James A.F., *Management Englewood Cliffs*, (New York: Prentice Hall, 1978, p. 32.

^๗Peter F., Drucker., *The Essential Drucker*, (USA: Collins Business, 2005), p. 39.

^๘Dalf, R., *The New Era of Management: International Edition*, (Ohio: Thompson, 2006),

๒. การจัดองค์การ (Organizing) ประกอบด้วย การจัดบุคคล แบ่งแผนงาน และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนงาน เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดการวางแผนและการจัดการองค์การนี้จัดได้ว่าอยู่ในส่วนของการคิดซึ่งเป็นนามธรรมเพื่อให้ส่วนการคิดนี้นำไปสู่การกระทำที่สำเร็จเป็นรูปธรรมจะต้องอาศัยสมาชิกในองค์การซึ่งหมายถึงตนเองและผู้อื่นร่วมกันทำงาน และเพื่อให้สมาชิกสามารถทำงานได้ตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่และบรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องอาศัยกิจกรรมในลำดับต่อไปนี้ เรียกว่า การขึ้นนำ

๓. การขึ้นนำ (Leading) ประกอบด้วยเนื้อหา ๒ เรื่องสำคัญ คือ ภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาตัวผู้บริหารเอง และการจูงใจ (Motivation) ซึ่งเกี่ยวกับการชักจูง หรือการกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานได้เต็มที่ตามความรู้ความสามารถ

๔. การควบคุมองค์การ (Controlling) เป็นการควบคุมองค์การให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในองค์การ เป็นไปตามแผนงาน ความคาดหวังหรือมาตรฐานที่กำหนด

สรุปได้ว่า การจัดการ คือ การให้กลุ่มบุคคลในองค์การเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์การ การจัดการประกอบด้วย การวางแผน เป็นการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ต้องปฏิบัติ การจัดองค์การ เป็นการมอบหมายงานให้บุคคลในแผนก การเป็นผู้นำ เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย การควบคุม เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๓ กระบวนการของการจัดการ

กระบวนการจัดการประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ประการ หรือเรียกว่า POSDCORB ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^๔

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือการกำหนดการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ในการบริหารงานใด ๆ ก็ตามผู้บริหารจะต้องรู้จักวางแผน เพราะการวางแผนเป็นหลักที่สำคัญมูลฐานของกระบวนการบริหาร ผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า แผนงานเป็นหลักและเป็นรากฐานของการปฏิบัติงานทั้งปวง ถ้าปราศจากแผนงานแล้วเป็นการยากที่ผู้บริหารจะทำงานให้ได้ผลดี การวางแผนในการบริหารนั้นอาจจัดเป็นแผนระยะสั้น หรือแผนระยะยาวก็ได้รูปแบบของแผนงานควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ นโยบาย แนวปฏิบัติและมาตรฐานของงาน ในการวางแผนนั้นผู้บริหารจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า จะทำอะไร (What) จะทำอย่างไร (How) จะใช้เงินเท่าไร (How money) จะมอบหมายให้ใครทำ

^๔Gulick,Luther and LyndallUrwick., *Paperson the Science of Administration*, (New York: Columbia University, 1973), p. 13.

(Who) และจะกระทำเมื่อไร (When) นอกจากนั้นผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ระบบของสังคม พฤติกรรมของบุคคลตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยึดถือของ บุคคลในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดองค์การหรือหน่วยงาน โดยการจัดแบ่งงาน ขององค์การหรือของหน่วยงานเป็นหน่วยงานย่อย พร้อมทั้งวัตถุประสงค์กำหนดหน้าที่และความ รับผิดชอบของแต่ละส่วนงาน ตลอดจนกำหนดงานควบคุมและบังคับบัญชาในลักษณะหน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานช่วย พร้อมทั้งกำหนด ช่วงการบังคับบัญชาไว้ด้วย ซึ่งตามปกติช่วงการ บังคับบัญชาจะอยู่ระหว่าง ๓-๑๕ หน่วยงาน การจัดองค์การเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะถ้ามีการจัดองค์การ ที่ดีจะช่วยให้เกิดความราบรื่นในองค์การนั้น ในการจัดองค์การอาจแสดงไว้ในรูปของแผนภูมิองค์การ เพื่อให้เกิดการสื่อสารความเข้าใจในองค์การเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ สายการบังคับบัญชา และการติดต่อ

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การดำเนินการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็น กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาสู่หน่วยงาน มีการปฐมนิเทศและ มอบหมายงานให้ทั้งบุคคลใหม่ และบุคลากรเก่า มีการพิจารณาเรื่องความดีความชอบและสวัสดิการ เนื่องจากคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของกระบวนการบริหาร ผู้บริหารพึงเอาใจใส่ชีวิตความเป็นอยู่ และ ความสุขความทุกข์ของผู้ร่วมงาน ดูแลผู้ร่วมงานของหน่วยงานให้อยู่ในสภาพที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็ม ความสามารถ มีการมอบหมายงานใหม่เหมาะสมกับบุคคล และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร่วมงานโดยเสมอ ภาคกัน ในการบริหารงานบุคคลในปัจจุบันมีใช้อยู่ ๒ ระบบ คือ

๓.๑ ระบบคุณธรรม (Merit system) เป็นระบบบริหารงานบุคคลที่ใช้หลักเกณฑ์ ๔ ประการ คือ

๓.๑.๑ หลักความเสมอภาค เช่น ใช้สิทธิสมัครสอบได้ทุกคน

๓.๑.๒ หลักความสามารถ เช่น ให้ผู้สอบได้คะแนนสูงกว่าได้รับการบรรจุก่อน

๓.๑.๓ หลักความมั่นคง เช่น ให้ผู้ร่วมงานได้รับความคุ้มครองเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่

๓.๑.๔ หลักความเป็นกลางทางการเมือง เช่น ห้ามข้าราชการฝักใฝ่ทางการเมือง

๓.๒ ระบบอุปถัมภ์ (Patronage system) เป็นระบบบริหารงานบุคคลที่ตรงข้ามกับ ระบบคุณธรรมส่วนใหญ่จะใช้ระบบเครือญาติ หรือระบบพวกพ้อง

๔. การอำนวยการ (Directing) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการบริหารและเป็นบทบาทที่สำคัญของนักบริหาร เพราะการสั่งการและคำสั่งของผู้บริหารจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมขององค์การ หรือหน่วยงาน ซึ่งอาจจะเป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ได้การสั่งการเป็นการตัดสินใจ

ของผู้บริหาร ในการกำหนดให้ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน หรือดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นการตัดสินใจในการเลือกทางเดินขององค์กรก็ได้ ในการสั่งการนั้นผู้บริหารอาจสั่งการได้ ๒ วิธี คือ การสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร และการสั่งการด้วยวาจา ในการสั่งการนั้นมีข้อที่ควรคำนึงถึง คือ

๔.๑ การสั่งการนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเพียงใด

๔.๒ ผู้บริหารมีข้อมูล ผลการวิจัยและความคิดของนักวิชาการประกอบการตัดสินใจสั่งการเพียงใด

๔.๓ คำนึงถึงความสามารถของผู้รับคำสั่งด้วยหรือยัง

๔.๔ ปัจจัยเกื้อกูลและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๔.๕ เป็นคำสั่งที่ชัดเจน และเกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สั่งและผู้รับคำสั่งหรือไม่

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผน การวางแผนหรือการกำหนดการไว้ล่วงหน้า การจัดองค์การ คือ การจัดองค์การหรือหน่วยงาน การจัดคนเข้าทำงาน คือการดำเนินการบริหารงานบุคคล การอำนวยการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการบริหาร

๒.๑.๔ วิธีการประสานงานภายในองค์กร

การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานเป็นขั้นหนึ่งของกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้เทคนิคในการส่งเสริม ชักจูง ตักเตือน และช่วยเหลือให้ทุกหน่วยงานขององค์กร หน้าที่ขององค์กรเป็นจุดมุ่งหมายปลายทาง วัตถุประสงค์กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามกำหนดเวลาและสถานที่ตลอดจนผู้รับผิดชอบ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าเป็นเวลาใด ใครทำอะไร ที่ไหน และทำอย่างไร เป็นการสะดวก ทุกฝ่ายในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับกระบวนการของการผลิตและผลผลิตต่อไป ได้แก่^{๑๐}

๑. จัดแผนผังแสดงสายงาน และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงาน และตำแหน่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการปฏิบัติงานก้าวก่าย และซ้ำซ้อนกัน เมื่อหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ งานขององค์กรย่อมสอดคล้องกัน

^{๑๐}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓ - ๑๕.

๒. จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเข้าใจซึ่งกันและกัน

๓. จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ หรือกำหนดแนวปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการประจำ และหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจก็ได้

๔. การใช้วิธีการงบประมาณ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมให้การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละโครงการ ประสานงานกัน และบรรลุเป้าหมายอย่างมีเอกภาพ

๕. การติดตามผล เพื่อเป็นการติดตามผลงาน ความก้าวหน้าของงาน และหาทางแก้ไขข้อบกพร่อง และปัญหาต่าง ๆ

๖. การใช้วิธีติดต่อแบบ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในสายงานที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยการติดต่อแบบไม่เป็นทางการ และการใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เพื่อช่วยให้ประสานงานเป็นไปด้วยดี

๗. การใช้เจ้าหน้าที่ติดต่อเฉพาะ โดยการเลือกใช้บุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ประสานงานโดยเฉพาะ เช่น มีบุคลิกภาพดี มีความสุภาพอ่อนโยน และพูดจาน่าฟัง

๘. จัดให้มีงานชุมนุมระหว่างสมาชิกในองค์การ โดยมีการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ประชุม สัมมนา เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสานงานกันทางอ้อมด้วย

วิธีประสานงานระหว่างองค์การ^{๑๑}

๑. การกำหนดสิทธิและหน้าที่ขององค์การ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ขององค์การ จึงควรกำหนดสิทธิและหน้าที่ขององค์การให้ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน และการขัดแย้งกัน

๒. การแต่งตั้งคณะกรรมการผสม เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๓. การใช้งบประมาณ เพื่อให้องค์การต่าง ๆ ปฏิบัติงานตามโครงการ และงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน

๔. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติ และการประชาสัมพันธ์ขององค์การในการบริหารนั้นผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามกระบวนการบริหาร เริ่มจากการวางแผนการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน ต่อจากนั้นก็เป็นที่หน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องติดตามผลว่าการที่ได้สั่งการหรือมอบหมายให้แก่ผู้ร่วมงานนั้น ผลการปฏิบัติงานรุดหน้าหรือไม่เพียงใด มีอุปสรรคและข้อขัดข้องประการใด ผลการปฏิบัติงานสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายขององค์การหรือไม่

^{๑๑}Gulick, Luther and LyndallUrwick, **Paperson the Science of Administration**, (New York: Columbia University, 1973), p. 14.

ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นการประเมินผลงานขององค์การ และประเมินผลการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงานด้วย และจะได้เป็นข้อมูลในการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชา และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

๗. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การบริหารงบประมาณ ในการบริหารงานผู้บริหารมีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ มีภารกิจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ๒ ขั้นตอน คือขั้นตอนแรก ได้แก่ การจัดทำงบประมาณซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการขอเงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างหรือค่าใช้จ่าย และขั้นตอนที่สอง ได้แก่ การดำเนินการใช้เงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างตามงบประมาณที่ได้รับนั้น และยังหมายถึงหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งผู้□บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทั้งผู้ร่วมงานและผลจากการปฏิบัติงานอีกด้วย ผลงานของฟาโยล์ได้รับการยอมรับว่าเป็นผลงานที่เข้ามาเสริมแนวความคิดของเทย์เลอร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ แนวความคิดของเทย์เลอร์จะให้ความสำคัญกับการจัดการในระดับปฏิบัติการส่วนฟาโยล์จะเน้นการจัดการในระดับสูง และฟาโยล์ได้ให้แนวคิดในการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการได้แก่ การวางแผน เป็นการคาดการณ์ถึงเหตุการณ์□ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิตขององค์การจึงต้องมีการวางแผนทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดผลผลิต ปริมาณ ต้นทุน เวลา คุณภาพ เป็นต้นการจัดการองค์การ เป็นการจัดโครงสร้างของงานและมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติในแผนกต่าง ๆ เช่น แผนกจัดซื้อ แผนกตรวจสอบผลผลิต เป็นต้น การบังคับบัญชา เป็นการกำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ในการบังคับบัญชา ได้แก่ นโยบาย กฎ ระเบียบ ให้ผู้ปฏิบัติได้ยึดถือเพื่อให้การผลิตเป็นไปด้วยความราบรื่น การประสานงานเป็นการกำหนดภาระหน้าที่แผนกต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกับงานของทุกคนให้ประสานและเข้ากันได้และการควบคุมเป็นกิจกรรมในการกำกับกิจกรรมการผลิตหรือให้บริการที่ทำให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การประสานงาน คือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การหรือหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย การจัดแผนผังแสดงสายงาน และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานและตำแหน่ง จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ การใช้วิธีการงบประมาณ การติดตามผล การใช้วิธีติดต่อแบบ การใช้เจ้าหน้าที่ติดต่อเฉพาะ จัดให้มีงานประชุมระหว่างสมาชิกในองค์การ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าในเวลาใดใครทำอะไร ที่ไหน และทำอย่างไร เป็นการสะดวก ทุกฝ่ายในการติดต่อประสานงาน

๒.๑.๕ หลักเกณฑ์ของการบริหารงาน

นอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว แนวทางและหลักเกณฑ์ของการบริหารงานที่สำคัญไว้ ๑๔ ข้อ ดังนี้

๑. อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่นั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนได้ออกคำสั่งไป และผู้ปฏิบัติที่รับผิดชอบในงานใดก็ตามจะต้องมีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติด้วยเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงลงได้

๒. หลักการที่มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ผู้ปฏิบัติงานกิจกรรมใด ๆ ควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในองค์การ

๓. หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ กิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกันจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

๔. หลักการธารังไว้ซึ่งสายงาน คือ สายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับล่างตามหลักการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวและช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

๕. หลักการแบ่งงานกันทำ คือ การแบ่งงานกันทำตามความถนัดทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการใช้ประโยชน์จากแรงงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจนได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องจากการลดเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลงและเพิ่มทักษะของการทำงานให้สูงขึ้น

๖. หลักการเกี่ยวกับระเบียบวินัย ระเบียบวินัยในการทำงานนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลง ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความเคารพ เชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจ

๗. หลักการถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งหลักการนี้ถือว่าส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนบุคคลเพื่อที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มนั้น

๘. หลักการให้ประโยชน์ตอบแทน การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนด้วยความยุติธรรมและให้เกิดความพึงพอใจแก่ทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างหรือบุคลากร

๙. หลักการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง ในการบริหารงานควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางและเมื่อความรับผิดชอบได้ถูกมอบหมายให้แก่ผู้บริหารแล้ว อำนาจหน้าที่ที่จะต้องมอบหมายไปด้วยเพื่อให้สามารถควบคุมงานต่าง ๆ ขององค์การไว้ได้อย่างเหมาะสม

๑๐. หลักความมีระเบียบเรียบร้อย โดยถือว่าทุกคนในองค์การจะต้องมีระเบียบและรู้ตำแหน่งหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตของงานที่ชัดเจน

๑๑. หลักความเสมอภาค ผู้บริหารต้องยึดหลักความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดี และการอุทิศตนเพื่องาน

๑๒. หลักมีความมั่นคงในงาน ผู้บริหารและคนงานต่างต้องใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ งาน การให้คนงานออกจากงานกลางคืนย่อมเป็นการสิ้นเปลือง ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรให้เวลาในการเรียนรู้ งานเพื่อลดปัญหาด้านการปรับตัวของคนงาน

๑๓. หลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยผู้บังคับบัญชาควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ จะทำให้ ผู้ปฏิบัติรู้สึกถึงความมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าขององค์การ และรับผิดชอบต่อผลงาน เป็นต้น

๑๔. หลักความสามัคคี ซึ่งเน้นถึงการทำงานที่เป็นกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การทำงานเป็นคณะทำงาน และสมาชิกทุกคนสามารถปฏิบัติงาน สู่เป้าหมายร่วมกันให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒}

การบริหารมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองาน รัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการ บริหาร ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะ ปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงาน ต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่ จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้^{๑๓}

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ของผู้ อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้อง เข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมี การติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้น และลงนอกจากนี้ยังต้องทำการประเมิน โครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่

^{๑๒}Fayol Henri., *Industrial and General Administration*, (New York: Mc-Graw Hill, 1930), pp. 17-18.

^{๑๓}Alan Price., *Human Resource Management, In a Business Context*, 2nd ed., (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพการไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับกับ วิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๑๔} มีนักวิชาการอีกท่านได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมี ระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้าย อย่างเดียวกัน คือความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๑๕}

การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ ผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กรแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้ กับองค์กร เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์กร จะเผชิญ กับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหา ผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (Case Study) จำนวนมาก และ วิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่^{๑๖} การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมใน

^{๑๔}เด่น ชะเนตียัง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๑๕}ทองหล่อ เดชไทย, หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๑๖}สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

การคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร ไต ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีที่มีความภาคภูมิใจ และรับผิดชอบ ต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๑๗}

นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดใน การเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC ไว้ดังนี้^{๑๘}

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการ ไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓) การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้ มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยสนับสนุน ให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕) การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังมีนักวิชาการอีกท่าน ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^{๑๙}

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคน และโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้

^{๑๗}สุพิณ เกษาคุปต์, **การจัดการปฏิบัติงาน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒ - ๙๓.

^{๑๘}คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, **สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

^{๑๙}เสนาะ ตีแยว, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคน จึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือเป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไป ก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่าทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด หรือ เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอ แต่ จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุด จึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า เราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์ จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์จึงเป็นการศึกษาถึงเรื่องการกระจายการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้า และบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้อง สามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

การจัดการตามหลักการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่สำคัญ ๗ ประการ คือ การวางแผนการจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ หรือเรียกสั้นๆ ว่า “POSDCORB” ซึ่งประกอบด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้^{๒๐}

^{๒๐} Luther Gulick and Lynda Urwick., “The Manager’s Span of control”, *The Harvard Business Review*, (May-June, 1967): 39-47.

๑) การวางแผน (Planning) คือ หน้าที่หรือบทบาท ในการกำหนดการทำงานที่เกิดขึ้น ในอนาคตว่า จะทำอะไร จะอย่างไร จะทำเมื่อไร ใครเป็นผู้ทำ จะใช้งบประมาณเท่าไร

๒) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดโครงสร้างองค์การที่เกี่ยวกับเรื่องกำหนดภารกิจ หน้าที่ การแบ่งงานกันทำ การกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดสาย การบังคับบัญชา การกำหนดขนาดของการควบคุม การจัดตั้งหน่วยงานหลัก (Line) และการจัดตั้งหน่วยงานที่ปรึกษา (Staff)

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ หน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนกำลังคน การสั่งการ การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้น ลดขั้น การโยกย้าย และการให้พ้นจากงาน

๔) การสั่งการ (Directing) คือ การที่ผู้บังคับบัญชา สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน ตามแผนงาน หรือตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะสั่งการด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

๕) การประสานงาน (Coordinating) คือ หน้าที่ในการประสานกับหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่มีอยู่ในองค์การให้ทำงานสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการประสานงานนั้นอาจทำได้โดยการจัดตั้ง คณะกรรมการกลั่นกรองงาน การจัดโครงสร้างองค์การให้มีความชัดเจน การใช้วิธีการ งบประมาณ เป็นต้น

๖) การรายงานผลการปฏิบัติงาน (Reporting) คือ การรายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกฝ่ายได้ทราบ เพื่อประโยชน์ในการติดตาม การแก้ไข ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงาน

๗) การบริหารงบประมาณ (Budgeting) คือ หน้าที่ในการจัดสรรการวางแผนงบประมาณ ให้กับองค์การ และหน่วยย่อยต่าง ๆ ให้มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงาน ผู้บริหารเอง จะต้องทราบบทบาทของตนเองเกี่ยวกับเทคนิคดังกล่าวในกระบวนการบริหาร จากกลุ่มทฤษฎีองค์การแบบคลาสสิก จะเห็นได้ว่าเป็นทฤษฎี ที่มุ่งเน้นการจัดการองค์การโดยส่วนรวมที่เน้นในเรื่องของ วิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๒๑}

สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ของการบริหารงานที่สำคัญเน้นถึงการทำงานที่เป็นกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การทำงานเป็นคณะทำงาน และสมาชิกทุกคนสามารถ

^{๒๑}เดัน ชะเนตียัง,การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

ปฏิบัติงาน และผู้บริหารต้องยึดหลักความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดี และการอุทิศตนเพื่องานมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๖ ทฤษฎีการในการบริหาร

ทฤษฎีการการบริหารที่เรียกย่อ ๆ ว่า “4M” ซึ่งได้แก่ ๑. บุคลากร (Man) ๒. งบประมาณ (Money) ๓. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และ ๔. การจัดการ (Management) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการนี้ล้วนมีผลโดยตรงต่อการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ภายในองค์กร ดังนั้นรายละเอียด ในแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. บุคลากร (Man) บุคลากรนับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีความสำคัญมากในองค์กร ดังนั้น การศึกษาเรื่องคนในองค์กร จึงต้องศึกษาพฤติกรรมของคนทั้งบุคคล และกลุ่มบุคคลซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาสังคม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาในแง่ ของปริมาณงาน และคุณภาพของงาน กล่าวคือ ควรจะมีจำนวนบุคลากรที่พอเพียงกับปริมาณของงานและบุคลากรนั้นควรมีศักยภาพในการทำงาน มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ รวมทั้งควรมีความตั้งใจในงานที่ได้รับมอบหมาย มีขวัญและกำลังใจพอเพียงที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดรวมทั้งปัญหา ที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรเป็นการมุ่งปลูกฝังแนวความคิด และจิตสำนึกให้มองมนุษย์อย่างมีค่า ที่สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์อย่างมหาศาลต่อองค์กร จึงจำเป็น ที่ต้องศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกไร้พรมแดนยุคปัจจุบัน

ความเป็นผู้นำ และการบริหารจัดการว่าบางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยกัน ผู้นำ ที่มีประสิทธิภาพในองค์กรควรจะสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ (Vision) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการจะเป็นในอนาคต โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ระยะยาวของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในองค์กรมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อมุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ให้การสนับสนุนพนักงานที่ทำประโยชน์ให้แก่องค์กร และจูงใจให้พนักงานปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น โดยใช้กระบวนการด้านการบริหารจัดการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การจูงใจ การควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ ซึ่งในการปฏิบัติผู้นำและฝ่ายบริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องการใช้ประโยชน์สูงสุดที่คล้ายคลึงกัน

ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น หรือเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตามผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาองค์การ นอกจากนั้นแล้วผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ ขององค์การและพนักงานรวมทั้งสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่าง ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม เพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่าย แต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้น เป็นเรื่องยาก^{๒๒}ภาวะผู้นำในองค์กรว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึงคุณลักษณะของบุคคล ที่โดดเด่น สามารถที่จะนำหรือควบคุมบุคคลอื่น ได้ เช่น ดูจากบุคลิกภาพ การพูด การตัดสินใจใน การแก้ปัญหา การสื่อความหมายที่ชัดเจนสามารถที่จะ โน้มน้าวใจบุคคลอื่นให้กระทำตามได้ และยังหมายถึง การที่ผู้นำ ใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ ในการสั่งให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม และอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน ในอันที่จะนำไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้

๒. งบประมาณ (Money) นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการให้การสนับสนุนใน การจัดหา ทรัพยากรเพื่อเอื้ออำนวยให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินต่อไปได้โดยไม่ติดขัด ควรมีงบประมาณที่ เพียงพอกับปริมาณงานที่ทำเพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การบริหาร ค่าตอบแทนว่าหมายถึง รางวัลภายนอกทั้งหมดซึ่งพนักงานได้รับในการแลกเปลี่ยนกับงาน ประกอบด้วยค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และผลประโยชน์อื่น รวมถึงการให้ผลประโยชน์ตอบแทนด้านอื่น เช่น สวัสดิการเรื่องการ ประกันภัย การลาหยุด การพักร้อน การลาจิก และรายได้พิเศษ เพื่อให้รางวัลแก่พนักงาน ผลประโยชน์ เป็นส่วนหนึ่งของการจ่ายค่าตอบแทนที่นอกเหนือจากค่าจ้าง แรงงาน ซึ่งรวมถึงการประกันคุณภาพใน บางองค์กรมีการจ่ายส่วนของผลประโยชน์มากกว่า ๓๐ เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนของ องค์กร^{๒๓}ค่าตอบแทน (Compensation) iva ค่าตอบแทนเป็นผลที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไป แลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ ทางร่างกาย และจิตใจ โดยค่าตอบแทนจะเป็นรางวัล ทางสังคมที่ทำให้มนุษย์ภาคภูมิใจ และยอมรับว่า ตนเป็นคนมีคุณค่าคนหนึ่งในสังคมที่สามารถทำสิ่งใด ๆ ให้ผู้อื่นยอมรับการกระทำจนกระทั่งมี การให้ค่าตอบแทนเป็นสิ่งตอบแทนการกระทำนั้น ๆ ซึ่ง ค่าตอบแทน เป็นสิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อ การทำงาน ทำให้ผลงานที่บุคคลกระทำนั้นมีคุณภาพหรือ ด้อยลงก็เป็นไปได้ ฉะนั้นผู้บริหารหน่วยงานจึง จำเป็นต้องตระหนักถึงผลกระทบโดยตรงของค่าตอบแทน กับงานนั้น ๆ ซึ่งค่าตอบแทนที่เหมาะสมจะมี ผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการทำงานผลงาน ออกมามีคุณภาพ^{๒๔}

^{๒๒}ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗๘ - ๒๗๙.

^{๒๓}นุรักษ์ คุณชล และคณะ, **คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อปริญญาโท ๒๕๔๓**, (กรุงเทพมหานคร : ชมรม มหาบัณฑิตราม, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖ - ๓๗.

^{๒๔}ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖๔.

๓. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) วัสดุอุปกรณ์ คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีความพอเพียง และทันสมัยควรมีความเหมาะสมกับงานที่ทำ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่ากับการจัดซื้อและจัดหาที่ใช้กับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ในการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ ก็มีความสำคัญเพราะถ้ามีความพร้อมในด้านอื่น ๆ แล้วแต่ขาดความพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์ การทำงานก็จะขาดประสิทธิภาพเพราะอาจจะทำให้งานล่าช้า สิ้นเปลืองงบประมาณ และอาจพลาด โอกาสทางธุรกิจที่สำคัญไป ในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์นั้น ในที่นี้มองในแง่ของเครื่องมือในการทำงานซึ่ง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องแฟกซ์ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันโลกแข่งขัน กันที่ความเร็ว ใครเร็วกว่าคนนั้นได้เปรียบ และความเร็วนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ใหม่ และทันสมัยนั่นเอง

๔. การบริหารจัดการ (Management) การบริหารจัดการ เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือ เป็นกลไกขับเคลื่อน และตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวลผลักตัน และกำกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง ๓ ประการ ให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมาย^{๒๔} ของหน่วยงานตามที่ต้องการ การจัดการจึงหมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การ จากการทำงานร่วมกันโดยใช้บุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบ และรักษา สภาพแวดล้อมมีบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๖}

ทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔ ประการนี้มีความสำคัญต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมาก ไม่ว่าหน่วยงานใดที่จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี หากขาดเสียซึ่งการบริหาร ๔ M ที่ดีในข้อหนึ่งข้อใด ก็จะทำให้งานนั้นเกิดอุปสรรคและข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อกัน และจะทำให้การทำงานนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ และการทำงานของผูปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่จะมีกระบวนการบริหารหรือการจัดการที่ดี^{๒๗}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหมายถึง การทำงานที่ต้องอาศัยผู้อื่นรวมทั้งเป็นการจัดการด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไม่ว่าจะสำเร็จด้วยตนเองหรือด้วยให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดครอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการแก้ไขและจัดทำแผน

^{๒๔}ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๘ - ๑๘๙.

^{๒๖}นุรักษ์ คุณชล และคณะ, **คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อปริญญาโท**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘.

^{๒๗}พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และ ชลิดา ศรีมณี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑๕.

ดำเนินงานในบรรดาองค์ประกอบทั้ง ๔ M ของวงจรการบริหารจัดการนั้น ขั้นตอนการจัดการบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่ว่าจะการดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอให้การวางแผนถูกต้องก็พอ แต่เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยแผน ดังนั้นถ้าแผนไม่ดีเสียแล้ว งานอื่นก็ไม่ดีด้วย ซึ่งถ้าแผนเดิมมีการวางแผนอย่างดี การแก้ไขก็มีน้อยและกิจกรรมต่าง ๆ^{๒๘}ก็สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีและผลที่มีต่อแผน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุดิบ และเงินทุน ระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ถ้าเป็นไปได้ควรตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผ่อนคลายนข้อจำกัดดังกล่าวด้วย ควรมีการพิจารณาข้อเสนอต่าง ๆ ก่อนที่จะกำหนดเลือกใช้ข้อเสนอที่ดีที่สุดให้เป็นแผนปฏิบัติการ ในแผนควรกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อตรวจสอบว่าแผนดังกล่าวมีการวางแผนที่ดี และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างถูกต้อง

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๔๙ หน้า ๓ - ๕)	- การวางแผน - การจัดองค์กร - งานบุคลากร - การอำนวยความสะดวก - การกำกับดูแล
พระธรรมวรนายก (โอภาส นินฺตติเมธี), (๒๕๕๖, หน้า ๗๓)	- กระบวนการจัดการและดำเนินการทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การคณะสงฆ์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของการวัด และเป็นฐานรองรับพระศาสนามีความก้าวหน้า
พระมหาตุล จีรวฑฺฒโน (จินดาพันธ์), (๒๕๔๗, หน้า ๔๙)	- บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันทำงานโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรทางการบริหาร มาจัดดำเนินการตามกระบวนการบริหาร

^{๒๘}Deming, Edward W., *Out of The Crisis*, (USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1995), p. 56.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), (๒๕๕๐, หน้า ๒๕-๓๒)	- ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำ ให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารคือจะต้องมี ความหนักแน่นมั่นคง
เด่น ชะเนตยั้ง, (๒๕๓๓, หน้า ๕๒)	- การบริหาร ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ - การจัดการ ใช้มากในทางธุรกิจ
สุพิณ เกชาคุปต์, (๒๕๔๔, หน้า ๙๒ - ๙๓)	- การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด
Luther Gulick and Lyndal Urwick., (1967, pp. 39-47)	- การจัดการตามหลักการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้อง ทำหน้าที่สำคัญ ๗ ประการ คือ การวางแผนการจัด องค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การ ประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ
Fayol Henri., (1930, PP. 17-18)	- หลักเกณฑ์ของการบริหารงานที่สำคัญไว้ ๑๔ ข้อ - อำนาจ - หลักการที่มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว - หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน - หลักการอ้างไว้ซึ่งสายงาน - หลักการแบ่งงานกันทำ - หลักการเกี่ยวกับระเบียบวินัย - หลักการถือประโยชน์ส่วนรวม - หลักการให้ประโยชน์ตอบแทน - หลักการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง - หลักความมีระเบียบเรียบร้อย - หลักความเสมอภาค - หลักมีความมั่นคงในงาน - หลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - หลักความสามัคคี

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัด

จากการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำราต่าง ๆ ได้มีผู้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัดไว้หลายแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของวัด

คำว่า “วัด” เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทย โดยที่มาของคำว่า “วัด” นี้ยังไม่มีข้อยุติ บางคนอธิบายว่า มาจากคำว่า “วตวา” ในภาษาบาลี แปลว่า เป็นสถานที่สนทนาธรรมบ้างก็ว่ามาจากคำว่า “วัตร” อันหมายถึง กิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างว่า การจำศีลซึ่งวัด (วัตร) ตามนัยยะนี้จึงน่าจะหมายถึง สถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่พักจำศีลภาวนา หรือ สถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำนั่นเอง แต่ก็มีบางคนสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “วัดวา” อันหมายถึง การกำหนดขอบเขตของดินแดนที่สร้างเป็นศาสนสถาน เพราะวัดก็ว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน คือการสอบขนาด หรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ความยาว ความกว้าง เป็นต้น วัดในนัยยะอย่างหลังนี้จึงหมายถึงพื้นที่

แต่เดิมครั้งพุทธกาลนั้น มีการใช้คำว่า “อาราม” เป็นคำเรียกชื่อ ศาสนสถานในทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เรียกเสนาสนะที่มีผู้ศรัทธาถวายพระพุทธรูปองค์ในระยะแรกๆ เช่น เขตวนาราม หรือชื่อเต็มว่า เขตวน อนาถบิณฑิกสส อาราม ซึ่งหมายความว่า สวนของอนาถบิณฑิกที่ป่าเขตวัน หรือ เวฬุวนาราม หรือ บุพผาราม เป็นต้น โดย อาราม หรืออาราม แปลว่าวัด และสวนเป็นที่น่ารื่นรมย์ และในคำอ่านของไทย แปลว่า สวนนอกจากนี้ในเวลาต่อมามีคำที่ใช้เรียกอีกอย่างว่า วิหาระ หรือ วิหาร อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำที่ให้ความหมายว่าวัดอยู่อีกชื่อหนึ่ง คือ อาวาส ดังชื่อเรียกสมภารผู้ครองวัดว่า เจ้าอาวาส ซึ่งแปลว่า ผู้เป็นผู้ใหญ่ในวัด หรือชื่อเรียกวัด เช่น เทพศิรินทรอาวาส (เทพ + ศิรินทรา + อาวาส) โดยปกติ คำว่า อาวาส ไม่เป็นที่นิยมใช้กันในความหมายว่าวัด ทั้งนี้เพราะนิยมนำไปใช้กับความหมายที่แคบกว่าคำว่า อาราม โดยมักให้ความหมายในเชิงที่เป็นตัวเรือนที่อยู่อาศัยมากกว่า อาวาสจึงเสมือนเป็นที่อยู่ส่วนย่อยภายในอารามที่หมายถึง พื้นที่ที่เป็นศาสนสถานทั้งเขต

สรุปว่า วัดเป็นสถานที่ให้คนทั้งหลายได้ประกอบกุศลกรรม มีการให้ทาน การรักษาศีล การภาวนา การเทศน์ รวมทั้งงานประเภทบันเทิงต่าง ๆ ตามโอกาส นอกจากวัดที่ตั้งอยู่ในแหล่งที่มีประชากรหนาแน่นอย่างในเมืองแล้ว วัดมักจะตั้งอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน เพื่อความวิเวกในการปฏิบัติธรรม แต่ก็ใกล้พอที่คนในชุมชนจะไปปฏิบัติกิจการกุศลได้โดยสะดวก

๒.๒.๒ ประวัติการสร้างวัดในพระพุทธศาสนา

ในสมัยพุทธกาลระยะเริ่มแรกนั้นพระสงฆ์ยังไม่มีที่อยู่อาศัยประจำได้จาริกไปเพื่อเผยแผ่หลักธรรมศาสนาให้กว้างขวางออกไปเพื่อเป็นการยังประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มากที่ตามที่พระพุทธเจ้า ได้สั่งสอนไว้ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”^{๒๙}

การจาริกไปในที่ต่าง ๆ ย่อมทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้มากกว่า เพราะการจาริกออกไปในที่ต่าง ๆ ทำให้พระสงฆ์ได้เห็นสภาพที่แท้จริงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนและใกล้ชิด สามารถหาวิธีการมาแก้ไขปัญหาหรือวิธีการเผยแผ่ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นซึ่งทำให้การเผยแผ่ประสบความสำเร็จได้ดีกว่าและยังเป็นการละความยึดมั่นถือมั่นในสถานที่อยู่อาศัย เพราะการมีที่อยู่อาศัยเป็นประจำนั้นย่อมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัยและสิ่งของต่าง ๆ ที่ต้องสะสมไว้ใช้ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรม การจาริกจึงเป็นการฝึกปฏิบัติให้ละวางกิเลสโดยไม่รู้ตัวแต่การจาริกนี้ก็ไม่ใช่ว่าจะมีคุณอย่างเดียว พระพุทธเจ้าก็ได้แสดงถึงโทษของการจาริกไว้เช่นกัน ดังปรากฏในพระไตรปิฎกดังนี้คือ

๑. ย่อมไม่ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยฟัง
๒. ไม่เข้าใจชัดในสิ่งที่ได้ฟังแล้ว
๓. ไม่แกล้วกล้าในสิ่งที่ได้ฟังแล้วบางประการ
๔. ได้รับโรคเรื้อรังอย่างหนัก
๕. ไม่มีมิตร
๖. ไม่ได้บรรลุคุณวิเศษที่ยังไม่บรรลุ
๗. เสื่อมจากคุณวิเศษที่ได้บรรลุแล้ว
๘. ย่อมไม่แกล้วกล้าด้วยคุณวิเศษที่บรรลุแล้วบางประการ

เนื่องจากการจาริกไปเรื่อย ทำให้เพลิดเพลิดจนปล่อยปละละเลยต่อการปฏิบัติธรรมเป็นต้น^{๓๐}

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงเพศพรหมจรรย์พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงอนุญาตให้มีวัดเกิดขึ้นเป็นที่พักอาศัยเพื่อป้องกันอุปสรรคจากธรรมชาติ คือ ความร้อน ความหนาว เป็นต้น ซึ่งเป็นอุปสรรคที่จะทำให้การปฏิบัติธรรมไม่ก้าวหน้า จึงทรงมีพุทธบัญญัติเรื่องอารามเมื่อพระเจ้าพิมพิสารได้ทูลถวายอุทยานเวฬุวันแด่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข สนวนเวฬุวันจึงถือว่าเป็นวัดแห่งแรกในพุทธศาสนา ความในพระไตรปิฎก กล่าวไว้ว่า ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จไปยังพระราชานิเวศน์ของ

^{๒๙}วิ.ม.ท. (ไทย) ๔/๓๒/๓๙.

^{๓๐}อ.จ.ป.ญ.จ. (ไทย) ๒๒/๒๒๑-๒๒๒/๓๖๓-๓๖๔.

พระเจ้าพิมพิสารจอมทัมมครรัฐครั้นถึงแล้วจึงประทับนั่งบนอาสนะที่เข้าจัดถวายพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ ขณะนั้นพระเจ้าพิมพิสารจอมทัมมครรัฐทรงนำของเคี้ยวของอันประณีตประเคนภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้า เป็นประมุข ด้วยพระองค์เองกระทั่งพระผู้มีพระภาคเจ้า เสวยเสร็จแล้วทรงห้ามภัตอาหารแล้ว ละพระหัตถ์จากบาตร จึงประทับนั่ง ณ ที่สมควร ท้าวเธอทรงดำริว่า พระผู้มีพระภาคควรประทับที่ไหนหนอ ที่แห่งใดอยู่ไม่ไกลและไม่ใกล้จากหมู่บ้านนักคมนาตคคสะตวก ผู้ประสงค์พึงเข้าเฝ้าได้ กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนสงบ เสียงไม่อีกทีก เว้นจากการสัญจรไปมา เป็นที่กระทำการกรรมลับของหม่มนุชย์ ควรแก่การหลีกเร้นจึงมีพระราชดำริว่า อุทยานเวฬุวันของเรานี้ไม่ไกลและไม่ใกล้จากหมู่บ้านนักคมนาตคคสะตวก ผู้ประสงค์พึงเข้าเฝ้าได้ กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนสงบ เสียงไม่อีกทีก เว้นจากคนสัญจรไปมา เป็นที่กระทำการกรรมลับของหม่มนุชย์ ควรแก่การหลีกเร้น อย่างกระนั้นเลย เราพึงถวายอุทยานเวฬุวันแด่ พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข แล้วทรงจับพระสุวรรณภิงคารหลังน้ำน้อมถวายแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยพระราชดำริว่า “หม่อมฉันขอถวายอุทยานเวฬุวันนั้นแด่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับอารามแล้วชี้แจงให้พระเจ้าพิมพิสารจอมทัมมครรัฐเห็น ชักชวนให้หายกริบไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแก่กล้า ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมะกถาแล้ว เสด็จลุกขึ้นจากที่ประทับเสด็จกลับ ต่อมาพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงธรรมะกถา เพราะเรื่องนั้นเป็นต้นเหตุ รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตอาราม”^{๓๑}

จึงถือได้ว่าสวนเวฬุวันเป็นวัดแห่งแรกในทางพระพุทธศาสนา และเป็นต้นเหตุให้พระพุทธเจ้า ทรงอนุญาตการมีวัดเป็นที่อยู่อาศัยแก่พระสงฆ์ แต่อาณาบริเวณพระอารามเวฬุวันยังคงไม่มีสิ่งก่อสร้างใด ๆ พื้นที่ครอบคลุมไปด้วย ป่า ต้นไม้ ภูเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้งและลอมฟาง ต่อมาเศรษฐีเมืองราชคฤห์ จึงได้สร้างวิหารถวายให้แก่สงฆ์เพื่อเป็นที่อยู่ป้องกันอันตราย ดังข้อความที่ปรากฏในพระวินัยปิฎกตอนหนึ่งว่า “โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อแก่กระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคยังไม่ได้ทรงบัญญัติเสนาสนะแก่ภิกษุทั้งหลายและภิกษุเหล่านั้นอยู่ในที่นั้น ๆ คือป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง ลอมฟาง ครั้งนั้นเศรษฐีชาวราชคฤห์ไปสวนแต่เช้าตรู่ ได้แลเห็นภิกษุเหล่านั้นเดินออกจากที่นั้นๆคือ ออกจากป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง ลอมฟาง ทอดสายตาลงต่ำมีการก้าวไป การถอยหลัง การมองดู การเหลียวดู การคู้แขน การเหยียดแขน นำเลื่อมใส เป็นผู้สมบุรณ์ด้วยอิริยาบถ ครั้นเห็นแล้วเศรษฐีชาวราชคฤห์นั้นก็มิจิตเลื่อมใส ครั้นแล้วเศรษฐีชาวราชคฤห์ได้เข้าไปหาภิกษุเหล่านั้นแล้วกล่าวกับภิกษุเหล่านั้นว่า “ถ้ากระผมจะสร้างวิหาร พระคุณเจ้าจะอยู่ในวิหารของกระผมหรือ” ภิกษุทั้งหลายตอบว่า “คหบดี พระผู้มีพระภาคยัง

^{๓๑}วิ.ม.ท. (ไทย) ๔/๔๙/๗๑-๗๒.

ไม่ได้ทรงอนุญาตวิหาร” เศรษฐี กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นพระองค์เจ้าจงทูลถามพระผู้มีพระภาคแล้วแจ้งให้กระผมทราบ” ภิกษุเหล่านั้นรับคำของเศรษฐีชาวราชคฤห์แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคหนึ่ง ณ ที่สมควรได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “เศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ต้องการจะให้สร้างวิหารถวายข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะพึงปฏิบัติอย่างไรพระพุทธเจ้าข้า”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ รับสั่งภิกษุทั้งหลาย “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด คือ วิหาร เรือนมุงแถบเดียว ปราสาท เรือนโถง ถ้ำ” ต่อมาภิกษุเหล่านั้นเข้าไปหาเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ถึงที่อยู่ ครั้นแล้วได้กล่าวต่อเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ดังนี้ว่า “ท่านคหบดี พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตวิหาร แล้วบัดนี้ท่านกำหนดกาลอันควรเอาเถิด” เมื่อพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิดแล้วราชคหบดีได้สร้างวิหารถวาย ๖๐ หลังโดยใช้เวลาแค่เพียงวันเดียวด้วยเหตุนี้วัดในพระพุทธศาสนาจึงมีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก และพระพุทธเจ้าได้ให้ถวายเสนาสนะเหล่านี้แก่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาผู้อยู่ในทั้ง ๔ ทิศ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า

“ดูกรคหบดี ถ้าเช่นนั้น ท่านจงถวายวิหารเหล่านั้นแก่สงฆ์ในทิศทั้ง ๔ ผู้ที่มาและยังไม่ได้มาราชคหบดีทูลรับพระพุทธดำรัสแล้วได้ถวายวิหาร ๖๐ หลังแก่สงฆ์จากทิศทั้ง ๔ ผู้มาและยังไม่ได้มารา”^{๓๒}

การที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้คฤหัสถ์สร้างวัดถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ ในพระพุทธศาสนา และอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์อยู่ในเสนาสนะในวัดก็เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ทรงแสดงคุณประโยชน์ของวิหารว่า วิหารย่อมป้องกัน ความหนาวร้อน และสัตว์ร้าย นอกจากนั้นยังป้องกันงู ยุง และฝนในคราวหนาวเย็น นอกจากนั้นยังป้องกันลมและแดดอันร้อนจัดที่เกิดขึ้น การถวายวิหารแก่สงฆ์เพื่อหลีกเลี่ยงภัย เพื่อความสุข เพื่อเพ่งพินิจ และเพื่อเห็นแจ้ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงสรรเสริญว่าเป็นทานอันเลิศ เพราะฉะนั้น ผู้ฉลาดเมื่อเห็นประโยชน์ของตนพึงสร้างวิหารอันรื่นรมย์ถวายภิกษุผู้พหูสูตให้อยู่ในที่นี้เถิด อีกประการหนึ่งผู้เป็นบัณฑิตมีจิตเลื่อมใสในภิกษุพหูสูต ผู้ปฏิบัติตรง พึงถวายข้าว น้ำ ผ้า และเสนาสนะอันควรแก่ท่านเหล่านั้น ท่านเหล่านั้นย่อมแสดงธรรมอันเป็นเหตุบรรเทาสรรพทุกข์แก่เขาซึ่งเมื่อเขารู้ทั่วถึงแล้วจะเป็นผู้ไม่มีอาสวะปรินิพพานได้ในชาตินี้^{๓๓}

สรุปได้ว่า วัดในพระพุทธศาสนามีการพัฒนามาแต่ครั้งโบราณกาล จากพื้นที่ที่เป็นป่ารกชัฏ (อรัญวาสี) มาทำการปรับปรุงเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยที่สงบสงัดและได้มีการเพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นและเอื้อเพื่อการปฏิบัติประพฤติพรหมจรรย์หรือการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ สามเณรและสาธุชนที่ใฝ่ใจในปฏิบัติประพฤติธรรม ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสังคม

^{๓๒}วิ.จ. (ไทย) ๗/๒๙๔/๘๙-๙๑.

^{๓๓}วิ.จ. (ไทย) ๗/๒๙๔/๙๑-๙๒.

ภายนอก ซึ่งต่อมาได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา ได้สร้างถาวรวัตถุขึ้นภายในวัดโดยการมุ่งเน้นประโยชน์ในการใช้สอยสำหรับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาหรือการให้บริการสังคมเป็นหลักมากขึ้นและถือว่าการสร้างถาวรวัตถุเหล่านี้เป็นการบำเพ็ญบุญตามวิธีการทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

๒.๒.๓ ประวัติการสร้างวัดในประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๖ สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณะทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ ๙ สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ในขณะที่ประเทศดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า ๗ ประเทศได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ฉวน กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรวงกลมอบเป็นหลักฐานสำคัญแต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิม ภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ^{๓๔} สำหรับการเกิดวัดขึ้นในประเทศไทย ก็คงมีมูลเหตุเดียวกับการเกิดวัดขึ้นมาในสมัยพุทธกาล คือเมื่อพุทธศาสนาจากอินเดียได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งแรกโดยชาวอินเดียเป็นผู้นำพระพุทธศาสนาเข้าไปทำการสั่งสอนให้ชาวไทยโดยทั่วไปจนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนในศาสนา เมื่อจำนวนศาสนิกชนมากพอสมควรแล้วก็ได้ไปขอพระบรมธาตุและคณะสงฆ์มาจากอินเดียแล้วสร้างพุทธเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุ และผู้ศรัทธาที่ประสงค์จะบวชก็ขอบรรพชาอุปสมบทต่อพระสงฆ์ที่มาจากอินเดีย จึงเกิดมีการสร้างวัดและสังฆมณฑลขึ้นเพื่อใช้ในกิจการพระศาสนาตามมาภายหลัง^{๓๕} และวัดในเมืองไทยได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชุมชนที่ขาดเสียมิได้ ทุกชุมชนต้องมีวัดประจำเป็นของตนเอง เพราะถ้าไม่มีวัดประจำชุมชน เมื่อต้องการจะทำบุญหรือพิธีกรรม ก็ต้องไปที่วัดของชุมชนอื่น ซึ่งเป็นการไม่สะดวกเนื่องจากชุมชนไปพึ่งพาวัด ไม่เพียงแต่ในทางด้านกิจกรรมศาสนาเท่านั้น แต่รวมไปถึงกิจการทางด้านสังคมด้วยฉะนั้นชุมชนทุกแห่งจึงต้องมีวัด แม้จะเป็นวัดขนาดเล็ก ๆ มีแต่โบสถ์หรือวิหารแต่อย่างใดไม่ได้สร้างอย่างใหญ่โตหรูหราเพราะเป็นการช่วยกันสร้างคือสร้างไปตามฐานะและกำลังศรัทธาของคนในชุมชนนั้น ไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบที่หรูหราหรือความสวยงามเท่าใดนัก แต่ถ้ามีกำลังเพียงพอที่จะสร้างให้ใหญ่โตหรูหราได้ ก็สร้างไปตามความสามารถที่มีอยู่ สรุปแล้วการสร้างวัดในประเทศไทยนั้น มีเจตนาเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ในกิจการพระศาสนาตาม

^{๓๔}สุชีพ ปุญญานุภาพ, ประวัติศาสตร์ศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐๙.

^{๓๕}สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, มูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศไทย, (พระนครศรีอยุธยา : กรมศิลปากร, ๒๕๐๓), หน้า ๑๔.

วัตถุประสงค์อันมีมาแต่เดิมเพื่อเป็นศูนย์กลางในการประดิษฐานพระพุทธรูปศาสนา ในสังคมทั้งที่เป็นชนบท ในเมือง ทั้งนี้เพื่อให้พระพุทธรูปศาสนาแพร่หลายสู่พลเมืองได้ทุกระดับชั้นและคนในสังคมได้โอกาสเข้าถึง พระพุทธรูปศาสนาได้สักการบูชา คือ เป็นที่ประดิษฐานเจดีย์อนุสรณ์สำคัญต่าง ๆ เช่น พระบรมสารีริกธาตุ แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งบรรจุในพระสถูปเจดีย์บ้าง และยังมีพระธรรมคำสอนซึ่งเขียน หรือจารึกเป็นลักษณะพระธรรมเจดีย์ มีเก็บอยู่ในหอพระไตรปิฎกสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุจำเป็นต้องการ สิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรม เพื่อรับรองหรือเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี และยังคงต้องมีความสำคัญในการ ส่งเสริมให้สมกับฐานะแห่ง ปุชนิยมสถานทางพระพุทธรูปศาสนาอีกด้วยนอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ที่หนักแห่ง คณะสงฆ์ผู้มีหน้าที่และภาระในการสืบทอดพระพุทธรูปศาสนาและยังได้ใช้เป็นสถานที่กระทำสังฆกรรม ต่างๆตามประเพณีในศาสนาเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา คือให้การศึกษาแก่บุตรตามประเพณีของชนชาวไทย และประการสำคัญยิ่งก็เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่บรมศีลธรรมจรรยาแก่วิญญูชนทั้งหลายอีก ประการหนึ่งด้วย

ความเป็นมาวัดในพระพุทธรูปศาสนามีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล^{๓๖} กล่าวคือ เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้และเสด็จไปแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสีแล้ว เมื่อย่างเข้าสู่ปีที่ ๒ ได้เสด็จไปเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา ณ กรุงราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ ประทับที่สวนตาล หนุม (ลัญจิววัน) พระเจ้าพิมพิสาร พระราชาแห่งแคว้นมคธมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสมาก ได้ประกาศ พระองค์เป็นองค์ศาสนูปถัมภกต่อพระพุทธรูปศาสนา และพระองค์ได้ถวายพระราชอุทยานเวฬุวันแด่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกจำนวน ๑๐๐๐ รูป พระพุทธเจ้าทรงรับอนุโมทนา และประทานนามว่า เวฬุวนารามหรือวัดเวฬุวัน นับเป็นวัดแรกในพระพุทธรูปศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่นานถึง ๖ พรรษา และเมื่อพระพุทธเจ้าได้เผยแผ่ไปยังเมืองต่างๆ มากขึ้นก็มีผู้เลื่อมใสศรัทธาสร้างวัดถวายพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ให้เป็นที่จำพรรษาอีกหลายแห่ง เช่น ที่กรุงสาวัตถี แคว้นโกศล ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ซื้ออุทยานสวนเจ้าเชต สร้าง วัดเชตวันมหาวิหารขึ้น วัดนี้มีวิหารสร้างเป็น ๗ ชั้น มีกำแพงและคูเป็น ขอบเขต มีอุทยานใหญ่มากนับเป็นวัดที่สมบูรณ์แบบ พระพุทธเจ้าประทับที่วัดนี้นานถึง ๑๔ พรรษา ผู้สร้างวัดที่สำคัญอีกท่านหนึ่งในกรุงสาวัตถี คือนางวิสาขามหาอุบาสิกา ได้สละเครื่องประดับมหาตาสารณ ซึ่งมีค่ามหาศาลมาสร้างวัดบุพพารามขึ้น ประกอบด้วยโลหะปราสาทใช้เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์มี ลักษณะเป็นอาคารตึก ๒ ชั้น หลังคาเป็นเรือนยอดมี ๖๐ ยอด ที่ยอดทุกยอดมีหม้อน้ำทำด้วยทองสุกปลั่ง ตั้งอยู่มีจำนวนถึง ๑๐๐๐ ห่อง โลหะปราสาทนี้พระโมคคัลลานะเป็นสถาปนิก ช่วยควบคุมดูแลการ

^{๓๖} กองแผนงานกรมการศาสนา, คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒๓ - ๒๒๘.

ก่อสร้างจนแล้วเสร็จ วัดนี้พระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่นานถึง ๖ พรรษาที่กรุงโกสัมพี เมืองหลวงของแคว้น
วังสะ ก็มีเศรษฐี ๓ คน ได้สร้างวัดขึ้น คือ ท่านโฆสกเศรษฐีสร้างวัดโฆสิตาราม ท่านกุกกุฎาเศรษฐีสร้างวัด
กุกกุฎาราม และท่านปาวาสิกเศรษฐีสร้างวัดปาวาสิการาม ทั้งสามนี้ พระพุทธรูปเจ้ามีได้ทรงจำพรรษา แต่
พระองค์ได้เสด็จมาประทับเพื่อการสั่งสอนประชาชนอยู่เสมอ

หลังจากพระพุทธรูปเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว มีการสร้างวัดจะเป็นการสร้างเพื่อประดิษฐานเจดีย์
บรรจุพระบรมธาตุ ซึ่งเรียกว่า วัดพุทธเจดีย์ ต่อมาจึงนิยมสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิประจำวงศ์ตระกูล
ลักษณะของเจดีย์ตอนบนจะบรรจุพระพุทธรูป ตอนล่างเป็นที่เก็บอัฐิของผู้ตาย การสร้างเจดีย์ลักษณะ
ดังกล่าวนี้ เรียกว่า อนุสาวรีย์ ซึ่งอนุสาวรีย์ในสมัยแรกๆจะไม่มีโบสถ์และพระสงฆ์

สรุปได้ว่า วัดพระพุทธรูปศาสนาเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างไร่นั้น สมเด็จพระยาดำรงรา
ชาณุภาพ ทรงสันนิษฐานว่าชาวอินเดียคงได้มาตั้งภูมิลำเนาหรือประกอบการค้าอยู่ในประเทศไทยอยู่ก่อน
แล้วทูตที่มาเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้นคงมาสอนชาวอินเดียก่อน และภายหลังได้สอนพระพุทธศาสนา
ให้แก่คนไทย เมื่อคนไทยเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาแพร่หลายมากขึ้นจึงได้ขอพระบรมธาตุ (อัฐิ
ของพระพุทธรูปเจ้า) และขอพระสงฆ์จากอินเดียมาเผยแพร่พระพุทธศาสนาพร้อมทั้งสร้างพุทธเจดีย์บรรจุพระ
บรมธาตุและสร้างวัดให้พระสงฆ์ได้พำนักอยู่อาศัย ในขณะที่ผู้ชายไทยที่เลื่อมใสศรัทธาใน
พระพุทธศาสนาก็ขอภวจากพระสงฆ์อินเดีย ดังนั้นจึงเกิดวัดขึ้นในประเทศไทยด้วยเหตุผลดังกล่าว โดยที่
วัดพระพุทธรูปศาสนาในประเทศไทยปัจจุบันนี้ สืบทอดมาจากการรับเอาพระพุทธศาสนาลัทธิหินยาน แบบ
ลังกาวงศ์ คือ การสร้างสถูปเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมธาตุ การสร้างวัดที่ต้องมีพัทธสีมาและโบสถ์นั้นก็เพื่อ
เป็นที่ประชุมสงฆ์และเป็นที่ทำสังฆกรรม

๒.๒.๔ รูปแบบของวัด

รูปแบบของวัดประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก คือ

๑. เขตพุทธาวาส เป็นที่ตั้งอุโบสถ เจดีย์ วิหาร ศาลาการเปรียญและสถานประกอบพิธีกรรม
ทางศาสนา เป็นแดนที่สงบเงียบเรียบร้อย
๒. เขตสังฆาวาส เป็นที่ตั้งกุฏิ โรงครัว หอฉัน โรงเก็บวัสดุ ศาลารับแขก เป็นส่วนพักอาศัยของ
พระภิกษุและสามเณร

๓. เขตสาธารณประโยชน์ เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณประโยชน์ สาธารณสงเคราะห์ เช่น ลานวัด โรงธรรม ศาลาบำเพ็ญกุศล โรงเรียน พิพิธภัณฑสถาน สุสาน ฌาปนสถาน เป็นต้น^{๓๗}

คำว่า “วัด” เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทย โดยที่มาของคำว่า “วัด” นี้ ยังไม่มีข้อยุติ บางคนอธิบายว่า มาจากคำว่า “วตวา” ในภาษาบาลี แปลว่า เป็นที่สนทนารธรรม บางก็ว่ามาจากคำว่า “วัตร” อันหมายถึง กิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างหนึ่งว่าการจำศีล ซึ่ง วัด (วัตร) ตามนัยยะนี้จึงน่าจะหมายถึง สถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่พักจำศีลภาวนา หรือสถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำนั่นเอง แต่มีบางคนสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “วัดวา” อันหมายถึงการกำหนดขอบเขตของดินแดนที่สร้างเป็นศาสนสถาน เพราะวัดกับว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน คือการสอบขนาด หรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ความยาว ความกว้าง เป็นต้นวัดในนัยยะอย่างหลังนี้จึงหมายถึงพื้นที่

แต่เดิมครั้งพุทธการนั้น มีการใช้คำว่า “อาราม” เป็นคำเรียกชื่อ ศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เรียกเสนาสนะที่มีผู้ศรัทธาถวายพระพุทธร่องคี่ในระยะแรกๆ เช่น “เขตวนาราม” หรือชื่อเต็มๆว่า “เขตวน อนาถบิณฑิกสส อาราม” ซึ่งหมายความ “สวนของอนาถบิณฑิกที่ป่าเขต” หรือ “เวฬุวนาราม” หรือ “บุพผาราม” เป็นต้น โดย “อาราม” หรือ “อาราม” แปลว่าวัดและสวนเป็นที่หน้ารั้นรมย์^{๓๘}

วัด หมายถึง สถานที่ทางศาสนา โดยปกติมีโบสถ์ วิหารและที่อยู่ของสงฆ์ หรือนักบวช เป็นต้น วัดในความหมายที่แปลว่า ที่อยู่ของพระสงฆ์ มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตว่า วาเส และผ่านเป็นภาษาเขมรว่า วาส แล้วอ่านตามอักษรเป็นวัด ซึ่งในการเขียนตัวอักษรธรรมล้านนาแล้ว พบว่าเขียนเป็น วัด วัฏ วัฑ วัส หรือ วัช โดยให้อ่านออกเสียง “วัด” ทั้งนี้แต่เดิมเรียก “วัด” ว่า “กุ” ซึ่งต่อมาคำว่า “กุ” กลายมา มีความหมายแคบลงไปโดยแปลว่า เจตีย์และสถูป ตามปกติแล้วจะมีเสนาสนะและอาคารถาวรวัตถุต่าง ๆ เป็นที่พำนักอยู่อาศัยศึกษาปฏิบัติธรรมวินัย และประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชนทุกคนทางด้านจิตใจ และกิจกรรมตามประเพณีนิยม วัดพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นสถาบันศาสนาหรือที่ตั้งสถาบันทางศาสนาของสังคม ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือพระอารามหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง จะมีสถานะ

^{๓๗}สุชีพ ปุญญานุภาพ, ประวัติศาสตร์ศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐๙.

^{๓๘}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

เป็นที่ตั้งทางสถาบันทางพระพุทธศาสนาของสังคมไทยทั้งประเทศ ตามความหมายนี้ วัดจะเป็นคำรวมที่ใช้เรียกสถาบันทางศาสนาของสังคม ซึ่งรวมเอาศาสนวัตถุ ศาสนาสถานและศาสนธรรมไว้ด้วยกัน

วัดที่ยังเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและทางสังคมอีกด้วย วัดทุกวัดมีฐานะทางกฎหมาย คือ เป็นนิติบุคคลเท่าเทียมกัน แต่ในทางพระวินัยยังมาฐานะที่แตกต่างกันอยู่อีก ดังนั้นตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้จำแนกวัดออกเป็น ๒ อย่างคือ

๑. วัดที่รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ได้แก่ อาราม เป็นวัดที่เลื่อนฐานะมาจากสำนักสงฆ์เพื่อประโยชน์ทางพระวินัย โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว พร้อมทั้งจะใช้เป็นสถานที่กระทำสังฆกรรมตามพระวินัยได้ทุกประการ เป็นวัดที่สมบูรณ์ด้วยฐานะทั้งทางกฎหมายและทั้งทางพระวินัย โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

๒. สำนักสงฆ์ ได้แก่ วัดที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งเป็นวัด รวมถึงวัดที่ได้รับ พระบรมราชานุญาตให้สร้างขึ้นแต่ยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาสามารถใช้เป็นสถานที่อยู่อาศัยสำหรับพระภิกษุสงฆ์ได้ ซึ่งฐานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์แล้ว แต่ฐานทางพระวินัยยังไม่พร้อมที่จะใช้เป็นสถานที่ทำสังฆกรรมตามวินัยทุกประการได้^{๓๙}

สรุปได้ว่า วัด คือ สถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของสมณะ หรือในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าพระภิกษุสงฆ์ และสามเณร เพื่อเป็นสถานที่บำเพ็ญวัตรปฏิบัติธรรม และยังเป็นสถานที่สำหรับอบรมและขัดเกลาจิตใจของประชาชนทั่วไปผู้ที่สนใจในการปฏิบัติประพฤติธรรมและวัดเป็นสถานที่ให้คนทั้งหลายประกอบกุศลกรรม มีการให้ทาน รักษาศีล ฟังเทศน์ รวมทั้งงานประเพณีบันเทิงต่าง ๆ ตามโอกาส นอกจากนี้วัดยังตั้งอยู่ในที่มีประชากรหนาแน่นอย่างในเมืองแล้ว วัดมักจะตั้งอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนเพื่อให้ความวิเวกในการปฏิบัติธรรม แต่ก็ใกล้พอที่คนในชุมชนจะไปปฏิบัติกิจการกุศลได้โดยสะดวก

๒.๒.๕ บทบาทของวัด

บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของสังคม ได้แก่

๑. เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระรับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น

๒. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ

^{๓๙}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๓๕.

๓. เป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนสมัยนั้น
๔. เป็นที่พักคนเดินทาง
๕. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม
๖. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด
๗. เป็นที่ไถ่เกี้ยช้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์
๘. เป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์
๙. เป็นคลังวัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตอนมีงาน
๑๐. เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน บอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ (ในยามสงคราม อาจใช้เป็นที่พักผ่อนทหารด้วย)
๑๑. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือใช้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคน ในระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิต

การที่วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจเป็นศูนย์รวมความร่วมมือ อาจเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่นการเป็นที่ประกอบพิธีกรรมพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในปัญหาต่าง ๆ ได้และในฐานะเป็นศิษย์กับอาจารย์ทำให้สังคมไทยเชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือ ความบริสุทธิ์ความเสียสละบำเพ็ญผลประโยชน์และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา^{๔๐}

บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมไทย ประกอบด้วยดังนี้

๑. บทบาทในฐานะที่เป็นจิตและวิญญาณของชุมชนและสังคม วัดทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้หล่อหลอมและยกระดับจิตใจของผู้คนในสังคมให้สูงขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรมรักสันติและสมานสามัคคีปรองดองรวมทั้งความมีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต วัดและพระพุทธศาสนาได้รังสรรค์ในประเด็นนี้ได้อย่างครบถ้วน วัดและจริยธรรม วัดและสถาบันพระพุทธศาสนาจึงเป็นแหล่งกำเนิดของกฎระเบียบประเพณีวัฒนธรรมปทัสถานและวิถีชีวิตของสังคมไทยมาโดยตลอด

๒. บทบาทในฐานะที่เป็นหน่วยงานพัฒนาและสังคมสังเคราะห์ชุมชนบทบาทที่สำคัญของวัดในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันไม่ได้มีหน้าที่เพียงจิตวิญญาณของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นผู้นำในการ

^{๔๐}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕ - ๑๙.

พัฒนาชุมชนในทุกเรื่อง เป็นแหล่งสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือในงานพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นที่พักพิงอาศัยและให้ความช่วยเหลือทั้งด้านสังคมสงเคราะห์และปัญหาทางโรคร้ายไข้เจ็บทางร่างกายและจิตใจ

๓. บทบาทในฐานะเป็นหน่วยงานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ในชนบทยังมีหน้าที่เป็นผู้แนะแนวอาชีพต่าง ๆ แก่ชาวบ้านด้วย มีวัดจำนวนมากได้จัดตั้งสหกรณ์หมู่บ้าน ธนากรชาวจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านเกษตรสมัยใหม่และเป็นสถานที่ฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ บทบาทดังกล่าวมีความเด่นชัดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท^{๕๑}

หน้าที่ของวัดในชุมชน

๑. เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
๒. เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา
๓. เป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น หรือเป็นผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลง
๔. เป็นที่พึ่งของประชาชนทั้งด้านจิตใจและการให้การสงเคราะห์ยามเดือดร้อน^{๕๒}

บทบาทของวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑. วัดเป็นที่สงปริณรมย์
๒. วัดเป็นที่บ่มศีลงาม
๓. วัดเป็นแหล่งความรู้
๔. วัดเป็นแหล่งชูธรรมะ
๕. วัดเป็นแหล่งละอบายมุข
๖. วัดเป็นแหล่งปลูกปลอบใจ
๗. วัดเป็นแหล่งให้บริการ^{๕๓}

วัดในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

๑. เป็นสถานที่ประพาศพิพรมจรริยของพระภิกษุสามเณรและประชาชนผู้ไคร้ธรรม

^{๕๑}เฉียบ ไทยยิ่ง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน : กรณีศึกษาภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานกรมการศาสนา , ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๕๒}กองพุทธศาสนาสถาน, กรมการศาสนา, ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๙.

^{๕๓}พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พระสงฆ์กับการศึกษาไทยในบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑.

๒. เป็นสถานที่สำหรับประชาชนไปบำเพ็ญกุศล
๓. เป็นดินแดนแห่งความสงบ คือเป็นที่อยู่ของผู้สงบ เป็นดินแดนไปมาหาสู่ของผู้รักสงบ
๔. เป็นสาธารณูปการที่ชาวบ้านได้อาศัยใช้สาธารณูปโภค เช่น ตักน้ำกินน้ำใช้ที่สระวัด
๕. เป็นสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้แทบทุกสาขาวิชาตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นสูง
๖. เป็นสโมสรสถานหรือสมาคมที่ชุมนุมพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไปในบาง

โอกาส

๗. เป็นสุขาศาลา โรงพยาบาลหรือแพทย์สถานที่พระบริการชาวบ้าน ผู้ป่วยไข้
๘. เป็นสถานที่พำนักของคนไร้ที่พึ่ง เช่น กำพร้า อนุภรรยาหรือประสบไฟไหม้ น้ำท่วม
๙. เป็นที่พึ่งหลบลี้หนีภัยของคนที่ถูกภัยคุกคาม เช่น ภัยสงคราม หรือโรคภัยร้ายแรงคุกคาม
๑๐. เป็นสถานที่พึ่งของผู้ตายและญาติของผู้ตาย
๑๑. เป็นสนามเด็กเล่นหรือเล่นกีฬาของประชาชน
๑๒. เป็นสถานที่พักของผู้เดินทาง เสมือนเป็นโรงแรมของประชาชนคนเดินทาง
๑๓. เป็นสถานที่เปรียบเทียบคติความเสมือนหนึ่งเป็นโรงศาลวินิจฉัยเรื่องราวแก่ประชาชน
๑๔. เป็นสถานที่พบปะกันแห่งชายหนุ่มหญิงสาวตามประเพณีไทยแท้แต่โบราณ
๑๕. เป็นศูนย์กลางแห่งศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทย^{๔๔}

วัดเป็นที่พึ่งของประชาชน ซึ่งมีความสำคัญดังนี้

๑. วัดเป็นสถานที่ ที่ชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนอยู่ในสมัยนั้น

๒. วัดเป็นสถานที่ ที่พ่อแม่ตลอดจนคนแก่คนเฒ่าและสตรีมารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา

๓. วัดเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิความรู้ของคนสมัยก่อนโดยวัดเป็นแหล่งตำราแพทย์และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บทั่วไป

๔. วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ

๕. วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง ซึ่งวัดบางวัดได้สร้างศาลาเอาไว้กว้างขวางใหญ่โตเพื่อรองรับกิจการนี้โดยเฉพาะ

^{๔๔}พระธรรมวรนายก (โอภาส นิลุตตมธัมมิก), “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” ในธรรมปริทัศน์ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๕ - ๑๖๖.

๖. วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจ วัดได้จัดสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดและร่มรื่น

๗. วัดเป็นสถานที่รื่นเริงที่จัดเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมดเช่น งานก่อดุสิตพระเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ บุญมหาชาติ เป็นต้น

๘. วัดเป็นบ่อเกิดและเป็นศูนย์กลางของศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรมประติมากรรม สถาปัตยกรรมและวรรณกรรม

๙. วัดเป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่าง ๆ ของชาวบ้าน

๑๐. วัดเป็นสถานที่สำหรับชาวบ้านรอบวัดมาทำบุญและบำเพ็ญกุศลตลอดจนประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

๑๑. วัดเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือขอยืมไปใช้เมื่อคราวมีงาน

๑๒. วัดเป็นศูนย์กลางการบริหาร หรือการปกครองท้องที่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน เพื่อบอกแจ้งกิจการต่าง ๆ^{๔๕}

บทบาทของพระสงฆ์และวัดที่ควรเป็นไปในอนาคตอันที่จะสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชนว่าควรประกอบด้วย

๑. บทบาทในการเป็นผู้นำและแบบอย่างแก่ชุมชน ในเรื่องของความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และประหยัด

๒. บทบาทในการเป็นสถานที่เรียนพระพุทธศาสนาของทั้งพระสงฆ์ ชาวบ้าน และลูกหลานของชาวบ้านรอบวัด

๓. บทบาทในการเป็นสถานที่เรียนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของชาวบ้านรอบวัด

๔. บทบาทในการเป็นแหล่งรวบรวม เก็บรักษาและศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรม แขนงต่าง ๆ ทั้งศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรมและวรรณกรรมในท้องถิ่น

๕. บทบาทในการเป็นสถานที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชาวบ้าน

๖. บทบาทในการสอนและฝึกฝนอาชีพที่จำเป็นในท้องถิ่นแก่ชาวบ้านรอบวัด

^{๔๕}กรมการศาสนา, หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : เอพีกราฟิคดีไซน์, ๒๕๓๙), หน้า ๗.

๗. บทบาทในการเป็นผู้นำเอาหลักการและแนวคิดใหม่ๆ มาช่วยเหลือการเกษตร^{๔๖}

วัดเป็นสถานศึกษา ซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้ควบคุมดูแล ดังเช่น

๑. พระสงฆ์เป็นผู้สร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดอุประสงค์ของการบวชคือเพื่อ การเรียนรู้ ดังนั้นสงฆ์ คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งควรจะเป็น ๓ เรื่องใหญ่ๆ คือ

๑) การเรียนรู้พุทธธรรม ให้ลึกซึ้งที่สุดทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ

๒) การเรียนรู้สังคมปัจจุบัน ให้รู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการสอน

๓) การเรียนรู้การสื่อสาร ให้เป็นที่สนใจผู้คน ให้จับใจผู้คน ให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม หรือที่เรียกว่า อนุศาสนีปาฏิหาริย์ รวมทั้งความสามารถในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสาร สมัยใหม่ด้วย

๒. การศึกษาของสงฆ์ เป็นเรื่องที่ควรคำนึงและควรกำหนดอยู่ในนโยบายของรัฐบาล ใน แผนการศึกษาชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยทางโลกควรจะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสำหรับ การศึกษาของพระสงฆ์

๓. การทำให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนความสำคัญของ วัด คือการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้นถ้าวัดเข้มแข็งทำให้โครงสร้างของชุมชนเข้มแข็งด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการมีศีลธรรมอันดีงามของสมาชิกในชุมชน ถ้าวัดลอยตัวออกจากโครงสร้างของสังคมในชุมชน จะทำให้ชุมชนและสังคมอ่อนแอและส่งผลให้สถาบันอื่น ๆ รวมทั้งสถาบันทางศาสนาอ่อนแอไปด้วย

๔. วัดกับการจัดการศึกษา การศึกษาในระบบโรงเรียนจากระดับประถมศึกษาถึงระดับ มัธยมศึกษา จำนวน ๓๐,๐๐๐ โรงเรียน ยังไม่สามารถผลิตคนให้มีความเข้มแข็งทางปัญญาและศีลธรรม ในส่วนที่ยังขาดนี้หากวัดสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพได้ ก็จะเป็น ประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

๕. พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เนื่องจากในโลกปัจจุบันมีความ ขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในสังคมระดับต่าง ๆ พระสงฆ์ควรศึกษาให้เข้าใจว่า ความรุนแรงนั้นหมายถึงอะไร ขอบเขตแค่ไหน มีที่ประเภท มีสาเหตุอะไรบ้าง มีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไรวิธีใดได้ผล และจะพัฒนา วิธีป้องกันให้ดีขึ้นอย่างไร

๖. วัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นกระแสใหญ่ของโลกที่มี การระดมศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ มาเชื่อมโยง พระสงฆ์จึงควรต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจปัญหา

^{๔๖} กิริติ ศรีวิเชียร, อดีต ปัจจุบัน และอนาคตแห่งบทบาทของสังฆมวัด ในการแสวงหาเส้นทาง การพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, (กรุงเทพฯเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗), หน้า ๑๑๑ - ๑๑๒.

สิ่งแวดล้อมและวิธีการแก้ไข ให้ลึกซึ้งเพื่อจะได้สอนประชาชนได้ถูกต้องและวัดควรเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน

๗. การบริหารจัดการวัด วัดเป็นทรัพยากรอันทรงค่าของประชาชนในสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการวัดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมตามอุดมการณ์แห่งพระพุทธศาสนาเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ รัฐบาล และผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความร่วมมือในการจรรโลง พระศาสนาเพื่อสังคมต่อไป^{๔๗}

บทบาทและความสำคัญของวัด

๑. วัดเป็นสถานที่อยู่ของผู้ทรงศีลทรงธรรม
๒. วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล
๓. วัดเป็นสถานที่ศึกษาวิชาต่าง ๆ
๔. วัดเป็นสถานสังคมสงเคราะห์
๕. วัดเป็นรมณีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
๖. วัดเป็นสถานที่พักผ่อนของคนเดินทาง
๗. วัดเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม
๘. วัดเป็นสถานที่ฝึกอาชีพ
๙. วัดเป็นสถานที่บันเทิงของชาวบ้าน
๑๐. วัดเป็นสถานที่เลือกคู่
๑๑. วัดเป็นสโมสรของชาวบ้าน
๑๒. วัดเป็นศาลของชาวบ้าน
๑๓. วัดเป็นคลังพัสดุของชาวบ้าน^{๔๘}

บทบาทของวัดที่มีต่อชุมชน

๑. วัดเป็นสถาบันทางการศึกษาสมัยก่อนที่จะมีโรงเรียน วัดได้เป็นสถาบันการศึกษาพ่อแม่จะพาบุตรมาบวชเพื่อจะได้ศึกษาเล่าเรียน เมื่อสึกออกไปจะได้ มีการศึกษา มีความรู้ไปประกอบอาชีพได้

๒. วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ชาวบ้านที่ยากจนได้พึ่งพาบุญและอาศัยวัดเป็นที่พำนักบางคนใช้วัดเป็นสถานที่พักเวลาจะเดินทางไปสถานที่ไกล ๆ

^{๔๗}ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๕๗.

^{๔๘}พิน ดอกบัว, วัดและพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทบูรพาสาส์น, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

๓. วัดเป็นสถานพยาบาล พระสงฆ์บางรูปมีความสามารถพิเศษในการรักษาพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วย การรักษาจะเป็นการใช้ยาสมุนไพรโบราณ

๔. วัดเป็นสถาบันตุลาการ ถ้ามีการขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัว พระสงฆ์จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ซึ่งได้ทำหน้าที่ทั้งเป็นนักจิตวิทยาและผู้พิพากษา

๖. วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวพุทธ เช่น การเข้าพรรษา การทอดกฐินจะกระทำที่วัด ศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้าน ที่ได้ปรากฏออกมาเป็นผลงานจารึก เขียนภาพ การตกแต่งตามโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นต้น และวัดยังเป็นที่ยรวมของสิ่งโบราณที่มีค่า โดยทางวัดจะเก็บรวบรวมไว้เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

๗. วัดเป็นสถานบันเทิง เวลาที่ชาวบ้านมีการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ จะมีการจัดมหรสพขึ้นในวัด ซึ่งเป็นการสมโภชตามประเพณีนิยม เช่น งานบุญแจกข้าว ทำบุญให้ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว^{๔๙}

งานที่กระทำโดยตรง คือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนการสงเคราะห์ทางวัตถุจะกระทำได้ โดยอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปโดยการสงเคราะห์นั้น ต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมกับกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ จึงประกอบด้วย

๑. การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ

๒. การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่าง ตลอดจนสถานที่ของวัดวาอารามที่สงบร่มรื่นเป็นองค์ประกอบสำหรับหล่อเลี้ยงจิตใจสังคมอย่างหนึ่ง

๓. การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำได้ เช่น ในทางวิชาการ เป็นต้น

๔. ในสังคมที่กำลังพัฒนา เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเอง ถ้าได้พระสงฆ์ผู้นำท้องถิ่นที่มีโอกาสเตรียมตัวพร้อมเป็นศูนย์กลางเป็นผู้นำชี้ช่องในการนำท้องถิ่น ให้ได้รับความเจริญใหม่ๆ ได้^{๕๐}

สรุปได้ว่า วัดมีบทบาทหรือภารกิจต่อชุมชนและทั้งในอดีตและปัจจุบันอย่างมากมายเช่น เป็นสถานศึกษากลางสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชน เป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในด้านต่าง ๆ ที่เป็นความรู้เพื่อการดำรงรักษาสังคม ซึ่งได้แก่ วิชาก่อสร้างช่างฝีมือ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมเกษตรกรรม นิติศาสตร์ พงศาวดาร ตำนานเมืองและท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในสังคมแหล่งฟื้นฟูและพัฒนา

^{๔๙}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย แนวทางวิจัยและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, ๒๕๒๘), หน้า ๑๗๕ - ๑๗๙.

^{๕๐}อนันต์ วิริยพิณีจ, บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๕ - ๔๖.

จิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง ๖ ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลุกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยดึงศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ มหาเถรสมาคมควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลุกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้าง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัด

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
สุชีพ ปุญญานุภาพ, (๒๕๔๐, หน้า ๒๐๙)	- พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, (๒๕๐๓, หน้า ๑๔)	- พระพุทธศาสนาเข้าไปทำการสั่งสอนให้ชาวไทยโดยทั่วจนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนในศาสนา
ประเวศ วะสี, (๒๕๔๐, หน้า ๕๗)	- วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน พระสงฆ์เป็นผู้สร้างให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดอุประสงค์ของการบวชคือเพื่อการเรียนรู้
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๑, หน้า ๑๕ - ๑๙)	- การที่วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจเป็นศูนย์รวมความร่วมมือ
เฉียบ ไทยยิ่ง, (๒๕๔๑, หน้า ๑๗)	- บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมไทย ในฐานะที่เป็นจิตและวิญญาณของชุมชนและสังคม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานพัฒนาและสังคมสังเคราะห์ชุมชน

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัด (ต่อ)

นักวิชาการ	สรุปแนวคิด
พิน ดอกบัว, (๒๕๕๐, หน้า ๓๔)	วัดในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นสถานที่ประเพณีพรหมจรรย์ สถานที่สำหรับประชาชน ไปบำเพ็ญกุศล เป็นสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ เป็นสถานที่พำนักของคนไร้ที่พึ่ง
กิริติ ศรีวิเชียร, (๒๕๒๗, หน้า ๑๑๑ - ๑๑๒)	- บทบาทของพระสงฆ์และวัดที่ควรเป็นไปในอนาคตอันที่จะสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชน และแบบอย่างแก่ชุมชน ในเรื่องของความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และประหยัด
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, (๒๕๒๘, หน้า ๑๗๕ - ๑๗๙)	- วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวพุทธ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรม ๕ ส.

จากการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำราต่าง ๆ ได้มีผู้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมตามแนวทาง ๕ ส. ไว้หลายแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

๒.๓.๑ เกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาวัดด้านสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด

ความสำคัญ การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวก สบาย การทำถนน ทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้ เพื่อสร้างสิ่งจำเป็น รักษา สิ่งที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ ภายในวัด ในการนี้ ให้รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคาริก โดยเฉพาะ

ศาสนสมบัติ แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ

- ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้นซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแล รักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย

- ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดิน และผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแล รักษา ทั้งนี้ การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตามกฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป หากไม่จำเป็น

หลักการดำเนินการสาธารณูปการ^{๕๑} เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิเมรุ การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัด เป็นต้น

การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาวัดในด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑. บริเวณวัด

ภายในบริเวณวัด มีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสม สิ่งเสริมสภาพความเป็นรมณีสถานโดยดำเนินการในสิ่งต่าง ๆ ดังเช่น

๑) ป้ายชื่อวัด ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความสง่างาม

๒) แผนผัง ติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและรายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดชัดเจน

๓) ป้ายเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของวัด แสดงหรือเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด

๔) ป้ายประวัติวัดโดยย่อ เพื่อแสดงประวัติวัดเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป

๕) ป้ายนิเทศข้อมูล เพื่อแสดงจำนวนสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ของวัด

^{๕๑}เอกสารการปฏิบัติงาน, “คู่มือการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ ส.”, ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมโดย กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๕๖.

๖) ป้ายคติธรรม พุทธภาษิต เพื่อเผยแพร่คติธรรมหรือพุทธภาษิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือคติธรรมสอนใจแก่บุคคลที่เข้ามาในวัด

๗) มุมหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไป ที่สนใจ

๒. การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด

๑) บริเวณวัดสงบ ร่มรื่น

๒) มีการจัดบริเวณวัด สถานที่ เป็นระเบียบ

๓) มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

๔) มีบริเวณปลูกดอกไม้ ไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่น สวยงาม

๕) มีการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน

๓. ความสะอาด/มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ

๑) ความสะอาด ของอาคารเสนาสนะและภายในบริเวณวัด

๒) ความมั่นคงแข็งแรง ของอาคารเสนาสนะมีความมั่นคงปลอดภัยต่อการพำนักอาศัย

ใช้ประโยชน์ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

๔. วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ สภาพสะอาด มั่นคงแข็งแรง

๑) อุโบสถ

๒) กุฏิ

๓) ศาลา

๔) เมรุ

๕) วิหาร

๖) ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์

๗) ถนนและทางเท้าภายในวัด

๘) เจดีย์

๙) รั้ววัด/กำแพงวัด

๕ การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด โดยวัดดำเนินการให้มีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่

๑) การจัดทำบัญชีการเงินของวัด

๒) การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

๓) การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด

๔) การแต่งตั้งคณะกรรมการวัด

สรุปว่า การสาธารณูปการ คือ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด มีความสำคัญกับการสาธารณูปการโดยรวม ซึ่งก็คือการพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวก สบาย การทำถนน ทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้ เพื่อสร้างสิ่งที่เป็น รักษา สิ่งที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัดอีกด้วย

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม ๕ ส.

กิจกรรม ๕ ส. เป็นปัจจัยพื้นฐานการบริหารคุณภาพ ที่จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงานให้เกิดบรรยากาศที่น่าทำงาน เกิดความสะอาดเรียบร้อยในสำนักงาน ถูกสุขลักษณะ ทำให้พนักงานสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานต่อหน่วยงาน^{๕๖}

กิจกรรม 5 ส. เป็นกลยุทธ์อีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วเห็นผลเร็วและชัดเจน นอกจากนี้กิจกรรม ๕ ส. จะเป็นพื้นฐานใน การนำวิธีการบริหารใหม่ๆเข้ามาใช้ในอนาคตต่อไป

กิจกรรม 5ส. เป็นแนวคิดการจัดระเบียบเรียบร้อยในที่ทำงานก่อให้เกิดสภาพการทำงานที่ดีปลอดภัยมีระเบียบเรียบร้อย นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต

ส. ๑ หมายถึง สะสาง คือ การแยกของที่ต้องการออกจากของที่ไม่ต้องการและจัดของที่ไม่ต้องการทิ้งไป

ส. ๒ หมายถึง สะดวก คือ การจัดวางสิ่งของต่าง ๆ ในที่ทำงานให้เป็นระเบียบเพื่อความสะดวก และ ปลอดภัย

ส. ๓ หมายถึง สะอาด คือ การทำความสะอาด เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ทำงาน

ส. ๔ หมายถึง สุขลักษณะ คือ สภาพหมดจด สะอาดตา ถูกสุขลักษณะ และรักษาให้ดีตลอดไป

^{๕๖}เอกสารการปฏิบัติงาน, คู่มือการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ ส., หน้า ๖๐.

ส. ๕ หมายถึง สร้างนิสัย คือ การอบรม สร้างนิสัยในการปฏิบัติงานตามวินัย ข้อบังคับ
อย่างเคร่งครัด

ประโยชน์จากการทำกิจกรรม ๕ ส.

๑. บุคคลจะทำงานได้รวดเร็วขึ้น
๒. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ จะเกิดขึ้น บุคลากรจะรักหน่วยงานมากขึ้น
๓. บุคลากรจะมีระเบียบวินัยมากขึ้น
๔. บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและคู่มือการปฏิบัติงานทำให้ความผิดพลาดและความ
เสี่ยงต่าง ๆ ลดลง
๕. บุคลากรจะมีจิตสำนึกของการปรับปรุงซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน
การทำงาน
๖. เป็นการยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ
๗. การไหลเวียนของวัสดุ และ work in process จะราบรื่นขึ้น
๘. พื้นที่ทำงานมีระเบียบ มีที่ว่าง สะอาดตา สามารถสังเกตสิ่งผิดปกติต่าง ๆ ได้ง่าย
๙. การใช้วัสดุคุ้มค่า ต้นทุนต่ำลง

การประยุกต์แนวทาง ๕ ส. สู่วัด^{๕๓} กำหนดพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ของวัดแบ่งออกเป็น ๓ พื้นที่
ได้แก่

๑. เขตพุทธาวาส
๒. เขตสังฆาวาส
๓. เขตสาธารณสงเคราะห์

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายก่อนการลงมือปฏิบัติ นั้น เป็นการจัดลำดับความสำคัญ ว่าพื้นที่ไหน
ควรทำก่อน-หลัง หลักในการพิจารณา คือ

๑. กำหนดพื้นที่ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยพิจารณาจาก ๓ พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น
๒. กำหนดหน้าที่ของพื้นที่นั้นว่า พื้นที่นั้นมีไว้ทำอะไร หรือพื้นที่นั้นทำหน้าที่อะไร
๓. จัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณา

- ก. พื้นที่ A เป็นพื้นที่ที่ต้องลงมือทำโดยด่วน เนื่องจาก
 - มีความสกปรกมาก

^{๕๓}อนุวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ, คู่มือวัดสร้างสุข ๕ ส. ภาคประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สมาคม
ส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, ๒๕๕๖), หน้า ๖๓.

- มีประชาชนใช้พื้นที่นั้นเป็นจำนวนมากในการทำศาสนกิจ
- เป็นพื้นที่ที่สร้างภาพลักษณ์ให้กับวัด หรืออนุรักษ์ถาวรวัตถุอย่างแรงที่มีความ

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์

ข. พื้นที่ B พื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง

- เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ แต่ยังไม่ต้องเร่งด่วน
- พื้นที่ A เสร็จแล้ว สามารถทำต่อพื้นที่ B ก่อนแล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ C

ค. พื้นที่ C เป็นพื้นที่ที่รื้อค่อยได้ ทำ A กับ B ก่อน แล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ C

การลงมือปฏิบัติตามแนวทางของ 5 ส ที่นำมาใช้แก่วัด มีดังต่อไปนี้

๑. สะสาง

- การแยกของจำเป็น และไม่จำเป็นออกจากกัน โดยใช้เทคนิคป้ายแดง หรือ Red Tag
- Red Tag ใช้ติดกับของที่ไม่จำเป็น หรือยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจำเป็นหรือไม่จำเป็น
- ของที่ไม่จำเป็น สามารถดำเนินการได้โดยการทิ้ง โดยคำนึงถึงขยะมีพิษ มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ขยายบริจาคหรือถ้ายังรอตัดสินใจให้ไปกองเก็บที่จุดพักของที่ไม่มีความจำเป็น (Holding Area)

- ของที่จำเป็นแบ่งออกเป็น ของที่ใช้ได้กับของที่ยังไม่ใช้และของที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ของที่จำเป็นจึงต้องมีการพิจารณาความถี่ในการใช้ เช่น

- ใช้ทุกวัน
- ใช้สัปดาห์ละครั้ง
- เดือนละครั้ง
- ๓ เดือนครั้ง
- ๓ เดือนครั้ง

ในเรื่องสะสาง จะมีปัจจัยอะไรเป็นตัวบอกว่าจำเป็น หรือไม่จำเป็น ในขั้นตอนนี้จะใช้หลักของการ Organizing เมื่อไหร่ถ้าพูดถึง Organizing ต้องนำคน งาน สภาพแวดล้อม กฎหมาย ความสำคัญในแง่ของประวัติศาสตร์มาพิจารณาถึงจะรู้ว่า อะไรจำเป็น ไม่จำเป็น

๒. สะดวก

- ใช้หลักของความถี่การใช้สิ่งของ ของที่ใช้บ่อย ๆ ต้องวางไว้ใกล้ผู้ใช้หลักการเคลื่อนไหวของคน

- หลักความสูญเปล่า (Waste) ในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องการเคลื่อนย้าย การรอคอยกระบวนการ หรือขั้นตอนการทำงานที่มากเกินไป

- ใช้เครื่องมือ Visual Control และการป้องกันความผิดพลาด (POKAYOKE) มาร่วมในการจัดทำ ส สะดวก

- ใช้หลักของ ๓ กำหนด คือ กำหนดพื้นที่ กำหนดสิ่งของ กำหนดปริมาณ Min – Max
- กำหนดตำแหน่ง และทิศทางที่ถูกต้อง ให้คน อุปกรณ์ สิ่งของในสถานที่ สะดวกต่อการทำงานและเคลื่อนไหว

- ข้อสำคัญ ของ ส สะดวก ต้องมีการพิจารณาทั้งความสะดวกในขณะที่ทำงาน และความสะดวกนอกเวลาทำงาน

ความสะดวกในขณะที่ทำงาน ต้องมีการพิจารณาในเรื่องงานที่ทำ คนที่ทำงานนั้น อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ และสถานที่หรือสิ่งแวดล้อม ความสะดวกให้คำนึงถึงความสวยงาม ความมีศิลปะ และความปลอดภัยด้วย

๓. สะอาด

- กำหนดรายการสิ่งของที่ต้องทำความสะอาด กำหนดจุดบริเวณที่ต้องทำความสะอาด และขนาดของความสะดวกที่ต้องกำหนด

- กำหนดขั้นตอนวิธีการทำความสะอาด
- กำหนดอุปกรณ์สิ่งของ ที่ต้องใช้ในการทำความสะอาด
- ในขณะที่ทำความสะอาด ต้องมีการตรวจสอบด้วยเพื่อค้นหาสภาพความผิดปกติ
- ค้นหาสภาพที่ทำให้สกปรก เพราะถ้าสามารถหาเหตุของความสกปรกได้ ก็ทำให้หยุดหรือบรรเทาเบาบางในความสกปรกนั้น เพื่อลดเวลาในการทำความสะอาด

การสร้างมาตรฐาน^{๕๔}

- การจัดทำมาตรฐานต้องให้ครบปัจจัย 5W1H
- WHO-ใคร
- WHAT-ทำอะไร
- WHERE-ที่ไหน
- WHEN-เมื่อไหร่
- Why-อย่างไร
- HOWMANY-จำนวนเท่าไร
- มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ 5 ส.

^{๕๔}อนุวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ, “คู่มือวัดสร้างสุข ๕ ส. ภาคประชาชน”, หน้า ๖๗.

- มาตรฐานพื้นที่
- มาตรฐานการทำความสะอาด
- มาตรฐานการจัดเก็บอุปกรณ์ สิ่งของ ที่เป็นไปตามหลักการของ ส สะดวก
- มีการทบทวน ปรับปรุงมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

สร้างวินัย

- อบรมให้ความรู้เกิดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานนั้น ๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง
- ติดตามประเมินผล ทั้งในผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และในเชิงพฤติกรรม
- สร้างบรรยากาศวิธีการจูงใจเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- สร้างความยั่งยืนให้กับระบบ ๕ ส

การจัดกิจกรรม ๕ ส. ภายในวัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนรอบวัดจัดกิจกรรม ๕ ส. ภายในวัดและบริเวณโดยรอบ โดยอาจดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

การเตรียมการ

๑. ประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยอาจจัดตั้งทีมงานที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนคณะกรรมการ หรือคณะทำงานตามที่เห็นสมควร จะแบ่งเป็นกลุ่มงานย่อยรับผิดชอบแล้วแต่ความเหมาะสม

๒. การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของวัด

๓. ชักซ้อมทำความเข้าใจเรื่อง ๕ ส และมาตรฐานการปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ก่อนลงมือ Kick off

๔. เมื่อระบบพร้อม คนพร้อม อุปกรณ์ที่จำเป็นพร้อม ให้ประกาศทำ Kick off เพื่อลงมือปฏิบัติ

๕. ร่วมกันทำความสะอาดครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกเรียก Big Cleaning Day ที่เหลือก็เป็น การดำเนินการต่อยอดและทำการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

จัดกิจกรรมวันทำความสะอาดใหญ่ (Big Cleaning Day)

เพื่อกำจัดส่วนที่เกิน เต็มส่วนที่ขาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเน้นจุดสำคัญภายในวัด ดังนี้

๑. ป้ายต่าง ๆ เนื่องจากป้าย เป็นประเด็นสำคัญแรกที่จะบอกสารสนเทศ กับผู้พบเห็น โดยเฉพาะป้ายวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น

๑.๑ ป้ายชื่อ ทางเข้าวัด จุดประทับใจแรกที่สร้างจิตศรัทธาแก่ผู้เข้าวัด

- ๑.๒ ป้ายบอกประวัติของสถานที่สำคัญ ความเป็นมาของวัด
 ๑.๓ ป้ายบอกตำแหน่งของที่ตั้งของสำนักงาน ทำให้ผู้ไปวัดไม่เสียเวลาถามทาง
 ๑.๔ ป้ายคาเตือน ที่เกิดจากการเปียดเปียนวัด โดยวัดไม่มีทางเลือกในการป้องกัน
 นอกจากการทำป้ายเตือนให้รู้ผิดชอบ ชั่ว ดี
 ๑.๕ ป้ายบอกชื่อต้นไม้ สรรพคุณทางสมุนไพร เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แก่ประชาชน
 ที่เข้าวัด

๑.๖ ป้ายภาพห้ามกระทำการที่ไม่แสดงการเคารพต่อสถานที่

๑.๘ แผนผังวัด สามารถจัดทำสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- (๑) แผนผังในลักษณะรูปภาพ ที่จัดทำไว้ที่จุดที่สามารถมองเห็นได้ง่าย
 (๒) แผนผังในลักษณะ QR Code ที่สามารถใช้อุปกรณ์ Smart Phone เพื่อ
 Scan QR Code แสดงแผนที่ตามตำแหน่ง GPS ได้ ซึ่งสะดวกในการนำทางด้วย Program Application
 ประเภทNavigator หรือ Google Map ได้
 (๓) การแสดงแผนที่จะใช้ Icon รูปแสดงเพื่อประโยชน์กับนักท่องเที่ยวและง่ายใน
 การทำความเข้าใจ

(๔) ภาพแบบ ๒ มิติ ส่วนใหญ่ใช้สัญลักษณ์และหมายเลขกำหนดตำแหน่งกรณี
 วัดเป็นแหล่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การจัดทำป้ายเป็น ๒ ภาษา จะเป็นการอำนวยความสะดวกกับชาว
 ต่างประเทศที่มายุี่ยมทัศนาร การกำหนดป้าย หรือ แผ่นกระดานที่บันทึกประวัติศาสตร์ สามารถเป็นสิ่ง
 ตกแต่งความสวยงาม และเป็นส่วนประกอบของศิลปะได้

๒. ถนนทางเข้าและถนนภายในวัด ถนนทางเข้าวัดเป็นจุดที่สองที่จะสร้างศรัทธา ความคิดที่
 เป็นกุศลแก่ผู้มาเยือนและเป็นหน้าตาบ่งบอกถึงการจัดการที่ดี ทางเข้าวัดควรจะได้รับ การดูแลเป็นถนนที่
 ราบเรียบไม่เป็นหลุมเป็นบ่อบางแห่งจะปรับแห่งปลูกต้นไม้เป็นระเบียบที่สำคัญ คือต้องสะอาด ไม่มีขยะ

๓. ลานวัด หลังจากที่ได้ผ่านซุ้มประตูถนนเข้าสู่วัด ลานวัดเป็นจุดต่อไปที่สร้างอารมณ์รุ่มรื่น
 สร้างความเป็นสัปปายะและเป็นจุดจอดรถ จุดพักผ่อนหรือเป็นจุดปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนากรรมฐานได้
 บริเวณลานวัดที่ขาดการดูแล ญาติโยมก็ลำบากใจ และเป็นเหตุให้เกิดคิดที่เป็นอกุศลได้บางแห่งก็เป็นหลุม
 เป็นบ่อคูแล้วไม่สวยงามสะอาดตา เสียพื้นที่การใช้ประโยชน์

๔. พระพุทธรูปและรูปเคารพพระพุทธรูป แทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ชาวพุทธ
 เคารพนับถืออย่างยิ่ง เป็นจุดสำรวมจิตใจในการเข้าถึงธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัส
 สั่งสอนไว้ดังนั้น การที่เห็นพระพุทธรูปวางในที่ที่ไม่เหมาะสมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความเศร้าหมอง
 จิตใจ เป็นอารมณ์อกุศลที่เกิดขึ้น หากเห็นว่าพระพุทธรูปชำรุด ก็ควรจะมีการรวบรวมไว้ที่ฐาน

พระพุทธรูป ไม่ควรปล่อยทิ้งตามยถากรรม เหมือนกองขยะ ทำให้เกิดสังเวทแก่ผู้พบเห็น หรืออาจจะขอขมาแล้วขุดหลุมฝังในที่เหมาะสม

๕. ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ เป็นสถานที่ญาติโยมใช้ประโยชน์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เป็นจุดที่เกิดการเรียนรู้ 5ส ได้ดี หากสามารถเป็นตัวอย่างให้ญาติโยมถือเป็นตัวอย่างน่านิสัยติดไปใช้ที่บ้าน

๖. ใต้ถุนอาคาร เป็นจุดซ่อนเร้นที่ขาดการจัดการส่วนใหญ่จะมีกองขยะเศษไม้ เศษวัสดุ น้ำขัง สิ่งตามมาคือ ความไม่ถูกสุขลักษณะในวัด มีุง สัตว์ร้าย สัตว์มีพิษ หนู แมลง เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดพาหะนำโรค สิ่งสำคัญจะไม่งามตาแก่ผู้พบเห็น และก่อให้เกิดความคิดอกุศลต่อทางวัดได้

๗. การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ การที่จะให้สิ่งแวดล้อมในวัดดีจุดสำคัญ คือ การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ จะได้ไม่มีเศษวัสดุ ขยะ ขวางทางน้ำ ให้ตันเงิน และถ้าจัดการได้ดีจะเป็นเขตอภัยทานแก่สัตว์น้ำได้ด้วย

๘. สัตว์เลี้ยงในวัด เป็นกรณีพิพาทสำคัญประเด็นหนึ่งระหว่างวัดและชุมชน ชาวบ้านพอมีสัตว์เลี้ยงที่ไม่ต้องการไม่ว่าจะเป็นสุนัข แมวหรือสัตว์อื่น ๆ เช่น ลิง หนู ก็จะไปปล่อยที่วัดให้เป็นภาระของพระภิกษุสงฆ์ และทางวัดก็ไม่มีระบบบริหารจัดการ สัตว์บางตัวก็ขาดการดูแลเป็นขี้เรื้อนทรมานอย่างยิ่งหรือไม่ก็ต้องกักขังเป็นการก่อเวรให้เกิดขึ้น^{๕๕}

วัดเป็นสถานที่กำจัดกิเลสตัณหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจของมนุษย์ การดูแลสัตว์เลี้ยงนั้นไม่ใช่กิจของสงฆ์ถ้าการเกิดประโยชน์การบรรลุนิพพานหรือเข้าถึงธรรมของฆราวาส กับการเกิดประโยชน์ในการบรรลุนิพพานของพระสงฆ์ การถึงธรรมของฆราวาส กับการอนุเคราะห์สัตว์ ประโยชน์การบรรลุนิพพานหรือเข้าถึงธรรมจะเป็นสำคัญกว่า องค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลสัตว์มีจำนวนมาก ดังนั้น การร่วมมือระหว่างชุมชน เรื่องสัตว์เลี้ยงคงต้องทำความเข้าใจและมีระบบการจัดการดูแล การทำหมัน การรักษาขี้เรื้อน การจัดให้เป็นระเบียบเพราะญาติโยมที่วัดฟังธรรมจะไม่กล้ามาเพราะกลัวโดนสัตว์ทำร้าย หรือทำความเดือดร้อน เช่น รองเท้าโดนกัด คาบหายหาไม่เจอ เสียงดัง เกิดการกีดกัน เป็นต้น

๙. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่าง ๆ ของใช้ในวัด เช่น ถ้วย ชาม โถข้าว ซ้อนส้อม มีจำนวนมากเพื่อรองรับการจัดงานวัด งานของญาติโยม การจัดเก็บหากไม่มีระบบจะเป็นปัญหาว่า ของมีอะไร มีอยู่เท่าใด เก็บอยู่ตรงไหน จะทำให้ใช้เวลาในการค้นหา หยิบ คืบ ซ้ำมาก ตามหลัก 5 ส ต้องหาได้ภายใน 30 นาที และที่สำคัญจะใช้พื้นที่ในการเก็บน้อย เป็นระเบียบ หายก็รู้ ดูงามตา การเก็บที่ไม่มีระบบเหมาะสม จะทำให้ญาติโยมรู้สึกได้ว่า ข้าวของที่ได้บริจาคให้วัดนั้น ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่เช่น การนำตู้เก็บพระไตรปิฎกไปเป็นที่วางถ้วยชาม การกองบาตรที่ใช้ไม่ได้ขึ้นสนิมไว้ใต้ต้นไม้ โถข้าวทำเป็นที่ใส่อาหารสัตว์

^{๕๕}อนูวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ, “คู่มือวัดสร้างสุข ๕ ส. ภาคประชาชน”, หน้า ๖๙.

เป็นต้น ซึ่งมีบั้งควร ควรจะกำจัดขายทิ้ง พระพุทธรูปหักเสียหายก็ควรจะขอขมาอธิฐานขุดหลุมฝังดินไม่เป็นที่
 อูจาดสายตาแก่ผู้พบเห็น

๑๐. อาคารเสนาสนะ ที่ไม่ได้ใช้งาน วัดบางแห่งอาคารเสนาสนะที่ไม่ได้ใช้งานมีจำนวนมาก
 บ้างก็เป็นอาคารชั่วคราวพอใช้เสร็จก็ไม่ได้รื้อถอน หรืออาคารโบสถ์ที่สร้างไม่เสร็จ ทิ้งร้างไว้ อาจเพราะ
 ขาดปัจจัยหรือขาดผู้รับผิดชอบ บางแห่งเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์แต่ต้องได้รับการบูรณะที่ถูกหลักวิธี
 บางจุดได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร ซึ่งต้องมีการประสานงานกับหน่วยวิชาการในการบูรณะที่ไม่ทำลาย
 คุณค่าความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่ใช่ปล่อยให้ปล่อยปละละเลยให้ทรุดโทรม พังเสียหาย บางแห่งทรุด
 โทรม จนผู้ใช้งานอาจเกิดอันตราย อุบัติเหตุได้โดยเฉพาะกฤทธิพระสงฆ์ ซึ่งควรมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพ
 พร้อมใช้งาน

๑๑. ถังขยะทั่วไป การทิ้งขยะเป็นส่วนสำคัญของต้นเหตุที่ทำให้เกิดความสกปรกภายในวัด
 เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยควรให้มีถังขยะที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกับสถานที่และวางไว้ในที่
 เหมาะสม เช่น

๑) ทำเป็นตอมไม้เทียม เป็นอุปกรณ์ตกแต่ง ฯลฯ

๒) ทำเป็นถังขยะแยกประเภทเป็นรูปช่องประเภทของขยะ เช่น เป็นวงรี สีเหลี่ยมผืนผ้า
 วงกลม และมีรูปกำกับ จะทำให้ลดการผิดพลาดจากการที่ทิ้งขยะผิดประเภท

๓) ถังขยะแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

๑๒. ถังขยะเปียก ให้จัดทำถังขยะเปียก เพื่อกำจัดขยะเปียกแยกต่างหากจากขยะทั่วไป

๑๓. สุขา ห้องน้ำเป็นจุดสำคัญยิ่ง ทั้งพระสงฆ์เอง ญาติโยมที่มาวัด ถ้าห้องน้ำสกปรกไม่มีน้ำไม่มี
 ไฟ ประตุเสียสภาพเหล่านี้จะทำให้เสียสุขภาพ และเป็นเหตุให้ญาติโยมไม่มาวัดฟังธรรม บางแห่งสถานที่ดี
 หมด แต่สุขาไม่สะอาด โดยเฉพาะกลิ่นเหม็น ปกติคนไทยจะเป็นโรคติดสุขา ถ้าโถส้วมไม่เหมือนที่บ้านจะ
 ถ่ายไม่ออก ยิ่งสุขาตามวัดไม่ถูกสุขลักษณะแล้วยิ่งเป็นเหตุผลที่ไม่เข้าวัด แล้วพระสงฆ์ที่ต้องอยู่วัด จะมี
 สุขภาพที่ดีได้อย่างไร

๑๔. ที่วางร่มให้เป็นระเบียบและทำให้ใช้เนื้อที่ในการจัดเก็บน้อยและสามารถหยิบได้อย่าง
 สะดวก

๑๕. ที่วางรองเท้าทำให้อ่างเท้าผู้มาสักการบูชา จัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ เป็นการฝึก
 จิตใจให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๑๖. จุดสำคัญอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ต่อเนื่อง โดยอาจดำเนินการ^{๕๖}ดังนี้

๑. แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบในการนำการทำกิจกรรม โดยทุกพื้นที่จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการในการจัดทำ ๕ ส. เช่น ส.๒ สะดวก และ ส.๓ ทำความสะอาดให้ทำทุกวัน ในส่วนของ ส.๑ สะสาง อาจทำทุกวันพระ หรือ เดือนละ ๑ ครั้ง ฯลฯ

๒. หัวข้อต่าง ๆ ที่ควรมีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ๕ ส. คือ

๒.๑ รายละเอียดกิจกรรม เป็นการกำหนดกิจกรรมในเรื่อง ๕ ส ของพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ๕ ส.

๒.๒ ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าช่วงใดจะทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงาน

๒.๓ ผู้รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อ

๒.๔ มีการประชุมของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

๒.๕ จัดให้มีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

สรุปได้ว่า กิจกรรม ๕ ส. เป็นปัจจัยพื้นฐานการบริหารคุณภาพ ที่จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่อยู่อาศัย ที่ทำงานให้เกิดบรรยากาศที่น่าอยู่ น่าทำงาน เกิดความสะอาดเรียบร้อยในวัด ถูกสุขลักษณะ ทำให้พระสงฆ์สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างทัศนคติที่ดีของตนเองต่อวัดที่ตนอาศัยอยู่ กิจกรรม ๕ ส. เป็นกลยุทธ์อีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในวัดมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วเห็นผลเร็วและชัดเจน นอกจากนั้นกิจกรรม ๕ ส. จะเป็นพื้นฐานในการนำวิธีการบริหารใหม่ๆเข้ามาใช้ในอนาคตต่อไป กิจกรรม ๕ ส. เป็นแนวความคิดจัดการระบบด้านสาธารณูปการให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่ ก่อให้เกิดสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ตีปลอดภัยมีระเบียบเรียบร้อยเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนทั่วไป

^{๕๖}อนูวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ, “คู่มือวัดสร้างสุข ๕ ส. ภาคประชาชน”, หน้า ๗๐.

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรม ๕ ส.

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, (๒๕๒๙, หน้า ๔๓)	วัดที่สมบูรณ์จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ สภาพความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งวัด ศาสนสมบัติของวัด โดยมีเจ้าอาวาสปกครองดูแลบริหารจัดการวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
เอกสารการปฏิบัติงาน , (๒๕๕๖, หน้า ๕๖)	กิจกรรม ๕ ส. เป็นกลยุทธ์อีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพเป็นกิจกรรมที่ทำแล้วเห็นผลเร็วและชัดเจน นอกจากนั้นกิจกรรม 5 ส. จะเป็นพื้นฐานใน การนำวิธีการบริหารใหม่ๆเข้ามาใช้ในอนาคตต่อไป
อนุวรรณ ศิลาเรื่องอำไพ และคณะ, (๒๕๕๖, หน้า ๖๓)	การลงมือปฏิบัติตามแนวทางของ ๕ ส ที่นำมาใช้แก่วัด ๑. สะสาง ๒. สะดวก ๓. สะอาด ๔. สุขลักษณะ ๕. สร้างนิสัย

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ พื้นที่การวิจัย

อำเภอวิหารแดง เป็นอำเภอหนึ่งในสิบสามอำเภอของจังหวัดสระบุรี มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และมีเขตภูเขาและป่าดงดิบทางทิศเหนือและตะวันออก ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอประกอบอาชีพกสิกรรม โดยเฉพาะในเขตชลประทานที่มีพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

ประวัติศาสตร์ แต่เดิมตัวอำเภอไม่ได้ตั้งอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันนี้ แต่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลหนองหมู แต่เมื่อมีการตัดถนนสุวรรณศรและเส้นทางรถไฟผ่าน จึงได้ย้ายที่ตัวอำเภอมาอยู่ ณ พื้นที่ปัจจุบันนี้

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอวิหารแดงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๙ ตำบล ๕๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลหนองหมู ตำบลบ้านลำ ตำบลคลองเรือ ตำบลวิหารแดง ตำบลหนองสรวง ตำบลเจริญธรรม

การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่อำเภอวิหารแดงประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๘ แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลวิหารแดง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านลำ ตำบลคลองเรือ ตำบลวิหารแดง ตำบลหนองสรวง และตำบลเจริญธรรม

เทศบาลตำบลหนองหมู ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองหมู ตำบลวิหารแดง และตำบลหนองสรวง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองหมู (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลหนองหมู)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านลำ (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลวิหารแดง)

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเรือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองเรือ (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลวิหารแดง)

องค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวิหารแดง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลวิหารแดงและเทศบาลตำบลหนองหมู)

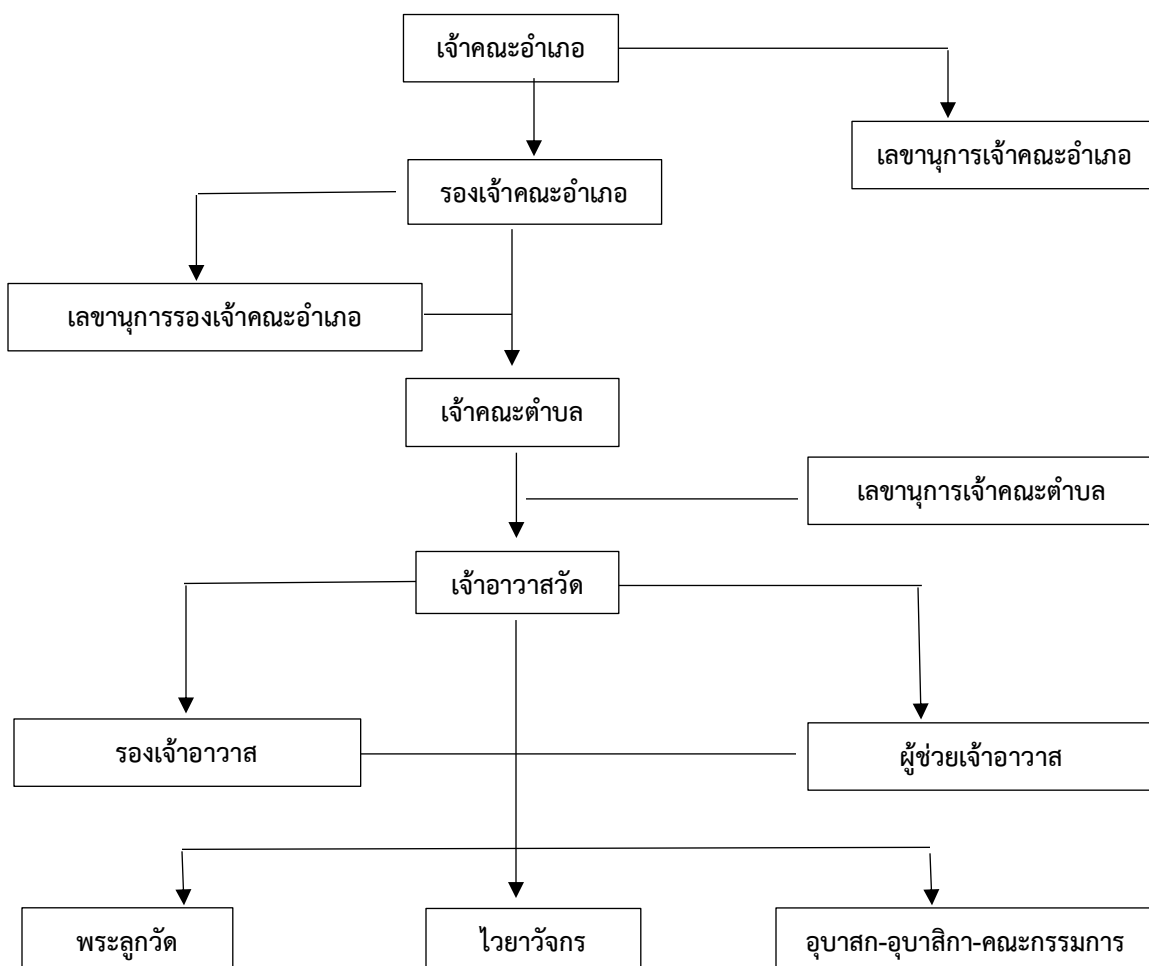
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองสรวง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลวิหารแดงและเทศบาลตำบลหนองหมู)

องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเจริญธรรม (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลวิหารแดง)

๒.๔.๒ ลำดับการปกครองคณะสงฆ์

อำเภอวิหารแดงแบ่งพื้นที่การปกครองคณะสงฆ์ มีวัดในเขตการปกครอง จำนวน ๒๓ วัด แบ่งออกเป็น ๕ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลหนองหมู ตำบลบ้านลำ ตำบลคลองเรือ ตำบลหนองสรวง ตำบลเจริญธรรม การปกครองเป็นแบบแบ่งชั้นการสั่งการ มีเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ตามลำดับ ดังแผนภาพที่ ๒.๒ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๒.๔.๓ การควบคุมการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตอำเภอวิหารแดง

การจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตอำเภอวิหารแดง ภายใต้นโยบายของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี ในการควบคุมของเจ้าคณะอำเภอวิหารแดง ประสานงานกับเจ้าคณะตำบลทุกตำบลในอำเภอวิหารแดง แจ้งเจ้าอาวาสทุกวัดให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ๕ ส. โดยแบ่งลำดับการกำกับดูแลดังนี้

เจ้าคณะตำบลคลองเรือ กำกับดูแลในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตปกครอง จำนวน ๕ วัด คือ วัดเขาแก้วธรรมาราม วัดคลองไทร วัดคลองยาง วัดคลองหัวช้าง วัดหนองไทร

เจ้าคณะตำบลเจริญธรรม กำกับดูแลในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตปกครอง จำนวน ๕ วัด คือ วัดเขาน้อยจอมสวรรค์ วัดเจริญธรรม วัดราษฎร์เจริญ วัดเกาะเชิงหวาย วัดบางกง

เจ้าคณะตำบลบ้านลำ กำกับดูแลในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตปกครอง จำนวน ๕ วัด คือ วัดโคกกระต่าย วัดดงหมี่ วัดบ้านดอน วัดพุทธบูชาญาณสังวร วัดหนองตาบุญ

เจ้าคณะตำบลหนองสรวง กำกับดูแลในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตปกครอง จำนวน ๕ วัด คือ วัดบ้านลำ วัดสหกรณ์รังสรรค์ วัดหนองโพธิ์ วัดหนองสรวง วัดหนองฟ้าเลื่อน

เจ้าคณะตำบลหนองหมู กำกับดูแลในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในเขตปกครอง จำนวน ๕ วัด คือ วัดเกาะแก้วอรุณคาม วัดคลองใหม่ วัดสร้างบุญ วัดหนองหมูใต้

พื้นที่ที่จัดกิจกรรม ๕ ส. เมื่อเห็นผลที่เป็นรูปธรรม นำโดยเจ้าคณะอำเภอวิหารแดง จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการออกตรวจประเมินผลงานในการจัดกิจกรรม และสรุปผล เพื่อนำไปแก้ไขและพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบมากขึ้น ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาดันหาของหรือเอกสาร การปรับปรุง ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้และเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการสร้างนิสัย และการมีวินัยในหน่วยงาน การปฏิบัติกิจกรรม ๕ ส. อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันจะเสริมสร้างลักษณะนิสัยและความเป็น ระเบียบ วินัยให้แก่ผู้ปฏิบัติกิจกรรม สิ่งของในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจัดเก็บอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นตามนโยบาย ดังแผนภาพที่ ๒.๒ แสดงรายการประเมิน และแผนภาพที่ ๒.๓ แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

แบบประเมินโครงการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5ส

.....จังหวัด.....

.....อำเภอ.....

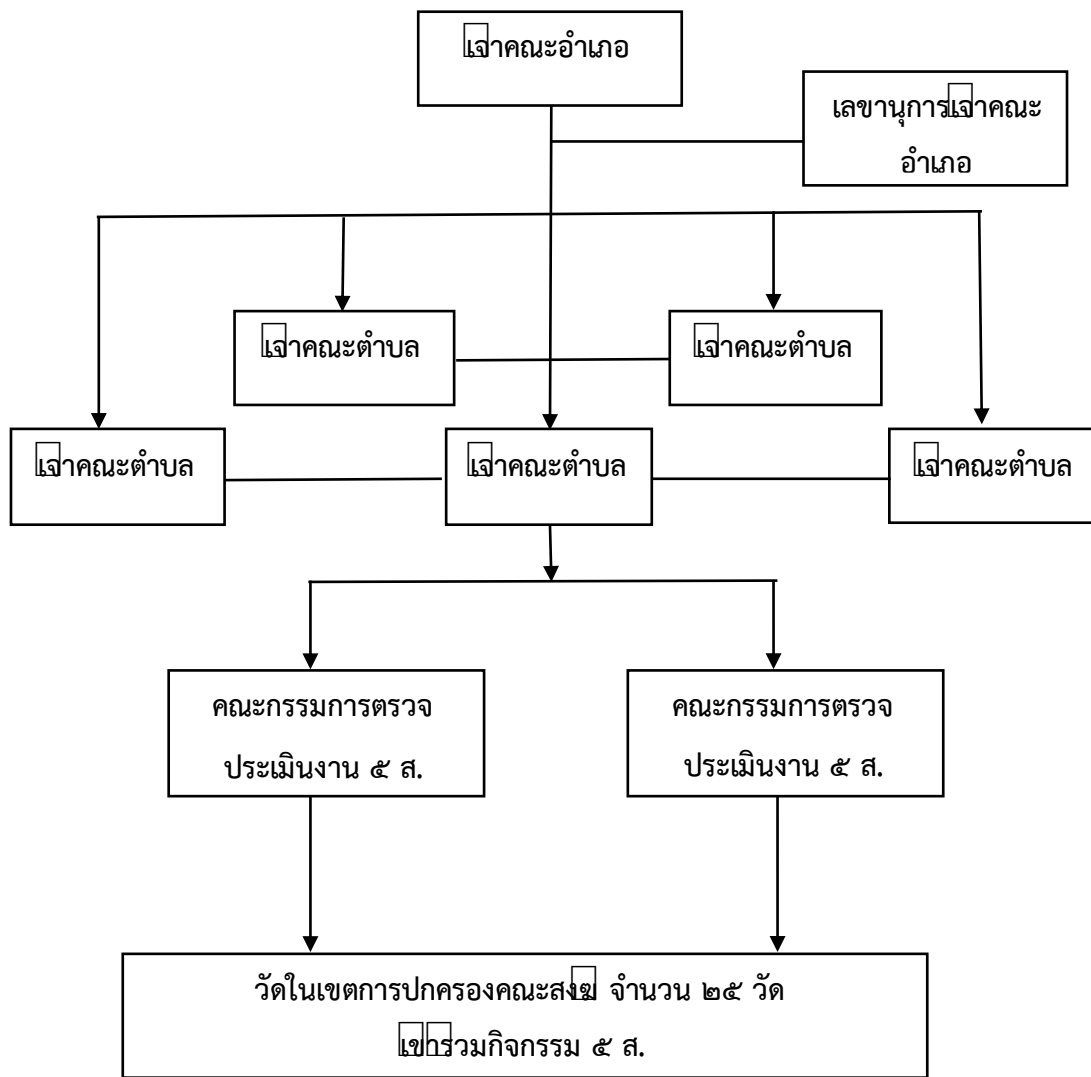
.....ตำบล.....

ที่	รายการประเมิน	สภาพที่ปรากฏ			ปรับปรุง (1)
		ดีมาก (10)	(7)	น้อย (3)	
๑	มีแปลงวัด แคนส่ง ระบุการใช้ประโยชน์ที่ แบ่งพื้นที่เป็น สิ่งก่อสร้าง และ พุทธาวาส				
๒	ถนนทางเข้าและถนนภายในวัด สะอาด สวยงาม ไม่มีสิ่งปฏิกูล อยู่ในสภาพที่สามารถใช้การได้สะดวก และปลอดภัย				
3	มีบันไดขึ้น (เน้นบันไดในประตูพระพุทธรูป) ได้ความร่มรื่น เข็นสบาย อย่างเพียงพอและเหมาะสม				
4	สะดวกในการติดต่อ ทั้งด้าน การขึ้นลง ป้ายบอกทาง ชัดเจน และได้รับการดูแลอยู่เสมอ				
5	จัดให้มีทั้งจัดหรือรองรับ และทางระบายน้ำ อย่างเหมาะสม เติ่งพอ และถูกสุขลักษณะ				
6	ได้คุณภาพ และลานวัด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากสิ่งปะทะ และสิ่งปฏิกูล				
7	พื้น สนาม ประตู หลังคา มีสภาพ ในอาคารต่างๆ สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น สิ่งของรกรุงรัง และอยู่ในสภาพใช้งานได้				
8	ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่ใช้การได้ มีจำนวนเพียงพอ และได้รับการดูแลให้สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น พร้อมใช้งานได้เสมอ				
9	โรงครัว สะอาด ปราศจากยุงกัด ไข่มแมลง และสิ่งปฏิกูล อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่เหม็นคับ				
10	จัดเก็บอุปกรณ์และสิ่งของเครื่องใช้ไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย				
11	วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดและสะดวกขนานมาใช้โดย				
12	โถงน้ำ หรือภาชนะเก็บน้ำดื่มไม่ใช้ มีจำนวนเพียงพอ สะอาด จัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ ไม่มีกลิ่นคาวเหม็นสกปรก				
13	แสงสว่าง ระบบไฟฟ้า บริเวณวัด เพียงพอให้เกิดความปลอดภัยในการอยู่อาศัยและเข้ามปฏิบัติศาสนกิจ				
14	ดูแลอาคารและภาชนะที่ไม่ได้ใช้งาน เครื่องมือไม่ได้ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ไม่รกรุงรัง สะอาด				
15	บริเวณโดยรอบวัดความสงบ ร่มรื่น น่าเลือกไปปฏิบัติศาสนกิจ				
<p>.....คะแนนรวม.....</p> <p>.....คะแนนเต็ม 100 คะแนน</p> <p>(คะแนนที่ได้/100(150))</p>		<p>สรุปผล ☐ ดีเยี่ยม ☐ พอใช้ ☐ ไม่ดี</p>			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
ตำแหน่ง.....

แบบฟอร์มการประเมินโครงการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงตัวอย่างแบบประเมินโครงการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม ๕ ส.

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารมารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

พระครูวิหารการโกวิท (สมศักดิ์ อุปวฑฒโน)^{๕๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า วุฒิการศึกษาแผนกธรรม มีผลให้ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

พระครูสถิตญาณโสภณ (วรรณ ฐิติญาโณ)^{๕๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบูรณะและพัฒนาวัด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ และด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพการจัดการงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ตำแหน่ง อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม มีผลให้ความ

^{๕๗}พระครูวิหารการโกวิท (สมศักดิ์ อุปวฑฒโน), “การบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์อำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^{๕๘}พระครูสถิตญาณโสภณ (วรรณ ฐิติญาโณ), “ศักยภาพการจัดการงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

คิดเห็นที่มีต่อศักยภาพการจัดการงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)

พระครูวาปีวรินทร์ (เล็ก ชาคโร)^{๕๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๘ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ได้แก่ รายได้ มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่าง

พระสมุห์ติเรก อติเรกสุโภ (งามกาละ)^{๖๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล และจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ พระสงฆ์มีส่วนร่วมสนับสนุน ช่วยเหลือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป พระสงฆ์มีส่วนร่วม สนับสนุน ช่วยเหลือ ทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาแก่เด็กนักเรียน และช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตาม

^{๕๙}พระครูวาปีวรินทร์ (เล็ก ชาคโร), “การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๖๐}พระสมุห์ติเรก อติเรกสุโภ (งามกาละ), “การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

สถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่เพศและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงาน สาธารณสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงาน สาธารณสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระอธิการจิตตวิ ธีรปณฺโญ (ยอดเยี่ยม)^{๖๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านสถานที่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘ และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ เพศ และการศึกษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

สรุปได้ว่า การบริหารงานโดยทั่วไป จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่คือ คน เงิน วัสดุ และอุปกรณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้ผ่านกระบวนการทางการบริหาร ไม่ว่าจะเป็น การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรการอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล มาใช้บริหารงานในองค์กรและสถาบันของตนทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าทั้งแก่องค์กรและสถาบันเอง และรวมถึงบุคลากรในองค์กรในที่สุดก็จะเป็นความเจริญของสังคมและประเทศชาติด้วย

^{๖๑}พระอธิการจิตตวิ ธีรปณฺโญ (ยอดเยี่ยม), “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๒๖.

ตารางที่ ๒.๔ สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระครูวิหารการโกวิท, (๒๕๖๒)	การบริหารจัดการงานศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐
พระครูสถิตญาณโสภณ, (๒๕๖๑)	ศักยภาพการจัดการงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาส โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุก ด้าน
พระครูวาปีวรินทร์, (๒๕๖๑)	การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดย ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓
พระสมุห์ดิเรก อติเรกสุโภ, (๒๕๖๑)	ประชาชนที่มีอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มี ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณ สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ โดยภาพรวม มีความ แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
พระอธิการจิตตวี ธีรปญโญ (ยอดเยี่ยม), (๒๕๖๑)	การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ราชบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากทุกด้าน

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวัด

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารมารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัดเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

พระครูปลัดนายกรวัฒน์ (บัณฑิต ปณฺฑิโต)^{๒๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิทางการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสุทธิพนธ์ เตชธมฺโม (วรัตน์พุทฺธางกูร)^{๒๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านเช่นกัน และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

^{๒๒}พระครูปลัดนายกรวัฒน์ (บัณฑิต ปณฺฑิโต), “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๒๓}พระสุทธิพนธ์ เตชธมฺโม (วรัตน์พุทฺธางกูร), “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

พระครูพิศาลถิรธรรม (สมพร ปญญาวิชโร)^{๖๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศาสนศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ เจ้าอาวาสบางรูปขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมาย ในการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจน การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสบางส่วนไม่มีการประชุม ปรึกษา วางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการบริหารจัดการวัดตามความเคยชินที่เคยปฏิบัติมา ขาดการประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน และเจ้าอาวาสบางรูปใช้คนไม่ถูกต้องกับงาน จึงทำให้งานขาดประสิทธิภาพ

พระครูสังฆรักษ์กฤษฏ์ตถณ สุเมโธ^{๖๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๕ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕ และ ๓.๕๔ ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ และด้านการสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

^{๖๔}พระครูพิศาลถิรธรรม (สมพร ปญญาวิชโร), "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร", *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๕}พระครูสังฆรักษ์กฤษฏ์ตถณ สุเมโธ, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ (พรสุทธิชัยพงศ์)^{๖๖} ได้วิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี" ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี พบว่า พระภิกษุและสามเณร มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุและสามเณร มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการศึกษา อบรมและสั่งสอน เท่ากับ ๓.๙๕ ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติเท่ากับ ๓.๗๘ ด้านการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลเท่ากับ ๓.๖๑ และด้านการบริหารและการปกครองเท่ากับ ๓.๕๖ และการเปรียบเทียบทัศนคติของพระภิกษุและสามเณรต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุและสามเณรมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสไม่แตกต่างกันตาม สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรมและวุฒิการศึกษาสามัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสุพิศ วันทะวงษ์^{๖๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการบริหารจัดการวัด ด้านการปกครองและด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ผลการเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

^{๖๖}พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ (พรสุทธิชัยพงศ์), "ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี" *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๖๗}พระสุพิศ วันทะวงษ์, "บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

สรุปได้ว่า การบริหารวัด คือ การกระตุ้นให้วัดเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ที่เจริญขึ้น ด้วยการปฏิบัติการตามแผนและโครงการอย่างจริงจัง เป็นไปตามลำดับขั้นต่อเนื่องกันเป็นวงจร เป็นการทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ หรือกล่าวได้ว่า เป็นการทำให้ดีกว่าเดิม เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่งที่ดีกว่า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า อนึ่ง ในปัจจุบันทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการบริหารวัด ทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย หรือกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการบริหารที่ยั่งยืน เพราะฉะนั้น วัดจะต้องมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ และให้ความรู้ต่าง ๆ แก่พุทธศาสนิกชน ในการร่วมกันสร้างงานสาธารณูปการวัดและมีพุทธศาสนิกชนเป็นกำลังช่วยในการ บริจาคทรัพย์และแรงงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและวัดได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ในการอบรมขัดเกลา สร้างความสามัคคีในชุมชน และพัฒนาด้านวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ ในการใช้สอยประโยชน์ศาสนสถานต่าง ๆ ร่วมกันอีกด้วย ซึ่งงานด้านสาธารณูปการนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้วัดคุณภาพในด้านการพัฒนาวัด ซึ่งตรงตามหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวัด

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระครูปลัดนายกวรวัดน์(บัณฑิต ปณฺธิโต), (๒๕๖๑)	การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน
พระสุทธิพนธ์ เตชธมฺโม (วรรัตน์พุทธางกูร), (๒๕๖๑)	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านเช่นกัน
พระครูพิศาลถิรธรรม (สมพร ปญฺญาวิโร), (๒๕๕๓)	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการ มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวัด (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระครูสังฆรักษ์กฤษฎีตมณ สุเมโธ, (๒๕๕๕)	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๕ ผลการเปรียบเทียบสมมติฐาน พบว่า แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้
พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโข (พรสุทธิชัยพงศ์), (๒๕๕๙)	พระภิกษุและสามเณร มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเจ้าอาวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุและสามเณร มีทัศนคติต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเจ้าอาวาสอยู่ในระดับมากทุกด้าน
พระสุพิศ วันทะวงษ์, (๒๕๕๑)	เจ้าอาวาสมีบทบาทในการบริหารจัดการวัด ด้านการปกครองและด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสมมติฐาน พบว่า แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารมารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร)^{๖๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสาธารณสุขการของ คณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๗ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ ด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ผลการเปรียบเทียบ เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า **พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร)**^{๖๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระมหาวิรัช มหาวิโร^{๗๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัด สมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ

พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ^{๗๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขการของ

^{๖๘}พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร), “การจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๖๙}พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร), “การจัดการสาธารณสุขการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๗๐}พระมหาวิรัช มหาวิโร, “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๗๑}พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ, “การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๙๓) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

พระมหาสมชาย สุนติกโร^{๗๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๘๕) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

พระสมุห์เอก ชินวิโส^{๗๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ ในด้านรูปแบบพิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ในด้านความเชื่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ ส่วนในด้านความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔

พระมหาถวิล ปิยธมโม^{๗๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษางานนวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)” ผลการวิจัยพบว่า ผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ) ด้วยการสร้างศาสนวัตถุ เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหาร ก่อประโยชน์แก่ชาวพุทธในตำบลป่าสังข์ เช่น ใช้อุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรมและอุปสมบทกุลบุตรในชุมชนพื้นที่นั้น ศาลาการเปรียญใช้ประกอบพิธีทำบุญ

^{๗๒}พระมหาสมชาย สุนติกโร, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๓}พระสมุห์เอก ชินวิโส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๔}พระมหาถวิล ปิยธมโม, “การศึกษางานนวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๒.

ของชาวพุทธ และประชุมสงฆ์รวมถึงชาวบ้าน วิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สิ่งก่อสร้างมีลวดลายงดงาม มีภาพชาดกไว้ศึกษา ท่านสร้างอาคารเรียนโรงเรียนบ้านป่าสังข์-ป่าม่วงวิทยา เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนในชุมชน

สรุปได้ว่า การสาธารณูปการเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสังฆาธิการระดับวัด ซึ่งได้แก่ เจ้าอาวาส นั่นเอง ซึ่งสาธารณูปการของวัดนี้ มิได้เป็นกรรมสิทธิ์ ของพระสังฆาธิการผู้ดูแล จักถือเป็นสมบัติส่วนตนมิได้ มีหน้าที่ที่ต้องดูแลรักษาไว้ เท่านั้นซึ่งหมายรวมถึง ศาสนสมบัติทั้ง ๕ ประเภท คือ เจตียสถาน พุทธสถาน สังฆสถาน บริวารสถานและอนุสรณ์สถาน ตลอดจน ทรัพย์สินอื่นของวัด อาทิ โฉนดที่ดิน หรือ บัญชีเงินฝากของวัด เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๖ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการ

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระเอกนิษฐ์ สิริปญโญ, (๒๕๕๖)	พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๙๓)
พระมหาสมชาย สุนติกโร, (๒๕๕๖)	พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๓.๘๕
พระสมุห์เอก ชินวิโส, (๒๕๕๖)	พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๙๓)

ตารางที่ ๒.๖ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร), (๒๕๖๐, หน้า ๑๐๔)	การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓
พระมหาสมชาย สนติกโร, (๒๕๕๖)	พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๓.๘๕

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และทฤษฎีหลักที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ (4M) คือ ๑. บุคลากร ๒. งบประมาณ ๓. วัสดุอุปกรณ์ และ ๔. การจัดการ^{๗๕}

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย

^{๗๕}ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗๘ - ๒๗๙.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอ
วิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดหัวข้อปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย
๓. กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยมีกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง/ประชากร ทั้งสิ้น ๒๑๒ รูป^๑

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน ๒๑๒ รูป โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้^๒

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๒๑๒ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{212}{1 + 212(0.05)^2}$$

$$n = \frac{212}{1 + 0.53}$$

$$n = \frac{212}{1.53}$$

$$n = 139$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๑๓๙ คน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งตามตำบล (Stratified Random Sampling) โดยใช้พระสงฆ์ เป็นระดับในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้สูตร ดังนี้

^๑ สำเนาเอกสาร, วาระประชุมประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓, (สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๕๖๓), หน้า ๒๓.

^๒ สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙-๑๓๐.

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของ พระสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๑๓๙ คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามตำบล ที่ได้จากการสุ่มจากพระสงฆ์แต่ละตำบล อยู่จำพรรษาในช่วงเข้าพรรษาประจำปี ๒๕๖๓ ตามสัดส่วนของประชากรรายละเอียดดังตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ศึกษา	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลเจริญธรรม	๕๐	๓๒
ตำบลคลองเรือ	๔๗	๓๑
ตำบลบ้านลำ	๔๕	๓๐
ตำบลหนองสรวง	๓๗	๒๔
ตำบลหนองหมู	๓๓	๒๒
รวม	๒๑๒	๑๓๙

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ก. การสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือการวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ข. ลักษณะสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี รวม ๕ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านสะสง มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๒. ด้านสะดวก มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๓. ด้านสะอาด มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๔. ด้านสุขลักษณะ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๕. ด้านสร้างนิสัย มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ให้ครบทั้ง ๕ ด้าน ตามหลักพระพุทธศาสนา ได้แก่ สะสง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย มีคำถามทั้งหมด ๒๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในหลักการบริหาร (4M) รวม ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านบุคลากร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๒. ด้านงบประมาณ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๓. ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๔. ด้านการจัดการ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ให้ครบทั้ง ๔ ด้าน ตามในหลักการบริหาร (4M) ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ มีคำถามทั้งหมด ๒๐ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการ วัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างไว้ไปดำเนินการตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ Face validity (ความตรงเชิงพินิจ) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมินคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ทั้ง ๒ ท่าน ด้วยการตรวจสอบประเมินกรอบเนื้อหา ขอบเขตของแบบสอบถามประเด็นสำคัญของการสอบถาม ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเชิงวิชาการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูล

๒) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence)^๔ โดยผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่

^๓ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

^๔ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

น้อยกว่า ๕ ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาค่า IOC จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑) พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒) รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ อาจารย์ประจำหลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) พระมหานิกุล ฐานุตตโร อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรของงานวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๔ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try Out) ทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๗๔

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยที่วิเคราะห์ผลได้จากการทดลองใช้ (Try Out) ตามคำแนะนำของที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๕) สร้างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่อที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอวิหารแดง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

^๔ Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York: Harper & Row, 1971), p. 67.

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือพระสงฆ์ จำนวน ๒๑๒ คนและกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์จำนวน ๑๓๙ รูป โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๓ รวมใช้ระยะเวลา ๑ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๑๓๙ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๕.๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาดความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในการแปลความหมายดังนี้

๔) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๓ รูป คือ

๑) พระครูไพโรจน์สรธรรม ตำแหน่งเจ้าคณะตำบลบ้านลำ ประธานคณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส.วัดในเขตอำเภอวิหารแดง

๒) พระครูวิมลวิหิตคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้าน
สาธารณูปการ

๓) พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโธ เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู รองเจ้าอาวาสวัด
หนองหมูใต้ คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะ
สงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๓ คน คือ

๔) นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี

๕) นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี

๖) นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์ ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ
คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน ๓ คน คือ

๗) นายบุญธรรม เสวกพันธ์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ จังหวัดสระบุรี

๘) นายจรูญ เข้มกลัด ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี

๙) นายลำภู เกตุสุวรรณ ตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน ๓ รูป คือ

๑๐) พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร., อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ ๒ เป็นข้อ
คำถามจำนวน ๑๐ ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)
โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน ๕ รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
ทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย
เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่

๑) พระเมธาวิญญูสร, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒) รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ อาจารย์ประจำหลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) พระมหานิกธ ฐานุตโตโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบ สัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐ และมีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมในบางข้อ จึงต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปขอสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๒) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
- ๓) ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน
- ๔) เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เตรียมสมุดจดบันทึกและ

อุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างความคุ้นเคย
- ๒) แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และอธิบายลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์
- ๓) ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ในขณะที่ทำ การสัมภาษณ์ เพื่อใช้อ้างอิงในการสรุปผลการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” นั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๔ คน เพื่อหาระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ว่าอยู่ในระดับใด งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (IN depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน เพื่อเสนอแนะการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยมีดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๔.๕ แนวทางในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก)

๔.๖ องค์กรความรู้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในส่วนของ อายุ พรรษา และระดับการศึกษา ได้ปรากฏผลดังรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๑๓๙)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
๒๐ - ๒๕ ปี	๒๙	๒๐.๙
๒๖ - ๓๐ปี	๒๘	๒๐.๑
๓๑ - ๓๕ ปี	๑๒	๘.๖
๓๖ - ๔๐ปี	๑๑	๗.๙
๔๑ - ๔๕ ปี	๒๔	๑๗.๓
มากกว่า ๔๖ ปี	๓๕	๒๕.๒
รวม	๑๓๙	๑๐๐.๐
พรรษา		
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕๙	๔๒.๔
๖ - ๑๐พรรษา	๔๕	๓๒.๔
๑๑ - ๑๕ พรรษา	๒๔	๑๗.๓
๑๖ - ๒๐ พรรษา	๖	๔.๓
๒๑ - ๒๕ พรรษา	๓	๒.๒
มากกว่า๒๖ พรรษา	๒	๑.๔
รวม	๑๓๙	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๒๒	๘๗.๘
ปริญญาตรี	๙	๖.๕
ปริญญาโท	๔	๒.๙
ปริญญาเอก	๔	๒.๙
รวม	๑๓๙	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

(n = ๑๓๙)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษานักธรรม		
นักธรรมชั้นตรี	๓๘	๒๗.๓
นักธรรมชั้นโท	๔๖	๓๓.๑
นักธรรมชั้นเอก	๓๓	๒๓.๗
ไม่มีวุฒินักธรรม	๒๒	๑๕.๘
รวม	๑๓๙	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม		
ประโยค๑-๒ - ป.ธ.๓	๑๐	๗.๒
ป.ธ.๔ - ป.ธ.๖		
ป.ธ.๗ - ป.ธ.๙		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๑๒๙	๙๒.๘
รวม	๑๓๙	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดดังนี้

จากตารางที่ ๔.๑ ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๔๖ ปี มีจำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ รองลงมามีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙ ถัดต่อมามีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีจำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ ถัดต่อมามีอายุระหว่าง ๔๑-๔๕ ปี มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ ถัดต่อมามีอายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ และต่ำสุดมีอายุระหว่าง ๓๖-๔๐ ปี มีจำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๙ ตามลำดับ

ด้านพรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษามากกว่า ๕ พรรษา มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔ รองลงมามีพรรษาระหว่าง ๖-๑๐ พรรษา มีจำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ ถัดต่อมามีพรรษาระหว่าง ๑๑-๑๕ พรรษา มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ ถัดต่อมามีพรรษาระหว่าง ๑๖-๒๐ พรรษา มีจำนวน ๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ถัดต่อมามีพรรษาระหว่าง ๒๑-๒๕ พรรษา มีจำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๒ และต่ำสุดมีพรรษามากกว่า ๒๖ พรรษา มีจำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๔ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๘ รองลงมามีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน ๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และต่ำสุดมีวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีจำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ กับปริญญาเอก มีจำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมโท มีจำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ รองลงมามีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี มีจำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ถัดต่อมามีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก มีจำนวน ๓๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ และต่ำสุดไม่มีวุฒินักธรรม มีจำนวน ๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม มีจำนวน ๑๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘ และต่ำสุดมีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมระหว่าง ป.ธ.๑-๒ – ป.ธ.๓ มีจำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๒ ตามลำดับ

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยรวมใน ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านบุคลากร ๒. ด้านงบประมาณ ๓. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ๔. ด้านการจัดการ ๕. ด้านเสาสง ๖. ด้านเสดวก ๗. ด้านสะอาด ๘. ด้านสุขลักษณะ ๙. ด้านสร้างนิสัย ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๔ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีความคิดเห็น
ต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี ในภาพรวม

(n = ๑๓๙)

ทฤษฎีการบริหาร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านบุคลากร	๓.๔๕	๐.๖๐	ปานกลาง
๒. ด้านงบประมาณ	๓.๔๑	๐.๖๒	ปานกลาง
๓. ด้านวัสดุอุปกรณ์	๓.๔๒	๐.๕๘	ปานกลาง
๔. ด้านการจัดการ	๓.๓๕	๐.๕๘	ปานกลาง
รวม	๓.๔๑	๐.๕๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า คณะสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม
๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน
($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๕๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

- ๑) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐)
- ๒) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๕๘)
- ๓) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๒)
- ๔) ด้านการจัดการ ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๕๘)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการ
บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านบุคลากร

(n = ๑๓๙)

ด้านบุคลากร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่	๓.๖๓	๐.๗๗	มาก
๒. วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้	๓.๕๕	๐.๗๐	มาก
๓. วัดของท่านมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความสามารถและความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นๆ	๓.๓๙	๐.๗๙	ปานกลาง
๔. วัดของท่านมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงานไม่มากเกินไปจนเกินไป	๓.๓๒	๐.๘๐	ปานกลาง
๕. วัดของท่านมีจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	๓.๓๗	๐.๘๕	ปานกลาง
รวม	๓.๔๕	๐.๖๐	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๗๗)

๒. วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๗๐)

๓. วัดของท่านมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความสามารถและความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นๆ ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๗๙)

๔. วัดของท่านมีจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = ๓.๓๗$, S.D. = ๐.๘๕)

๕. วัดของท่านมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงานไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๘๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านงบประมาณ

(n = ๑๓๙)

ด้านงบประมาณ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. วัดของท่านมีจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความสมดุลกับงานที่จะทำ	๓.๓๑	๐.๗๓	ปานกลาง
๒. วัดของท่านมีจัดการควบคุมงบประมาณ และประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง	๓.๔๗	๐.๗๙	ปานกลาง
๓. วัดของท่านมีจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๒	๐.๗๖	มาก
๔. วัดของท่านมีจัดทำแผนการหางบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป	๓.๓๕	๐.๗๘	ปานกลาง
๕. วัดของท่านมีจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และบริหารด้วยความโปร่งใส	๓.๓๙	๐.๘๖	ปานกลาง
รวม	๓.๔๑	๐.๖๒	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ใน ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๗๖)

๒. วัดของท่านมีจัดการควบคุมงบประมาณ และประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๗๙)

๓. วัดของท่านมีจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และบริหารด้วยความโปร่งใส ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๖) ตามลำดับ

๔. วัดของท่านมีจัดทำแผนการทางงบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๗๘)

๕. วัดของท่านมีจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความสมดุลกับงานที่จะทำ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๗๓)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการ
บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านวัสดุอุปกรณ์

(n = ๑๓๙)

ด้านวัสดุอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. วัดของท่านมีวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย	๓.๔๐	๐.๖๙	ปานกลาง
๒. วัดของท่านมีตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยกวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ	๓.๔๐	๐.๗๕	ปานกลาง
๓. วัดของท่านมีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน	๓.๓๖	๐.๗๕	ปานกลาง
๔. วัดของท่านมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้วนำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้ดูสะอาดตา	๓.๔๔	๐.๗๓	ปานกลาง
๕. วัดของท่านมีจัดทำสถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๕๑	๐.๗๘	มาก
รวม	๓.๔๒	๐.๕๘	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ใน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๖๙)

๒. วัดของท่านมีตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยกวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๗๕)

๓. วัดของท่านมีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๗๕)

๔. วัดของท่านมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้ว นำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้ดูสะอาดตา ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๗๓)

๕. วัดของท่านมีจัดทำสถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านการจัดการ

(n = ๑๓๙)

ด้านการจัดการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีมีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้	๓.๓๑	๐.๖๕	ปานกลาง
๒ วัดของท่านมีมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะทำงานให้มีระบบระเบียบ	๓.๓๘	๐.๗๕	ปานกลาง
๓ วัดของท่านมีมีการจัดสรรคัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ตรงกับงานที่ถนัด	๓.๓๘	๐.๗๕	ปานกลาง
๔ วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสายบังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสั่งงานหรือมอบหมายงาน	๓.๓๘	๐.๖๕	ปานกลาง
๕ วัดของท่านมีการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย	๓.๒๘	๐.๗๙	ปานกลาง
รวม	๓.๓๕	๐.๕๘	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านการจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีมีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๖๕)

๒. วัดของท่านมีมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะทำงานให้มีระบบระเบียบ ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๗๕)

๓. วัดของท่านมีมีการจัดสรรค้นหาบุคลากรที่มีคุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ตรงกับงานที่ถนัด ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๗๕)

๔. วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสายบังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสั่งงานหรือมอบหมายงาน ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๖๕)

๕. วัดของท่านมีการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีความคิดเห็น
ต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี ในภาพรวม

(n = ๑๓๙)

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านสะสาง	๓.๖๖	๐.๕๙	มาก
๒. ด้านสะดวก	๓.๖๙	๐.๖๒	มาก
๓. ด้านสะอาด	๓.๖๔	๐.๕๙	มาก
๔. ด้านสุขลักษณะ	๓.๖๙	๐.๖๗	มาก
๕. ด้านสร้างนิสัย	๓.๔๓	๐.๗๒	ปานกลาง
รวม	๓.๖๒	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า คณะสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม
๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เกือบทุกด้าน
($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๕๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

- ๑) ด้านสะสาง ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๕๙)
- ๒) ด้านสะดวก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๒)
- ๓) ด้านสะอาด ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๕๙)
- ๔) ด้านสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๗)
- ๕) ด้านสร้างนิสัย ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๒)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านสะสาง

(n = ๑๓๙)

ด้านสะสาง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีการจัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นในอาคารสถานที่ของวัด เพื่อขจัดความสับสนเปลืองของการใช้เนื้อที่ อุกรณ์ ตู้เอกสาร ชั้นวางต่างๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๖๕	๐.๖๖	มาก
๒ วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือหมดอายุ ออกไปจำหน่ายหรือกำจัดเสียอย่างเป็นระบบ	๓.๗๑	๐.๗๖	มาก
๓ วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้นานออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปบริจาคให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป	๓.๖๗	๐.๗๗	มาก
๔ วัดของท่านมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณรอบๆวัดให้มีความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน	๓.๖๔	๐.๘๑	มาก
๕ วัดของท่านมีการจัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๖๕	๐.๗๘	มาก
รวม	๓.๖๖	๐.๕๙	มาก

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้าน สะสาง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. วัดของท่านมีการจัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นในอาคารสถานที่ของวัด เพื่อจัดความสิ้นเปลืองของการใช้เนื้อที่ อุปกรณ์ ตู้เอกสาร ชั้นวางต่างๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๖๖)

๒. วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือหมดอายุ ออกไปจำหน่าย หรือกำจัดเสียอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๗๖)

๓. วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้นานออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปบริจาคให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๗๗)

๔. วัดของท่านมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณรอบๆวัดให้มีความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๘๑)

๕. วัดของท่านมีการจัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านสะดวก

(n = ๑๓๙)

ด้านสะดวก	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีการจัดวางสิ่งของในในอาคารสถานที่ หรือที่ทำงานอย่างมีระเบียบเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้	๓.๗๒	๐.๗๔	มาก
๒ วัดของท่านมีการกำหนดทาสี ตีเส้น ติดป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการค้นหาและการตรวจสอบ	๓.๗๔	๐.๘๐	มาก
๓ วัดของท่านมีการกำหนดที่วางวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถมองเห็นได้สะดวก และหยิบก็ง่าย หยาก็รู้ดูก็งามตา	๓.๖๘	๐.๗๗	มาก
๔ วัดของท่านมีการกำหนดแผนผังการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบ สดส่วน เข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการติดต่อกันต่างๆ	๓.๖๘	๐.๗๓	มาก
๕ วัดของท่านมีการมีสถานที่จอดรถที่เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศรบอกทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่น่ารถมาติดต่อกันต่างๆ	๓.๖๔	๐.๗๘	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๖๒	มาก

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านสะดวกภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีการจัดวางสิ่งของในในอาคารสถานที่ หรือที่ทำงานอย่างมีระเบียบเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้ ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D. = ๐.๗๔)

๒. วัดของท่านมีการกำหนดทาสี ติเส้น ติดป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการค้นหาและการตรวจสอบ ($\bar{X} = ๓.๗๔$, S.D. = ๐.๘๐)

๓. วัดของท่านมีการกำหนดที่วางวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถมองเห็นได้สะดวก และหยิบก็ง่าย หยาก็รู้ ดูก็งามตา ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๗)

๔. วัดของท่านมีการกำหนดแผนผังการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบ สัดส่วนเข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการติดต่องานต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๓)

๕. วัดของท่านมีการมีสถานที่จอดรถที่เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศรบอกทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่น่ารถมาติดต่องานต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการ
บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านสะอาด

(n = ๑๓๙)

ด้านสะอาด	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีการทำความสะอาดอาคารสถานที่ โต๊ะตู้ ชั้นวาง ฝ้าเพดาน หลอดไฟและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้สะอาดอย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๙	๐.๗๓	มาก
๒ วัดของท่านมีการจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ หญ้า สดหญ้าแห้ง กวาดขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆบริเวณวัดให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา	๓.๗๑	๐.๗๘	มาก
๓ วัดของท่านมีการทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนนทางเดินรอบบริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะ และมูลสัตว์ เป็นต้น	๓.๖๘	๐.๗๗	มาก
๔ วัดของท่านมีการหมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ	๓.๖๔	๐.๗๐	มาก
๕ วัดของท่านมีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแลสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ	๓.๕๘	๐.๘๐	มาก
รวม	๓.๖๔	๐.๕๙	มาก

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านสะอาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีการทำความสะอาดอาคารสถานที่ โต๊ะตู้ ชั้นวาง ฝ้าเพดาน หลอดไฟ และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้สะอาดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๐.๗๓)

๒. วัดของท่านมีการจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ หญ้าสดหญ้าแห้ง กวาดขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆ บริเวณวัดให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๗๘)

๓. วัดของท่านมีการทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนน ทางเดินรอบบริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะ และมูลสัตว์ เป็นต้น ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๗)

๔. วัดของท่านมีการหมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๗๐)

๕. วัดของท่านมีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแลสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๘๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านสุขลักษณะ

(n = ๑๓๙)

ด้านสุขลักษณะ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีอาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ตกแต่ง จัดส่วนของห้องทำงาน ห้องรับแขก ไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี	๓.๖๐	๐.๘๖	มาก
๒ วัดของท่านมีการทำความสะอาดห้องน้ำภายในวัด ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ น้ำยาดับกลิ่น เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆ อย่างถูกสุขลักษณะ	๓.๗๖	๐.๘๐	มาก
๓ วัดของท่านมีการกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ	๓.๖๘	๐.๘๒	มาก
๔ วัดของท่านมีการจัดวางระบบท่อประปา น้ำใช้ และน้ำดื่มแยกไว้เป็นสัดส่วน และมีการตรวจสอบความสะอาดของระบบน้ำน้ำใช้ และน้ำดื่มได้อย่างสม่ำเสมอและถูกสุขลักษณะ	๓.๗๘	๐.๗๙	มาก
๕ วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมบุคลากรเสริมศักยภาพ และเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ	๓.๖๑	๐.๘๒	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๖๗	มาก

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านสุขลักษณะ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีอาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ตกแต่ง จัดส่วนของห้องทำงาน ห้องรับแขกไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี ($\bar{X} = ๓.๖๐$, S.D. = ๐.๘๖)

๒. วัดของท่านมีการทำความสะอาดห้องน้ำภายในวัด ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ น้ำยาดับกลิ่นเพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆ อย่างถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๘๐)

๓. วัดของท่านมีการกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๘๒)

๔. วัดของท่านมีการจัดวางระบบท่อประปา น้ำใช้ และน้ำดื่มแยกไว้เป็นสัดส่วน และมีการตรวจสอบความสะอาดของระบบน้ำน้ำใช้ และน้ำดื่มได้อย่างสม่ำเสมอและถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๐.๗๙)

๕. วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมบุคลากรเสริมศักยภาพและเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๘๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการ
บริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ด้านสร้างนิสัย

(n = ๑๓๙)

ด้านสร้างนิสัย	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ วัดของท่านมีการสร้างบุคลากรภายในวัดให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี รักความสะอาดปฏิบัติงานได้ถูกต้องตติเป็นนิสัย	๓.๕๖	๐.๗๑	มาก
๒ วัดของท่านมีการหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานอยู่เสมอจนตติเป็นนิสัย	๓.๔๓	๐.๘๓	ปานกลาง
๓ วัดของท่านมีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์หรือติดป้ายข้อวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ในวัดเพื่อให้ภิกษุสามเณร หรือบุคคลผู้ที่เข้ามาติดต่องานต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดจนตติเป็นนิสัยที่ดิงาม	๓.๔๑	๐.๘๗	ปานกลาง
๔ วัดของท่านมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลกรที่มีให้มีใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับต้นไม้ ให้สวยงามอยู่ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสัย	๓.๓๙	๐.๘๔	ปานกลาง
๕ วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสัยและให้ร่วมมือร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ดิงามตติไป	๓.๓๕	๐.๙๒	ปานกลาง
รวม	๓.๔๓	๐.๗๒	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านสร้างนิสัย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัดของท่านมีการสร้างบุคลากรภายในวัดให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี รักความสะอาด ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตักเป็นนิสัย ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๗๑)

๒. วัดของท่านมีการหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานอยู่เสมอจนตักเป็นนิสัย ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๓)

๓. วัดของท่านมีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์หรือติดป้ายข้อวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ในวัดเพื่อให้ภิกษุสามเณร หรือบุคคลผู้ที่เข้ามาติดต่องานต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดจนตักเป็นนิสัยที่ดั่งาม ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๘๗)

๔. วัดของท่านมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลกรที่มีให้มีใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ ให้สวยงามอยู่ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสัย ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๔)

๕. วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสัยและให้ร่วมมือร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ดั่งามต่อไป ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๙๒) ตามลำดับ

**๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตาม
กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล**

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ
คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ
วุฒิกศศึกษานักธรรม และวุฒิกศศึกษาเปรียญธรรม ตามสมมติฐานที่ ๑-๓ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ คณะสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี						
		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านสะสาง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๐	๕.๐๐	๐.๓๖	๑.๐๔	๐.๓๙
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๘๘	๑๓๓.๐๐	๐.๓๔		
	รวม	๔๗.๖๘	๑๓๘.๐๐			
๒. ด้านสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๔	๕.๐๐	๐.๒๙	๐.๗๔	๐.๕๙
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๔๖	๑๓๓.๐๐	๐.๓๙		
	รวม	๕๒.๙๐	๑๓๘.๐๐			
๓. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๒	๕.๐๐	๐.๕๐	๑.๔๗	๐.๒๐
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๔๗	๑๓๓.๐๐	๐.๓๔		
	รวม	๔๗.๙๙	๑๓๘.๐๐			
๔. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๖	๕.๐๐	๐.๕๕	๑.๒๓	๐.๓๐
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๘๑	๑๓๓.๐๐	.๔๕		
	รวม	๖๒.๕๗	๑๓๘.๐๐			
๕. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๐	๕.๐๐	๐.๓๖	๐.๖๙	๐.๖๓
	ภายในกลุ่ม	๖๙.๖๘	๑๓๓.๐๐	๐.๕๒		
	รวม	๗๑.๔๘	๑๓๘.๐๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๙	๕.๐๐	๐.๓๐	๐.๙๕	๐.๔๕
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๗๑	๑๓๓.๐๐	๐.๓๑		
	รวม	๔๓.๒๐	๑๓๘.๐๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ คณะสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี						
	SS	df	MS	F	Sig.	
๑. ด้านเสาสง	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๒	๕.๐๐	๐.๖๔	๑.๙๓	๐.๐๙
	ภายในกลุ่ม	๔๔.๔๖	๑๓๓.๐๐	๐.๓๓		
	รวม	๔๗.๖๘	๑๓๘.๐๐			
๒. ด้านเสาดวง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๙๘	๕.๐๐	๐.๔๐	๑.๐๓	๐.๔๐
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๙๒	๑๓๓.๐๐	๐.๓๘		
	รวม	๕๒.๙๐	๑๓๘.๐๐			
๓. ด้านเสอาด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๐๑	๕.๐๐	๐.๔๐	๑.๑๖	๐.๓๓
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๙๙	๑๓๓.๐๐	๐.๓๕		
	รวม	๔๗.๙๙	๑๓๘.๐๐			
๔. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	.๗๑	๕.๐๐	๐.๑๔	๐.๓๐	๐.๙๑
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๘๗	๑๓๓.๐๐	๐.๔๗		
	รวม	๖๒.๕๗	๑๓๘.๐๐			
๕. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	.๘๕	๕.๐๐	๐.๑๗	๐.๓๒	๐.๙๐
	ภายในกลุ่ม	๗๐.๖๓	๑๓๓.๐๐	.๕๓		
	รวม	๗๑.๔๘	๑๓๘.๐๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๙	๕.๐๐	๐.๒๔	๐.๗๖	๐.๕๘
	ภายในกลุ่ม	๔๒.๐๑	๑๓๓.๐๐	๐.๓๒		
	รวม	๔๓.๒๐	๑๓๘.๐๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม						
๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง		SS	df	MS	F	Sig.
จังหวัดสระบุรี						
๑. ด้านสะสาง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๑	๓.๐๐	๐.๓๗	๑.๐๗	๐.๓๖
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๕๘	๑๓๕.๐๐	๐.๓๕		
	รวม	๔๗.๖๘	๑๓๘.๐๐			
๒. ด้านสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	.๓๒	๓.๐๐	๐.๑๑	๐.๒๗	๐.๘๔
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๕๘	๑๓๕.๐๐	๐.๓๘		
	รวม	๕๒.๙๐	๑๓๘.๐๐			
๓. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๖	๓.๐๐	๐.๔๕	๑.๓๑	๐.๒๗
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๖๓	๑๓๕.๐๐	๐.๓๕		
	รวม	๔๗.๙๙	๑๓๘.๐๐			
๔. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๖	๓.๐๐	๐.๘๕	๑.๙๒	๐.๑๓
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๐๒	๑๓๕.๐๐	๐.๔๔		
	รวม	๖๒.๕๗	๑๓๘.๐๐			
๕. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๒	๓.๐๐	๐.๗๔	๑.๔๔	๐.๒๓
	ภายในกลุ่ม	๖๙.๒๗	๑๓๕.๐๐	๐.๕๑		
	รวม	๗๑.๔๘	๑๓๘.๐๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๖	๓.๐๐	๐.๓๕	๑.๑๔	๐.๓๔
	ภายในกลุ่ม	๔๒.๑๔	๑๓๕.๐๐	๐.๓๑		
	รวม	๔๓.๒๐	๑๓๘.๐๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม โดยภาพรวม

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัด สระบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านเสาสง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๖	๓.๐๐	๐.๔๙	๑.๔๒	๐.๒๔
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๒๓	๑๓๕.๐๐	๐.๓๔		
	รวม	๔๗.๖๘	๑๓๘.๐๐			
๒. ด้านสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๑	๓.๐๐	๐.๒๔	๐.๖๑	๐.๖๑
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๑๙	๑๓๕.๐๐	๐.๓๙		
	รวม	๕๒.๙๐	๑๓๘.๐๐			
๓. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๔	๓.๐๐	๐.๘๘	๒.๖๒	๐.๐๕
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๓๕	๑๓๕.๐๐	๐.๓๔		
	รวม	๔๗.๙๙	๑๓๘.๐๐			
๔. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๘๒	๓.๐๐	๑.๒๗	๒.๙๓*	๐.๐๔
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๗๕	๑๓๕.๐๐	๐.๔๔		
	รวม	๖๒.๕๗	๑๓๘.๐๐			
๕. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๓	๓.๐๐	๐.๓๘	๐.๗๒	๐.๕๔
	ภายในกลุ่ม	๗๐.๓๕	๑๓๕.๐๐	๐.๕๒		
	รวม	๗๑.๔๘	๑๓๘.๐๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๗๐	๓.๐๐	๐.๕๗	๑.๘๔	๐.๑๔
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๕๑	๑๓๕.๐๐	๐.๓๑		
	รวม	๔๓.๒๐	๑๓๘.๐๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่า แตกต่าง ๒ ด้าน คือ ด้านสะอาด ด้านสุขลักษณะ และไม่แตกต่างกัน ๓ ด้าน คือ ด้านสะอาด สะดวก สร้างนิสัย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังรายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๓ – ๔.๑๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด

(n = ๑๓๙)

วุฒิการศึกษา ทางธรรม	\bar{X}	ด้านสะอาด			
		นักธรรมชั้นตรี (๓๘รูป)	นักธรรมชั้นโท (๔๖รูป)	นักธรรม ชั้นเอก (๓๓รูป)	ไม่มีวุฒิ นักธรรม (๒๒รูป)
		๓.๖๘	๓.๔๘	๓.๘๔	๓.๕๘
นักธรรมชั้นตรี	๓.๖๘	-	๐.๒๐	-๐.๑๖	๐.๑๐
นักธรรมชั้นโท	๓.๔๘	-	-	-๐.๓๖*	-๐.๑๐
นักธรรมชั้นเอก	๓.๘๔	-	-	-	๐.๒๖
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๕๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่าคณะสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมพบว่ามี ความแตกต่างกัน ๑ คู่

คู่ที่ ๑ คณะสงฆ์ที่มีนักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี น้อยกว่า คณะสงฆ์ที่มีนักธรรมชั้นเอก (S.D. = ๐.๓๖)

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ

(n = ๑๓๙)

วุฒิการศึกษา ทางธรรม	\bar{X}	ด้านสุขลักษณะ			
		นักธรรมชั้นตรี (๓๘รูป)	นักธรรมชั้นโท (๔๖รูป)	นักธรรมชั้นเอก (๓๓รูป)	ไม่มีวุฒินักธรรม (๒๒รูป)
		๓.๗๔	๓.๕๓	๓.๙๕	๓.๕๖
นักธรรมชั้นตรี	๓.๗๔	-	๐.๒๑	-๐.๒๑	๐.๑๗
นักธรรมชั้นโท	๓.๕๓	-	-	-๐.๔๒*	-๐.๐๔
นักธรรมชั้นเอก	๓.๙๕	-	-	-	๐.๓๘*
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๕๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่าคณะสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมพบว่ามี ความแตกต่างกัน ๒ คู่

คู่ที่ ๑ คณะสงฆ์ที่มีนักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี น้อยกว่า คณะสงฆ์ที่มีนักธรรมชั้นเอก (S.D. = ๐.๔๒)

คู่ที่ ๒ คณะสงฆ์ที่มีนักธรรมชั้นเอก มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มากกว่า คณะสงฆ์ที่ไม่มีวุฒินักธรรม (S.D. = ๐.๓๘)

สมมติฐานที่ ๕ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม โดยภาพรวม

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕						
ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง						
จังหวัดสระบุรี						
		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านสละสาง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๗๕	๓.๐๐	๐.๕๘	๑.๗๒	๐.๑๗
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๙๓	๑๓๕.๐๐	๐.๓๔		
	รวม	๔๗.๖๘	๑๓๘.๐๐			
๒. ด้านสะตอก	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๒	๓.๐๐	๐.๘๗	๒.๓๔	๐.๐๘
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๒๘	๑๓๕.๐๐	.๓๗		
	รวม	๕๒.๙๐	๑๓๘.๐๐			
๓. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๖	๓.๐๐	๐.๓๙	๑.๑๑	๐.๓๕
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๘๓	๑๓๕.๐๐	๐.๓๕		
	รวม	๔๗.๙๙	๑๓๘.๐๐			
๔. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๙	๓.๐๐	๐.๙๐	๒.๐๒	๐.๑๑
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๘๘	๑๓๕.๐๐	.๔๔		
	รวม	๖๒.๕๗	๑๓๘.๐๐			
๕. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	๓.๘๔	๓.๐๐	๑.๒๘	๒.๕๕	๐.๐๖
	ภายในกลุ่ม	๖๗.๖๕	๑๓๕.๐๐	๐.๕๐		
	รวม	๗๑.๔๘	๑๓๘.๐๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๒	๓.๐๐	๐.๗๑	๒.๓๓	๐.๐๘
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๐๘	๑๓๕.๐๐	๐.๓๐		
	รวม	๔๓.๒๐	๑๓๘.๐๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐานที่	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ คณะสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน	๐.๙๕	๐.๔๕		✓
สมมติฐานที่ ๒ คณะสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน	๐.๗๖	๐.๕๘		✓
สมมติฐานที่ ๓ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน	๑.๑๔	๐.๓๔		✓
สมมติฐานที่ ๔ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน	๑.๘๔	๐.๑๔		✓
สมมติฐานที่ ๕ คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน	๒.๓๓	๐.๐๘		✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ว่า

คณะสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คณะสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ในประเด็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๙ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านบุคลากร ๒. ด้านงบประมาณ ๓. ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ ๔. ด้านการจัดการ ๕. ด้านเสาสง ๖. ด้านเสาดวง ๗. ด้านเสอาด ๘. ด้านสุขลักษณะและ ๙. ด้านสร้างนิสัย มีผลดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านบุคลากร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
พระสงฆ์แต่ละวัดมีน้อยเมื่อมีการจัดงานกิจกรรม ๕ ส. จึงยังไม่เพียงพอ	ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบจะได้มาช่วยกันทำงาน	๖ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า พระสงฆ์แต่ละวัดมีน้อยเมื่อมีการจัดงานจึงยังไม่เพียงพอ จำนวน ๖ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบจะได้มาช่วยกันทำงาน จำนวน ๖ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของ
คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านงบประมาณ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ยังขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ	แต่ละวัดหากได้รับงบประมาณมาบริหารจัดการ ก็จะทำให้สามารถที่จะนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่ทันสมัยต่อการทำโครงการกิจกรรม ๕ ส.ได้	๘ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ยังขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ จำนวน ๘ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า แต่ละวัดหากได้รับงบประมาณมาบริหารจัดการ ก็จะทำให้สามารถที่จะนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่ทันสมัยต่อการทำโครงการกิจกรรม ๕ ส.ได้ จำนวน ๘ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ
คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเครื่องมืออุปกรณ์

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงานยังไม่ทันสมัยทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าในการทำงาน	เครื่องมืออุปกรณ์ควรมีความพร้อมในการทำงานและมีความทันสมัยเพื่อให้ทันต่อการทำงานที่บางครั้งเร่งด่วน	๕ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงานยังไม่ทันสมัยทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าในการทำงาน มีจำนวน ๕ รูป

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า เครื่องมืออุปกรณ์ควรมีความพร้อมในการทำงานและมีความทันสมัยเพื่อให้ทันต่อการทำงานที่บางครั้งเร่งด่วน จำนวน ๕ รูป

ตารางที่ ๔.๒๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ
คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ควรมีการประชุมสัมพันธิ์ให้ทุกวัดได้รับทราบถึงการดำเนินงานที่จะมีขึ้นจะได้ร่วมกันเตรียมความพร้อม	๗ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๔ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ควรมีการประชุมสัมพันธิ์ให้ทุกวัดได้รับทราบถึงการดำเนินงานที่จะมีขึ้นจะได้ร่วมกันเตรียมความพร้อม จำนวน ๗ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๕ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสนา

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
บางพื้นที่ยังมีสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ในบริเวณวัดทำให้เกิดความสกปรกไม่เจริญตาแก่ผู้พบเห็น	ควรมี การเก็บรักษาทำความสะอาดให้เรียบร้อยไม่เป็นที่รบกวนตาแก่ผู้พบเห็น	๖ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๕ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า บางพื้นที่ยังมีสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ในบริเวณวัดทำให้เกิดความสกปรกไม่เจริญตาแก่ผู้พบเห็น จำนวน ๖ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ควรมีการเก็บรักษาทำความสะอาดให้เรียบร้อยไม่เป็นที่รบกวนตาแก่ผู้พบเห็น จำนวน ๖ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๖ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะดวก

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
พระอาจารย์บางส่วนไม่รู้จักการใช้สื่อเทคโนโลยีในการทำงาน	ควรมีการอบรมให้รู้จักการใช้สื่อการประสานงานเพื่อความสะดวกในการทำงาน	๙ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๖ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พระอาจารย์บางส่วนไม่รู้จักการใช้สื่อเทคโนโลยีในการทำงาน มีจำนวน ๙ รูป

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ควรมีการอบรมให้รู้จักการใช้สื่อการประสานงานเพื่อความสะดวกในการทำงาน จำนวน ๙ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
บางวัดบางพื้นที่ยังไม่รักษาความสะอาดอย่างจริงจัง	ควรมีการพัฒนาให้ดีขึ้น อยากรให้ผู้ปกครอง เข้าไปกวาดชั้นในวัดที่ยังไม่ค่อยสะอาด ให้พัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป	๕ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า บางวัดบางพื้นที่ยังไม่รักษาความสะอาดอย่างจริงจัง จำนวน ๕ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ควรมีการพัฒนาให้ดีขึ้น อยากรให้ผู้ปกครอง เข้าไปกวาดชั้นในวัดที่ยังไม่ค่อยสะอาด ให้พัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป จำนวน ๕ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี **ด้านสุขลักษณะ**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ห้องน้ำห้องสุขาบางพื้นที่ยังไม่มี ความสะอาดเพียงพอจึงยังไม่ถูก สุขลักษณะ	วัดควรจัดให้มีการดูแลทำความสะอาด อย่าง สม่ำเสมอ เวลาเข้าไปในวัดมองเห็นความสะอาด ร่มรื่นแล้วความศรัทธาก็จะเกิด	๑๐ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๘ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า ห้องน้ำห้องสุขาบางพื้นที่ยังไม่มี
ความสะอาดเพียงพอจึงยังไม่ถูกสุขลักษณะ จำนวน ๑๐ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหาร
แดง จังหวัดสระบุรี พบว่า วัดควรจัดให้มีการดูแลทำความสะอาด อย่างสม่ำเสมอ เวลาเข้าไปในวัด
มองเห็นความสะอาด ร่มรื่นแล้วความศรัทธาก็จะเกิด จำนวน ๑๐ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี **ด้านสร้างนิสัย**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
พระสงฆ์บางวัดยังไม่ได้ทำงานด้าน ๕ ส. จึงยังไม่ให้ความสนใจ	เป็นกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์แต่ละวัดท่านได้ ทำงานด้าน ๕ ส. กันเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว	๑๑ รูป

จากตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า พระสงฆ์บางวัดยังไม่ได้ทำงานด้าน ๕ ส. จึงยัง
ไม่ให้ความสนใจ จำนวน ๑๑ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหาร
แดง จังหวัดสระบุรี พบว่า เป็นกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์แต่ละวัดท่านได้ทำงานด้าน ๕ ส. กันเป็น
ประจำทุกวันอยู่แล้ว จำนวน ๑๑ คน ตามลำดับ

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๑๒ รูป/คน แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย ดังต่อไปนี้

๑) พระครูไพโรจน์สรธรรม	เจ้าคณะตำบลบ้านลำ ประธานคณะกรรมการ
ออกตรวจ ๕ ส.วัดในเขตอำเภอวิหารแดง
๒) พระครูวิมลวิหารคุณ	เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ใน
อำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ
๓) พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสาโร	เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการ
ออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง
๔) นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดงจังหวัด
สระบุรี
๕) นางสาวพัชรา สุคันธี	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด
สระบุรี
๖) นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์	ปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี
๗) นายบุญธรรม เสวกพันธ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ จังหวัดสระบุรี
๘) นายเจริญ เข้มกลัด	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัด
สระบุรี
๙) นายลำภู เกตุสุวรรณ	ตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวิหาร
แดง จังหวัดสระบุรี
๑๐) พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๑) พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๒) พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๔.๕.๑ ท่านคิดว่า ปัญหา อุปสรรค ตามหลักทฤษฎีการจัดการ ของคณะสงฆ์อำเภอ วิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในแต่ละด้าน ควรเป็นอย่างไร

๑. ด้านบุคลากร

๑) ด้านบุคลากรนี้ วัดในอำเภอวิหารแดงแต่ละวัดส่วนมากเลยก็จะมีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาน้อย บางวัดมี ๕-๖ รูป บางวัดก็มีพระหลวงตาที่อายุมากมีโรคประจำตัว ก็ทำงานในวัดไม่ไหว จึงทำความสะอาดภายในวัดไม่ค่อยทั่วถึง ด้านบุคลากรนี้เป็นปัญหาพอสมควรสำหรับวัดบางวัด แต่ถ้าชาวบ้านบริเวณวัดเวลารว่างเข้ามาช่วยกันดูแลทำความสะอาดก็จะไม่มีปัญหาเท่าไร ซึ่งก็มีหลายวัดที่ชาวบ้านเข้าไปช่วยดูแล ตัดหญ้า ตัดกิ่งไม้ กวาดใบไม้ ล้างห้องน้ำ เหล่านี้เป็นต้น^๑

๒) กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ได้ดำเนินมานานแล้ว ซึ่งในแต่ละวัด ถ้าพูดถึงด้านบุคลากรคนทำงานนั้น มีปัญหาอยู่พอสมควร เพราะจำนวนพระแต่ละวัดมีจำนวนน้อย และประชาชนในชุมชนรอบๆวัดของแต่ละวัดก็ให้ความร่วมมือไม่เหมือนกัน บางวัดประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกด้านทุกกิจกรรมที่ทางวัดทำกิจกรรม ส่วนทางด้าน อบต. เทศบาล ก็ให้ความร่วมมือทุกครั้งขอให้มาร่วมกิจกรรม^๒

๓) การจัดกิจกรรม ๕ ส. ถือเป็นกิจกรรมหลักของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง โดยได้รับนโยบายมาจากคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี ซึ่งนำโดย พระธรรมปิฎก เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ซึ่งท่านได้มอบนโยบายเรื่องการจัดกิจกรรม ๕ ส. ให้กับคณะสงฆ์ ทั้ง ๑๓ อำเภอในเขตปกครองจังหวัดสระบุรีได้นำไปปฏิบัติกันทุกอำเภอ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดงก็เช่นเดียวกันที่ได้รับนโยบายนี้ให้นำมาปฏิบัติ โดยมีการแต่งตั้งบุคลากรทางคณะสงฆ์ เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ๕ ส.^๓

๔) ในด้านบุคลากรนั้น การจัดกิจกรรม ๕ ส. ถ้าเป็นการจัดกิจกรรมใหญ่ ที่เรียกว่า บิ๊กคลีนนิ่ง ในแต่ละวัดก็จะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจากทางคณะสงฆ์ ชาวบ้าน หน่วยงาน

^๑ พระครูไพโรจน์ธรรม, เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธานคณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^๒ พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^๓ พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโรว์ เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

รัฐบาล และโรงเรียน มาร่วมกันทำความสะอาด เป็นจำนวนมาก ในส่วนกิจวัตรประจำวัน ของคณะสงฆ์เกี่ยวกับกิจกรรม ๕ ส. นั้น ก็จะเป็นการบริหารจัดการของแต่ละวัด^๔

๕) ด้านบุคลากร การทำกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในอำเภอวิหารแดงนั้น ถ้าจะอาศัยเพียงลำพังพระสงฆ์ในแต่ละวัดทำกันเองก็คงจะลำบาก เพราะจำนวนพระสงฆ์ในแต่ละวัดมีจำนวนไม่มาก ต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งวัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานราชการ ในการเข้าไปรวมกิจกรรมกับทางวัด จึงจะช่วยกันทำงานนั้นได้อย่างทั่วถึง เพราะวัดมีบริเวณกว้าง ทางด้านองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดงนั้น ได้ให้ความร่วมมือกับทุกๆวัดมาตลอดที่ติดต่อขอมาให้ไปร่วมทำกิจกรรม ๕ ส.^๕

๖) การดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ภายในวัดจะอาศัยแต่พระไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนที่มีความศรัทธาเข้ามาช่วยด้วย เพราะพระแต่ละวัดมีน้อยรูป ในขณะที่พื้นที่ของวัดมีพื้นที่ใหญ่โต^๖

๗) ด้านบุคลากร คณะสงฆ์แต่ละวัดก็จะมี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน หรือพัฒนาวัดในด้านต่างๆ^๗

๘) ด้านบุคลากร ที่เห็นก็มีคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการทั้งท้องถิ่น อำเภอ และที่ชุมชน จะช่วยกัน ร่วมมือกันในแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดง ทำกิจกรรม ๕ ส. มาโดยตลอด โดยเฉพาะช่วงหนึ่งถึงสองปีนี้ ที่มีโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เข้ามา แต่ละวัดก็จะได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ในการทำกิจกรรม ๕ ส. เพิ่มมากขึ้น จนบางวัดจะมีการทำทุกเดือน บางวัดทำทุกสองเดือน หรือบางวัดจะทำใหญ่ปีละสองครั้ง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตกลงกัน^๘

๙) ในด้านบุคลากร จะเห็นได้ว่าทางคณะสงฆ์ของวัดในเขตอำเภอวิหารแดงส่วนใหญ่ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสในการรับผิดชอบหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายไว้แต่ละรูป ว่ารูปใด

^๔ นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^๕ นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดงจังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^๖ นางสาวสุนันทา ศุภลิตี, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^๗ บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^๘ นายจรัญ เข้มกัลด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

รับผิดชอบส่วนไหน แต่ปัญหาก็คือ จำนวนพระในแต่ละวัดมีจำนวนน้อย ต้องอาศัยชาวบ้าน หน่วยงานรัฐ และจิตอาสาประจำอำเภอ มาช่วยเวลาที่มีการนัดหมายทำกิจกรรม^๙

๑๐) ด้านบุคลากร ถ้าจะให้งานใน ๕ ด้าน ซึ่งมี สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และ สร้างนิสัย อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน บุคคลในที่นี่หมายถึง พระสงฆ์ เราจะต้องรู้พื้นฐานบุคคลที่เอามาใช้งาน จะต้องดูบุคคลนั้นๆเหมาะกับงานนี้ไหม มีความเข้าใจในงานนี้ไหม ซึ่งมีความสำคัญมากในกรณีที่เรานำบุคคลเข้ามาทำงาน ต้องพิจารณาดูบุคคล ถ้าบุคคลเรามีความรู้ ความสามารถน้อย อันดับแรกเลยต้องอบรมสัมมนาให้ความรู้เขาก่อน แล้วเมื่อ เขามีความรู้ความเข้าใจของงานนี้ เราจึงเรียกมาใช้เขาเป็นแผนกๆไป^{๑๐}

๑๑) มีการแบ่งหน้าที่กันทำ คัดแยกกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรอย่างชัดเจน กำหนด ขั้นตอนการทำงานให้กับบุคลากร^{๑๑}

๑๒) ในทางการบริหารกิจกรรม ๕ ส. ของจังหวัดสระบุรี เป็นกิจกรรมที่คณะสงฆ์ได้ ดำเนินการและขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งขับเคลื่อนไปสู่ระดับพื้นที่ทั้งระดับอำเภอ และ ตำบล และวัดในเขตปกครองนั้น ดังนั้นในส่วนของการบริหารกิจกรรม ๕ ส. ของอำเภอวิหารแดง จึง คาดว่าน่าจะมีแนวทางหรือมาตรการในการบริหาร ขับเคลื่อนและดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารวัด และเป็นกลไกในการกำกับติดตามการพัฒนาวัดในองค์รวมด้วยเช่นกัน ในส่วนของการบริหารคน หรือด้านบุคลากร สิ่งที่ควรเป็น คือต้องมีคนที่มีความรู้ มีความเข้าใจใน กิจกรรม ๕ ส. และขับเคลื่อนในระดับอำเภอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย เพื่อประโยชน์ในองค์รวม ของกิจการพระพุทธศาสนาในเขตอำเภอวิหารแดง^{๑๒}

^๙ นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๑} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๒} พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๒. ด้านงบประมาณ

๑) ด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง มีการวางแผนการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรม ๕ ส. อย่างชัดเจน เช่น งบบุคลากร งบที่ใช้ในการดำเนินงานจัดกิจกรรม ๕ ส. เป็นต้น โดยงบประมาณนั้น จะมีการระดมทุนขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น และอาศัยแรงศรัทธาจากประชาชนในเขตพื้นที่ของวัดนั้น ๆ โดยแต่ละวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดงจะมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ในการใช้งบประมาณในการดำเนินงานการจัดกิจกรรม ๕ ส.^{๑๓}

๒) กิจกรรม ๕ ส. ที่คณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดงดำเนินการอยู่ทุกวันนี้ ไม่ได้รับงบประมาณจากส่วนไหนเลย ช่วยเหลือตัวเองกันทุกวัด ได้รับงบประมาณจากชาวบ้านที่ช่วยกันบริจาคทุกครั้ง ที่ทางวัดขอไป^{๑๔}

๓) ด้านงบประมาณนั้น ทางคณะสงฆ์ไม่มีงบประมาณให้ในการจัดกิจกรรม ในแต่ละวัดจะต้องอาศัยแรงศรัทธาจากประชาชนในเขตพื้นที่ของวัดนั้น ๆ โดยแต่ละวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดงจะมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ในการใช้งบประมาณในการดำเนินงานการจัดกิจกรรม ๕ ส.^{๑๕}

๔) ในด้านงบประมาณ ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี ได้รับงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้ดำเนินการในเรื่อง จัดอบรมโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยใช้กิจกรรม ๕ ส. เป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายทุกวัดในเขตจังหวัดสระบุรี โดยได้กราบอาราธนาพระธรรมรัตนภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ประธานอนุกรรมการโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข มาบรรยายถึงความสำคัญ และแนวทางปฏิบัติ โครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยใช้กิจกรรม ๕ ส. เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้ทุกวัดในจังหวัดสระบุรี ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน^{๑๖}

^{๑๓} พระครูไพโรจน์สรธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมกรการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๑๔} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๕} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๑๖} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

๕) ด้านงบประมาณนี้ ในการจัดกิจกรรม ๕ ส.ของทุกวัดก็จะไม่มีงบประมาณในการจัดกิจกรรม ซึ่งแต่ละวัดนั้นก็จะเป็นผู้ดำเนินการจัดหางบประมาณกันเอง แต่ถ้าทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณ ทางหน่วยงานของวัด ถือเป็นนิติบุคคลอย่างหนึ่ง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง ก็สามารถขอสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับความสะอาดของวัดได้^{๑๗}

๖) วัดไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ ต้องอาศัยชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาค^{๑๘}

๗) ในด้านงบประมาณ ทางวัดจะมีเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด บริหารจัดการในการจัดทำกิจกรรม ซึ่งเป็นเงินของวัด^{๑๙}

๘) ด้านงบประมาณนั้น ทางวัดจะไม่มีงบประมาณในการจัดกิจกรรม ต้องร่วมด้วยช่วยกันทุกๆหน่วยงาน^{๒๐}

๙) ในด้านงบประมาณในส่วนของวัดไม่มีงบประมาณในการทำกิจกรรม ๕ ส. ของวัด แต่ละวัดจะหางบประมาณโดยการรับการบริจาคจากผู้ที่มีจิตศรัทธาจากชาวบ้าน และหน่วยงานของรัฐที่มาเข้าร่วมกิจกรรม^{๒๑}

๑๐) ด้านงบประมาณ งานคณะสงฆ์ในหลายๆงานมีจุดอ่อนตรงนี้มาก งานทั้งหลายมีใจทำให้เท่านั้นพอไม่ได้ งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญมากๆ ไม่ใช่ที่ทำงานเพื่อจะเอางบมาละลายเล่น แต่การงานทุกอย่างถ้าไม่มีงบประมาณแล้วงานไม่ไหลลื่น มันมีแต่ความคิด แต่พอจะลงมือซื้อ ลงมือบริหาร ลงมือทำตรงนั้นตรงนี้ต้องใช้เงินทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจะต้องตั้งงบประมาณในการทำงานด้าน ๕ ส. ซึ่งเรามีเป้าหมายอยู่แล้วว่าจะต้องทำอะไร ในแต่ละด้าน ดังนั้นจะต้องต้อออกเป็นเนื้อหาสาระให้ได้ว่า

^{๑๗} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๘} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๙} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๐} นายจรัญ เข้มกลัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๑} นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

ใช้เท่าไร ในจังหวะเวลาเท่านั้นๆ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วงานสะดุดแน่ ดังนั้นเราจึงต้องรู้ รู้แล้วก็หา
งบประมาณว่าจะได้หรือไม่ได้ ถ้าไม่ได้ก็ต้องใช้ปัญญาต่อไปว่าทำอะไรมันถึงจะพอกับงานนี้^{๒๒}

๑๑) ในการบริหาร และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ ๕ ส งบประมาณเป็นกลไกหนึ่งของการ
บริหาร และงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องอื่น ๆ ในภาพรวมของ
จังหวัดสระบุรี งบประมาณอาจมีส่วนจากศรัทธาชาวบ้าน คณะสงฆ์ระดับปกครอง และส่วนราชการที่
เกี่ยวข้อง มาเพื่อใช้ในการบริหารกิจการ ๕ ส. ของอำเภอวิหารแดง แต่ในการบริหารการใช้ (๑) ควร
ประกอบไปด้วยการบริหารงบประมาณที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับเป้าหมายและ
วัตถุประสงค์ของการทำงานได้อย่างแท้จริง (๒) ควรเป็นงบประมาณสำหรับการบริหารงานอย่าง
ต่อเนื่องและมีเป้าหมายของอำเภอวิหารแดง (๓) งบประมาณควรมีการบริหารอย่างเป็นระบบ
จัดเก็บอย่างเป็นระบบและเป็นไปเพื่อการบริหารให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดสำหรับงานคณะสงฆ์
และงาน ๕ ส. ด้วยเช่นกัน^{๒๓}

๑๒) ด้านงบประมาณของคณะสงฆ์ ก็จะหาแหล่งทุนกันเอง ไม่มีงบประมาณให้ แหล่ง
ทุนสำคัญต้องอาศัย วัด บ้าน ชุมชน ให้การช่วยเหลือกัน^{๒๔}

๓. ด้านเครื่องมืออุปกรณ์

๑) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ก็จะเป็นสิ่งที่แต่ละวัดต้องจัดหาตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นไม้กวาดหรือ
อุปกรณ์ทำความสะอาดต่างๆ แต่ถ้าวัดไหนทำความสะอาดใหญ่ ก็จะมีหน่วยงานรัฐ เช่น เทศบาล
อบต. หรือจิตอาสาของอำเภอมาร่วมก็จะนำวัสดุอุปกรณ์มาด้วยงกต^{๒๕}

^{๒๒} พระมหาสุภรณ์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์,
๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๓} พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน
๒๕๖๓

^{๒๔} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะ
สังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๕} พระครูไพโรจน์สรธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมกร
ออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

๒) ในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาทำกิจกรรม ๕ ส.ในแต่ละวัดก็ต้องจัดหาซื้อกันเองตาม ศักยภาพของแต่ละวัด บางวัดก็ต้องอาศัยขอความร่วมมือจากภาครัฐ เช่น เทศบาล อบต. เช่น ขอรถ น้ำ เป็นต้น^{๒๖}

๓) ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง ก็จะใช้งบประมาณจากผู้ร่วมบริจาคมา นำไปจัดซื้อหามาเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรม ตามศักยภาพของแต่ละวัด^{๒๗}

๔) ในด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่วนใหญ่จะเห็นแต่ละวัดมีวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ๕ ส.ของแต่ละวัดที่แตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ของแต่ละวัด ตามกำลังปัจจัยของแต่ละวัด แต่ในส่วนที่เป็นกิจกรรมใหญ่อย่าง บิ๊กคลีนนิ่งนั้น ก็จะได้รับความร่วมมือด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมจาก ชาวบ้าน และหน่วยงานของรัฐเป็นอย่างดี^{๒๘}

๕) ในด้านวัสดุอุปกรณ์นี้ ในแต่ละวัดก็จะมีวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ๕ ส. ตาม ศักยภาพของแต่ละวัด ที่จะจัดหาได้ แต่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลอิหารแดง ก็จะนำวัสดุ อุปกรณ์ ในการทำกิจกรรม ๕ ส. ของแต่ละวัด ไปอย่างเต็มที่ทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม^{๒๙}

๖) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ต้องใช้งบประมาณ ซึ่งทางวัดคงไม่มีงบประมาณ นอกจาก ปัจจัยที่ชาวบ้านร่วมทำบุญ^{๓๐}

^{๒๖} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอิวหารแดง ด้านสา ธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๗} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๒๘} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๒๙} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอิหารแดง จังหวัด สระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๐} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์,ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอิวหารแดง จังหวัด สระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

๗) ในด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรม จากการศึกษาที่ได้เป็นจิตอาสาของอำเภอวิหารแดง และได้เข้าร่วมทำกิจกรรม ๕ ส. ของหลาย ๆ วัด วัสดุอุปกรณ์ของแต่ละวัดยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งต้องอาศัยหน่วยงานของ ทางอำเภอ ทางเทศบาล และทาง อบต. เอามาร่วมในการทำกิจกรรม^{๓๑}

๘) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ทางวัดก็จะมีจำกัดเพราะไม่มีงบประมาณมาจัดซื้อ ต้องจัดหาเอาเอง ส่วนหน่วยงานราชการก็จะเครื่องมือในการทำกิจกรรมไปร่วมด้วยเช่น รถน้ำ รถกระเช้ามาตัดกิ่งไม้ เครื่องตัดหญ้า เหล่านี้เป็นต้น^{๓๒}

๙) ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำกิจกรรม ๕ ส. ก็จะใช้วัสดุอุปกรณ์จากชาวบ้าน และหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาร่วมกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่^{๓๓}

๑๐) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ในงานต่างๆไปโดยเฉพาะพระเราเน้นเรื่องความประหยัด เพราะฉะนั้นมีเครื่องมือเครื่องมือนั้นๆทำไปอย่างนั้น งานจะออกมาได้ขนาดหนึ่งไม่ตี แต่ตรงกันข้ามถ้าเรามีวัสดุอุปกรณ์ที่พอเพียงหรือเหมาะสมกับเวลานั้นๆหรือสถานการณ์นั้นๆ เหตุุนั้น เรื่องนั้นที่นั้น งานจะออกมาดี เพราะฉะนั้นในด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านบุคคล และด้านงบประมาณ^{๓๔}

๑๑) วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือสิ่งสนับสนุนการบริหารเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการ ๕ ส นับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหาร ซึ่งในจังหวัดสระบุรี มีความเข้มแข็งในเรื่องกิจกรรม ๕ ส. ทำให้การขับเคลื่อนในระดับท้องถิ่นที่มีความชัดเจนและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และใน ความสำคัญนั้นทำให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นประโยชน์ในภาพรวม สำหรับเครื่องมือ เครื่องมือ และสิ่งสนับสนุนในการบริหารต้องมี ในกิจกรรม ๕ ส. ของวิหารแดง จะต้องมีการกำหนดในส่วนสิ่ง

^{๓๑} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๒} นายจรัญ เข้มกลัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๓} นายลำภู เกตุสุวรรณ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๔} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

สนับสนุน เครื่องไม้ เครื่องมืออันจะทำให้การบริหารมีความชัดเจน โปร่งใส และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบริหารขับเคลื่อนโครงการ ๕ ส. ได้อย่างแท้จริง^{๓๕}

๑๒) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ทางวัดก็ต้องเป็นผู้จัดหาตนเอง หรือต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ และชุมชน^{๓๖}

๔. ด้านการจัดการ

๑) ด้านการบริหารจัดการ ผู้นำของแต่ละวัดจะต้องเป็นผู้กำหนดแผนการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. เอง เพราะเป็นโครงการที่ทางผู้ใหญ่ได้มอบหมายมาให้วัดทุกวัดในจังหวัดสระบุรีต้องทำ^{๓๗}

๒) ด้านการจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในการบริหารจัดการกิจกรรม ๕ ส. ของแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดงจะเห็นความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดขึ้นอยู่กับศักยภาพด้านบุคลากร คือคณะสงฆ์ และชาวบ้านของแต่ละวัด ความรับผิดชอบของคณะสงฆ์ภายในวัด แผนการดำเนินการต่างๆของแต่ละวัด เพราะบางวัดเข้าไปตรวจดูไม่เคยมีแผนดำเนินการให้เป็นระบบ ระเบียบ หรือมอบหมายงานให้ชัดเจน ถึงเวลาจะตรวจ ๕ส.ที่ ถึงจะทำที่^{๓๘}

๓) ตามนโยบายการทำกิจกรรม ๕ ส. ทุกวัดในเขตอำเภอวิหารแดง จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ หัวข้อต่าง ๆ ที่ควรมีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ๕ส. คือ ๔.๑ รายละเอียดกิจกรรม เป็นการกำหนดกิจกรรมในเรื่อง ๕ ส. ของวัดว่ามีอะไรบ้างตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม๕ ส. ๔.๒ ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าช่วงใดจะทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงาน และระยะเวลาสิ้นสุดของแผนเมื่อใด เช่น แผน ๑ ปี , แผน ๒ ปี ๔.๓ ผู้รับผิดชอบ ในแผนควรกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อไว้ด้วย ๔.๔ แผนที่ดีควรระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละขั้นตอนใช้งบประมาณเท่าใด ๔.๕ วันที่จัดทำแผน เพื่อให้ทราบว่าแผนการดำเนินการนั้นทำไว้ตั้งแต่เมื่อใด

^{๓๕} พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๖} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๓๗} พระครูโพธิ์โรจน์สรธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมกรการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๓๘} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๔.๖ มีการประชุมของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ๔.๗ จัดให้มีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรม^{๓๙}

๔) ในด้านการบริหารจัดการนั้น คณะสงฆ์ในจังหวัดสระบุรี เข้มแข็งมากเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ๕ ส. โดยส่วนใหญ่ในแต่ละวัดมีการบริหารจัดการด้าน ๕ ส.ที่ดีอยู่แล้ว มีเพียงส่วนน้อยบางวัดที่ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี^{๔๐}

๕) ในด้านการจัดการที่เกี่ยวกับกิจกรรม ๕ ส. ของวัดในอำเภอวิหารแดงที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม จะมองเห็นว่าแต่ละวัดมีการบริหารจัดการที่ดี มีความสะอาด จัดสวนหย่อมสวยงาม ถึงขยะวางเป็นที่ มีถังแยกขยะเปียก ขยะแห้ง มีการจัดระเบียบสิ่งของต่างๆได้ดีเป็นหมวดหมู่^{๔๑}

๖) กิจกรรม ๕ ส. ต้องมีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ มีการกำหนดพื้นที่ และกำหนดผู้รับผิดชอบ จึงต้องได้รับความร่วมมือทุกภาคส่วน^{๔๒}

๗) ในด้านการจัดการ ๕ ส. ในแต่ละวัดนั้น ทางเจ้าอาวาสได้ร่วมกับคณะสงฆ์ภายในวัดวางแผนบริหารจัดการกันเอง โดยส่วนมากก็จะเห็นว่ามีจัดการที่ดี ทำให้วัดสะอาด ร่มรื่นสวยงาม^{๔๓}

๘) ด้านการบริหารจัดการกิจกรรม ๕ ส. ของแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดง ส่วนใหญ่ก็จะเจ้าอาวาส คณะกรรมวัด หน่วยงานภาครัฐ และชุมชนในแต่ละวัด วางแผนบริหารจัดการร่วมกัน^{๔๔}

^{๓๙} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโธ เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๔๐} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๑} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๒} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๓} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๔} นายจรัญ เข้มก๊อต, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

๙) ในส่วนของการจัดการกิจกรรม ๕ ส. นั้น ทางวัดได้มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่แล้ว เพราะเป็นนโยบายหลักของทางคณะสงฆ์ที่ได้ทำมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีชาวบ้าน และหน่วยงานของรัฐ เข้ามาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่จัดกิจกรรม^{๔๕}

๑๐) ด้านการจัดการถือว่าเป็นจุดอ่อนมากที่สุดในด้าน ที่มีด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการนี้พระเราไม่มีระบบคำว่าไม่มีระบบคือไม่มีแนวคิดในการวางแผนไว้เลย ว่าในวันนี้ เดือนนี้เราจะลงมือทำกิจกรรม ๕ ส. เราจะประสานงานกับใคร สรุปในด้านนี้ ๑. จะต้องมีการวางแผนด้วย ๒. เมื่อวางแผนเรียบร้อยแล้วลงมือทำ เมื่อลงมือทำแล้วติดตามว่ามีอุปสรรค มีงานไหลลื่นแค่ไหน ๓. เมื่อเจอปัญหาอุปสรรค ก็นำปัญหาอุปสรรคนั้นมาแก้ไขต่อไป^{๔๖}

๑๑) ในอำเภอวิหารแดง มีการจัดการที่สอดคล้องกับคณะสงฆ์ระดับจังหวัด จึงคาดว่า น่าจะเป็นไปในแนวทางหรือทิศทางเดียวกัน สำหรับแนวทางอันจะพึงเกิดขึ้นจากการจัดการ สิ่งที่สำคัญที่สุด และเล็งเห็นความสำคัญที่สุดผ่านกระบวนการของการจัดการ ดังนั้นการจัดการจึงเป็นองค์คุณที่จะเข้าไปสนับสนุนการบริหารที่ดีได้ ภาพรวมของการจัดการในวิหารแดงอาจดี แต่ถ้าระบบการบริหารที่เสถียร ทำได้ เป็นประโยชน์ ก็จะทำให้การบริหารนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารกิจการ ๕ ส. ในเขตอำเภอวิหารแดงได้^{๔๗}

๑๒) ด้านการจัดการ ต้องมีรูปแบบความร่วมมือระหว่างวัด ภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านในชุมชน ในการบริหารจัดการ

^{๔๕} นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๖} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๔๗} พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๔.๕.๒ ท่านคิดว่า ปัญหา อุปสรรคการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในแต่ละด้าน ควรเป็นอย่างไร

๑. ด้านเสนาสนา

๑) ในด้านเสนาสนานั้น จากการที่ได้ออกรับตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดงนั้น จากการออกรับตรวจครั้งแรกก็จะเห็นสิ่งของวัดนั้นๆ ยังไม่ได้เก็บให้เป็นที่เป็นทาง ไม่จัดแจงให้เรียบร้อย สภาพโดยรวมแล้วเนี้ยของยังวางเกะกะทั่วไปไม่เป็นระเบียบ จึงได้ทำการแนะนำว่าของตรงนั้นให้อยู่ตรงนั้น ให้เก็บให้เรียบร้อย ทีนี้พอออกรับตรวจครั้งต่อๆมาสภาพโดยรวมในแต่ละวัดก็มีการจัดเก็บมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น^{๔๘}

๒) ด้านเสนาสนานี้ จากการดูในแต่ละวัดที่ได้ไปมา ก็ยังถือได้ว่าการจัดการได้ดีเป็นส่วนใหญ่ วัดที่เคยเห็นมาว่ารก รุงรังมาก ก็ได้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายจากพระผู้ใหญ่ทางจังหวัด ที่คอยจีวัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ๕ ส. ให้เร่งแก้ไข จึงทำให้การพัฒนาด้านเสนาสนาเกือบทุกวัดมีแนวทางที่ดีขึ้นกว่าก่อน^{๔๙}

๓) ในด้านเสนาสนาแต่ละวัดในเขตอำเภอวิหารแดง ได้ทำตามแผนปฏิบัติตามกิจกรรม ๕ ส. คือการกำหนดเกณฑ์ว่าสิ่งของอะไรบ้างที่จำเป็นต้องทำการเสนาสนา และแจ้งรายละเอียด ให้ทุกรูปทรง แยกของที่ “จำเป็น” และสิ่งของที่ไม่จำเป็น” ออกจากกัน จัดสิ่งของจำเป็นให้เป็นหมวดเป็นหมู่ และจัดสิ่งของที่มีมากเกินไปเกินความจำเป็นออกแล้วทิ้งหรือทำลาย

๔) ในด้านเสนาสนานั้นยัง เมื่อเข้าไปเป็นคณะกรรมการตรวจ ๕ ส. ส่วนใหญ่ในแต่ละวัดจะมีการจัดการด้านเสนาสนาเป็นอย่างดี จัดเก็บ แยกสิ่งของไว้อย่างเป็นระเบียบ แต่ก็จะมีบางวัดรกไปหมดเลย ไม่ว่าจะเป็นจีวร อังสะ หรือหนังสือ รกไปหมดเลยก็มี ห้องน้ำไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำพระ หรือห้องน้ำฆราวาสแทบจะเข้าไม่ได้เลยก็มี จึงได้แจ้งไปยังผู้ปกครองคือเจ้าคณะอำเภอ เพื่อให้ทราบถึงวัดที่จะต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานตามกิจกรรม ๕ ส. ต่อไป^{๕๐}

^{๔๘} พระครูไพโรจน์ธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมการออกรับตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๔๙} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๐} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

๕) สະสง ด้านนี้แต่ละวัดมีการบริหารจัดการเก็บได้เป็นอย่างดี ไม่สะสมสิ่งที่ไม่จำเป็น มองเห็นความสะอาดโดยรอบเป็นอย่างดี^{๕๑}

๖) ด้านการสะสมมีความสำคัญ เป็นพื้นฐานแรกของกิจกรรม ซึ่งในแต่ละวัดมีของใช้ เช่น ถ้วยชาม อุปกรณ์ทำความสะอาด ฯลฯ ตลอดจนอุปกรณ์ของสงฆ์มาก และมีพื้นที่ภายในวัดที่ต้องสะสมมาก จึงต้องใช้กำลังบุคลากร กำหนดวันทำความสะอาดใหญ่^{๕๒}

๗) ในด้านสะสมนั้น เมื่อก่อนเคยเป็นจิตอาสาของอำเภอลงไปช่วยทำกิจกรรม ๕ ส. ของหลายวัด รกมาก สกปรก สิ่งของที่ใช้ได้ ใช้ไม่ได้ วางเกะกะไปหมด แต่ปัจจุบันจากที่ได้เข้าไปในหลายวัดเริ่มมีการพัฒนาที่ดีขึ้นมาก มีการกำจัดสิ่งของที่ไม่ได้ใช้ทิ้งออกไป มีการตัดกิ่งไม้ ตัดหญ้า จัดระเบียบบริเวณวัดดูดีขึ้นมาก ห้องน้ำมีการปรับปรุงกันเกือบทุกวัด ทำให้ดูสะอาดขึ้น^{๕๓}

๘) ด้านสะสม ในปัจจุบันนี้จากการที่วัดในเขตอำเภอลือหารแดง ซึ่งได้ทำกิจกรรม ๕ส. มาอย่างต่อเนื่อง ก็จะได้เห็นได้จากการเข้าไปร่วมงานจิตอาสาตามวัดต่างๆมีการสะสม จัดเก็บ แยกแยะ สิ่งของไว้ได้อย่างเป็นระเบียบ มองดูในบริเวณวัดที่เข้าไปทำกิจกรรม ก็ไม่ค่อยเห็นความรกรุงรัง เหมือนก่อน^{๕๔}

๙) ด้านสะสมวัดในเขตอำเภอลือหารแดง จากการที่ได้เข้าทำงานจิตอาสาของอำเภอลือหารแดงมานาน จะเห็นได้ว่าในแต่ละวัดมีการเก็บสิ่งของและกำจัดสิ่งที่ไม่ได้ใช้ เช่น เศษวัสดุ ก่อสร้าง กิ่งไม้ ต้นหญ้า เพิ่มมากขึ้น ทำให้ดูสะอาดตา^{๕๕}

๑๐) อำเภอลือหารแดง มีการสะสม ในองค์กรรวมทั้งก่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เมื่อเริ่มจากการสะสม ทั้งในส่วนงาน การบริหารงานภายในวัด การจัดการภายในวัด ในเขตตำบล

^{๕๑} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลลือหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๒} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอลือหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๓} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลลือหารแดง อำเภอลือหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๔} นายจรัญ เข้มกลัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๕} นายลาภุ เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลือหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

อำเภอ ย่อมจะทำให้องค์พระสงฆ์อื่น ๆ ขับเคลื่อนและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นประโยชน์ และส่งเสริมให้เกิดภาพในองค์กรร่วมด้วยเช่นกัน ^{๕๖}

๑๑) แนวคิดเรื่องการสะสาง จะทำให้งานวัด งานพระศาสนาถูกขับเคลื่อนไปด้านทิศหน้าด้วย กรณีดำเนินการอยู่แล้วก็ให้ขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือมีผลเป็นการจัดการเชิงระบบได้ด้วยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารระดับต้น เจ้าอาวาส ตำบล อำเภอ เพื่อส่งต่อไประดับจังหวัด นับว่า จะเป็นประโยชน์ต่อวัดได้อย่างแท้จริง ^{๕๗}

๑๒) ด้านสะสาง ก็ต้องนำการบริหารจัดการมาจัดการในเรื่องสะสางภายในวัด ต้องมีเป้าหมาย มีการวางแผน ว่าจะต้องสะสางอะไรบ้าง อะไรควรเก็บ อะไรควรกำจัดทิ้งไป ^{๕๘}

๒. ด้านสะดวก

๑) ในด้านสะดวกหมายความว่าสิ่งของต่างในครัวหรือของใช้ต่างๆ ต่างๆ เมื่อได้แนะนำให้จัดเป็นระเบียบแล้ว ก็สะดวกต่อการดูแลรักษา หากว่าหาย ก็จะเห็นได้ง่าย ใช้ก็สะดวก ซึ่งในแต่ละวัดก็ให้ความร่วมมืออย่างดีในการจัดเก็บ ตามศักยภาพและสถานที่ของแต่ละวัด ^{๕๙}

๒) ด้านสะดวกนี้ มองดูโดยภาพรวมแล้วยังมีหลายวัดที่ยังไม่จัดสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ที่เก็บถ้วยชาม สิ่งของครัวเรือน สิ่งของศาสนพิธีต่างๆ ให้เป็นจุด เป็นที่ เพื่อความสะดวกต่อการหยิบใช้ หรือญาติโยมมายืมไปใช้ในงานบุญต่างๆ เก็บไว้ที่วัดไปหมด ป้ายสถานที่ต่างๆ ภายในวัดไม่มีบอก ซึ่งยังต้องพัฒนาอีก หลายวัด ^{๖๐}

^{๕๖} พระมหาสุภนันท สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๗} พระปลัดระพี นพพิลาโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๘} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๕๙} พระครูไพโรจน์ธรรม, เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประจักษ์นครธรรมการ ออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๖๐} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๓) ด้านสะดวก วัดในเขตอำเภอวิหารแดง ส่วนใหญ่ก็จะปฏิบัติตามนโยบายด้านสะดวก ที่คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. ได้มอบหมายไว้ เช่น วางของที่ใช้งานให้เป็นที่ทาง/มีป้ายบอก นำของไปใช้งานแล้วนำมาเก็บไว้ที่เดิม วางของที่ใช้งานบ่อยไว้ใกล้ตัว จัดของที่ใช้งานให้เป็นหมวดหมู่ เป็นต้น^{๖๑}

๔) ในด้านความสะดวก ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าเวลาเข้าไปวัดแล้วจะมีป้ายบอกสถานที่ รวมถึงการจัดระเบียบ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างอย่างเป็นระเบียบ จัดสรรแยกแยะออกเป็นหมวด เป็นหมู่ สะดวกต่อการหยิบใช้ และจดจำ ถ้าเกิดหายไป ^{๖๒}

๕) ด้านความสะดวก เข้าไปในวัดไม่ว่าจะเป็นด้านบนวัด หรือด้านล่างวัดส่วนใหญ่ มีการจัดเก็บสิ่งของ วัสดุต่างๆ ไว้เป็นที่ ดูสวยงาม ไม่มองดูรก เป็นอีกหนึ่งด้านในการจัดการที่ดีของวัด^{๖๓}

๖) ด้านความสะดวก นอกจากพื้นที่บนศาลาแล้ว พื้นที่โดยรวมของวัดก็ต้องมีความสะดวกด้วยเช่นที่จอดรถ ที่รองรับขยะ ห้องน้ำ ฯลฯ ต้องมีป้ายบอก มีการตีเส้น กำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน ซึ่งในแต่ละวัดก็ทำตามศักยภาพของตัวเอง^{๖๔}

๗) ในด้านความสะดวกมีการจัดเก็บสิ่งของจากการ สะสาง ไว้อย่างเป็นระเบียบ หยิบยืมก็หาได้ง่าย เก็บไว้เป็นที่ ไม่เกะกะเหมือนก่อน^{๖๕}

๘) ด้านสะดวกนี้ แต่ละวัดได้มีการจัดการเป็นอย่างดี แยกแยะสิ่งของเครื่องใช้ เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ หลายวัดมีการจัดสร้างโรงเก็บวัสดุสิ่งของ เครื่องครัวเพิ่มเติม จัดวาง

^{๖๑} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสาโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๖๒} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๓} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๔} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๕} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

อย่างเป็นระเบียบสวยงาม เพื่อสะดวกต่อการหยิบยืมของชาวบ้านที่จะมาหยิบยืมไปจัดงานบุญที่บ้าน^{๖๖}

๙) ในส่วนด้านความสะดวกนี้ แต่ละวัดได้มีการบริหารจัดการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ชาวของต่างๆ จัดเก็บได้เป็นระเบียบ แยกสรรเป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการหยิบใช้^{๖๗}

๑๐) ด้านสะดวก การที่จะทำกิจกรรม ๕ ส. มีแต่หัวใจ ไม่มีเงิน ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ ไม่สามารถให้ความสะดวกแก่บุคลากรที่จะทำงานได้^{๖๘}

๑๑) อำเภอิวหารแดง มีการสะสาง ในองค์กรวมที่เอื้อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เมื่อเริ่มจากการสะสาง ทั้งในส่วนงาน การบริหารงานภายในวัด การจัดการภายในวัด ในเขตตำบล อำเภอย่อมจะทำให้องคัพยพอื่น ๆ ขับเคลื่อนและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นประโยชน์ และส่งเสริมให้เกิดภาพในองค์กรวมด้วยเช่นกัน^{๖๙}

๑๒) แนวคิดเรื่องการสะสาง จะทำให้งานวัด งานพระศาสนาถูกขับเคลื่อนไปด้านทิศหน้าด้วย กรณีดำเนินการอยู่แล้วก็ให้ขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือมีผลเป็นการจัดการเชิงระบบได้ด้วยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารระดับต้น เจ้าอาวาส ตำบล อำเภอย่อม เพื่อส่งต่อไประดับจังหวัด นับว่าเป็นประโยชน์ต่อวัดได้อย่างแท้จริง

๑๓) ด้านสะดวก ต้องแยกสิ่งของออกเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการหยิบใช้^{๗๐}

^{๖๖} นายเจริญ เข้มกล้าดี, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๗} นายลำภู เกตุสุวรรณ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๘} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๖๙} พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๐} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๓. ด้านสะอาด

๑) ในด้านสะอาด ทุกวัดรู้อยู่แล้วว่าเขาจัดให้มีกิจกรรมแข่งขันทำ ๕ ส. กัน บางวัดก็ยังไม่ได้ทำความสะอาด เวลาไปตรวจเจอก็จะแนะนำว่าตรงนี้ยังไม่สะอาดนะ ตรงนั้นควรจะเก็บนะ และก็จะให้คะแนนไปตามสภาพของวัดต่าง ๆ^{๗๑}

๒) ด้านสะอาดนี้ หลายวัดส่วนใหญ่เริ่มเห็นว่ามีการพัฒนาขึ้นมากในแต่ละวัดมีการทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นบางวัดซึ่งเป็นส่วนน้อยไปเห็นแล้วไม่มีการพัฒนาขึ้น บางวัดยังมี ขี้หมา ขี้แมวเต็มวัด พระพุทธรูปหอสวดมนต์ฝุ่นจับเต็ม หยากไยรกรุงรัง^{๗๒}

๓) ในด้านความสะอาดนั้น ในแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดงก็ได้มีการกำหนดวันทำความสะอาดเป็นประจำในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน และกำหนดวันทำความสะอาดครั้งใหญ่ โดยทุกรูปทุกวัดที่ทำอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง (BIG CLEANIANG DAY) ตามศักยภาพความสามารถของแต่ละวัดว่าจะกำหนดแบบไหน^{๗๓}

๔) ในด้านสะอาดนี้ แต่ละวัดได้ให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น จากการที่ได้ออกตรวจ ๕ ส. ร่วมกับคณะสงฆ์ ส่วนมากเลยแต่ละวัดมีการพัฒนาในด้านความสะอาด รมรื่น มีการสะอาด จัดเก็บสิ่งของให้ดูเป็นระเบียบ ยังมีเพียงบางวัดที่ยังจะต้องเร่งรีบจัดทำ ๕ ส. ภายในวัดให้ได้มาตรฐานตามนโยบายที่ทางคณะสงฆ์จังหวัดได้ตั้งไว้^{๗๔}

๕) ด้านความสะอาด แต่ละวัดที่ได้เข้าไปมีความสะอาดมาก ทั้งบนวัด และด้านล่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของคณะสงฆ์ในแต่ละวัดในการทำ ๕ ส. ภายในวัดเป็นอย่างดี^{๗๕}

^{๗๑} พระครูไพโรจน์ธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๗๒} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๓} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสาร เลขาธิการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๗๔} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๕} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

๖) ด้านความสะอาด แต่ละวัดก็มีความสะอาดแต่ด้วยพื้นที่ของวัดมีจำนวนมาก จึงไม่สามารถทำทุกที่ให้สะอาดได้หมด นอกจากพื้นที่ที่ใช้ประจำ เช่น ห้องน้ำ ศาลา ^{๗๖}

๗) ในด้านความสะอาด ในแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดงมีความสะอาดมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านบ้นวัด และด้านล่างบริเวณวัด ตกแต่งกิ่งไม้ ต้นไม้ให้ดูดีมีระเบียบ ^{๗๗}

๘) ด้านสะอาด จากการที่ได้ไปร่วมงานกับทางอำเภอ ในการเข้าไปเป็นจิตอาสาพัฒนาชุมชนมานาน ตรงนี้ต้องขอชื่นชมวัดส่วนใหญ่เลยในอำเภอวิหารแดง ได้มีการพัฒนาด้านความสะอาดเกือบทุกวัด จะมีเพียงแค่บางวัดที่ยังมีความสะอาดน้อย จากการสอบถามเจ้าอาวาส สาเหตุเพราะบุคลากรน้อย คือมีพระสงฆ์จำอยู่ที่วัดน้อยแค่ ๓-๔ รูป ทำให้ทำความสะอาดไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ^{๗๘}

๙) ด้านความสะอาดนี้ ทุกวัดได้มีการทำความสะอาดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทำให้วัดดูสะอาดขึ้น ^{๗๙}

๑๐) ด้านสะอาด ในที่นี้มีมาตรฐานใหม่ เราจะเอาสะอาดขนาดไหน จะเอาแบบชาวบ้านทั่วไปเห็นว่าสะอาดแล้ว ไม่มีขยะ ไม่มีมูลฝอย ห้องไม่มีฝุ่น หรือว่าจะเอาสะอาดในสไตล์รูปแบบมาตรฐานเลย เช่นความสะอาดแบบวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น จะเอาแบบนี้ใหม่ เพราะฉะนั้นจะต้องมีข้อมูลตรงนี้ขนาดหนึ่ง แล้วก็ตั้งเกณฑ์ไว้ว่าเราจะทำความสะอาดได้ขนาดไหน ^{๘๐}

๑๑) ความสะอาดทางกายภาพ ย่อมเป็นเรื่องจูงใจแก่ประชาชนที่มาวัด การที่วัดในเขตอำเภอวิหารแดง ใช้เกณฑ์ในเรื่องความสะอาด ย่อมเป็นเรื่องปลุกศรัทธา สำหรับผู้พบเห็น หรือผู้มาร่วมงาน หรือมาทำบุญที่วัดได้เป็นอย่างดี และย่อมเป็นการเล็งเห็นความสำคัญของการมาวัดแล้วสะอาด ทำให้จิตใจเบิกบานได้ด้วย ดังนั้นการที่คณะสงฆ์เขตอำเภอวิหารแดงมีมาตรการ ในการ

^{๗๖} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๗} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๘} นายจรัญ เข้มกลัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๗๙} นายลำภู เกตุสุวรรณ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๐} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

ส่งเสริมการปฏิบัติตาม ๕ ส. จึงเป็นความสำคัญ และเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้วัดน่าอยู่ วัดสะอาด วัดน่ามองภายใต้กรอบ ส. สะอาด ย่อมเป็นเรื่องที่ดี วัดในเขตวิหารแดง จึงเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญในการรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้^{๘๑}

๑๒) ด้านความสะอาด คณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีการทำกิจกรรม ๕ ส. มานานอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ก็จะมีวัดสะอาด ร่มรื่น สวยงาม^{๘๒}

๔. ด้านสุขลักษณะ

๑) ในด้านสุขลักษณะ หลายวัดจะเห็นว่าเลี้ยงสุนัข ก็จะกองข้าวปลาอาหารเคลื่อนไปหมด ถึงขยะไม่มีก็ไปทิ้งไปกองกัน หรือมีแต่สะสมกันนานๆมันก็เน่าเหม็น เช่น ตามใต้ถุนครัว หรือตามกระถางธูปวัดที่มีแมวเยอะ มันก็จะไปขี้ในกระถางธูปบ้าง ซึ่งมันก็ทำให้ไม่ถูกสุขลักษณะ สิ่งเหล่านี้ก็จะให้คำแนะนำ และในแต่ละวัดก็ได้นำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น^{๘๓}

๒) ด้านสุขลักษณะนี้ วัดที่ดำเนินการกิจกรรม ๕ ส. ในด้านต่างได้ดี เวลาเข้าไปจะมีความรู้สึกสุขใจ มองเห็นทัศนียภาพภายในวัดที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีการดูแลห้องน้ำได้สะอาดถูกสุขลักษณะ^{๘๔}

๓) ด้านสุขลักษณะ จากการที่กำหนดให้ทุกวัดมีการปฏิบัติกิจกรรมโดยเฉพาะ สะสาง สะดวก สะอาด อย่างต่อเนื่อง เช่น สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ตามความเหมาะสมของวัด ทำให้บรรยากาศโดยทั่วไปของวัดส่วนใหญ่ในอำเภอวิหารแดง มีความสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ^{๘๕}

^{๘๑} พระปลัดระพี นพพิลาโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๒} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๓} พระครูโพธิ์จรูญธรรม, เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน ประธารคณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๘๔} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๕} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสาโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

๔) ด้านสุขลักษณะ จากการทำวัดได้ทำการสะอาด สะดวก สะอาด ทั้งสามด้านนี้ ก็จะทำให้แต่ละวัดมีสุขลักษณะที่ดี บรรยากาศดี มีความรู้สึกสงบใจ สบายตาเมื่อได้เข้าไปพบเห็น^{๘๖}

๕) ด้านสุขลักษณะ จากการทำได้เห็นการทำ ๕ ส. ของแต่ละวัด ในทุกๆด้านนั้น ก็ทำให้วัดมีความสะอาด ร่มรื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัดระเบียบสิ่งของ ไม่มีสิ่งของหมักหมม มีการดูแลกำจัดในเรื่องมูลสัตว์ต่างๆ ก็ทำให้ถูกสุขลักษณะที่ดี^{๘๗}

๖) ด้านสุขลักษณะ การทำกิจกรรม ๕ ส. เป็นการสะอาดและกำหนดหมวดหมู่ จัดระเบียบของใช้ พื้นที่ เพื่อให้เกิดความสะอาด สะดวก ในแต่ละวัดก็ได้ดำเนินการ จึงเป็นการสร้างสุขลักษณะให้เกิดขึ้นในวัด ซึ่งต้องรักษาให้ตลอดไป^{๘๘}

๗) ในด้านนี้ทางคณะสงฆ์ในแต่ละวัดได้จัดทำ ๕ส. เป็นประจำ ทำให้วัดมีความสะอาด จัดการเรื่องขยะ เรื่องห้องน้ำ อย่างมีระบบ ทำให้มีสุขลักษณะที่ดี^{๘๙}

๘) ด้านสุขลักษณะจากการทำวัดได้มีการดูแลทำความสะอาด อย่างสม่ำเสมอ เวลาเข้าไปในวัดมองเห็นความสะอาด ร่มรื่น ห้องน้ำเมื่อก่อนไม่ค่อยดูแลกันเท่าไร แต่ปัจจุบันนี้เกือบทุกวัดในอำเภอวิหารแดงมีการดูแลห้องน้ำกันอย่างดี สะอาด ถูกสุขลักษณะ ^{๙๐}

๙) ด้านสุขลักษณะ วัดต่างๆในเขตอำเภอวิหารแดงส่วนใหญ่แล้ว มีบรรยากาศที่ดี มีเพียงบางวัดที่ยังต้องปรับปรุงเรื่องห้องน้ำที่ได้ไปพบเจอมา ยังไม่ถูกสุขลักษณะพอสมควร^{๙๑}

^{๘๖} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๗} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๘} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

^{๘๙} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๐} นายจรัญ เข้มกลัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๑} นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๑๐) ด้านสุขลักษณะ ของงานทั่วไปภายในวัด เราจะต้องรู้ให้ได้ว่าทำอะไรในงานนี้ จะทำภาพของวัด ภาพของห้องทำงาน หรือจะทำงานด้าน ๕ ส. คือตรงไหน ถ้าไม่มันแล้วสุขลักษณะ เราปนกันและทะเลไปหมด^{๙๒}

๑๑) การบริหารวัดของคณะสงฆ์วิหารแดง ในส่วนของการบริหารตามแนวด้าน สุขลักษณะ นับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งด้วยความสำคัญว่า แนวทางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในเรื่องของการขับเคลื่อนและบริหารให้เกิดประโยชน์ด้านสุขภาวะ ด้านสุขลักษณะที่ นับว่าเป็นความจำเป็น และข้อมูลที่พบทำให้เห็นว่าคณะสงฆ์วิหารแดง ได้เข้าไปส่งเสริมด้านการ บริหาร และจัดการด้านสุขลักษณะทั้งในส่วนขอรับการขับเคลื่อนของวัดในเขตปกครอง และการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีสุขลักษณะเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสุขในองค์รวมในการอยู่ร่วมกันภายในชุมชน^{๙๓}

๑๒) ด้านสุขลักษณะ จากการทำด้านสะอาด สะดวก สะอาด อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดสุขลักษณะภายในวัดได้^{๙๔}

๕. ด้านสร้างนิสัย

๑) ในด้านสร้างนิสัยก็ได้แนะนำว่าให้คณะสงฆ์ในแต่ละวัดทำกิจกรรม ๕ ส. กันทุกวัน เช่นการทำความสะอาด ปิดกวาดบนวัด บริเวณวัด เช็ดถูศาลา บริเวณวัด ทุกๆวัน ตามสภาพของ พระสงฆ์ที่อยู่ในวัด ซึ่งบางวัดก็มีพระมาก บางวัดก็มีพระน้อย ก็จะติดเป็นนิสัย^{๙๕}

๒) วัดหลายๆวัดในอำเภอวิหารแดง มีการตื่นตัวกับกิจกรรม ๕ ส. เพิ่มมากขึ้น คณะ สงฆ์ภายในวัดแต่ละวัดเท่าที่เห็น เริ่มมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำประจำมาก ขึ้น ญาติโยมเริ่มเข้ามาให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ๕ ส. ของแต่ละวัดมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ วัดบางกง ตำบลหนองหมู ที่ได้เห็นและรับทราบมาจะเห็นญาติโยมเข้ามาทำความสะอาดวิหาร

^{๙๒} พระมหาสุวัฒน์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๓} พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๔} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะ สังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๕} พระครูไพโรจน์สรธรรม,เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธารคณะกรรมกร ออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

ห้องน้ำ ฯลฯ ทุกอาทิศย์ ไม่ต้องจำมาทำด้วยใจเป็นอยู่อย่างนี้มาเป็นปี เป็นการสร้างนิสัยให้แก่บุคลากร ไม่ว่าจะเป็นคนละสงฆ์ และญาติโยม ได้เป็นอย่างดี^{๙๖}

๓) ในด้านสร้างนิสัยหัวใจสำคัญคือ จากการทำทุกวัดในอำเภอวิหารแดงลงมือทำตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความเคยชินและนิสัยที่ดี จากความหมายข้างต้น การเกิดความเคยชินและนิสัยที่ดีในตัวผู้ปฏิบัติงาน ต้องเกิดจากการลงมือทำอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานจะลงมือทำอย่างต่อเนื่องต้องเกิดความเข้าใจว่าทำ ๕ ส. แล้วเกิดประโยชน์อย่างไร ดังนั้นการสื่อสาร การกระตุ้น การสร้างความมีส่วนร่วม การแข่งขัน การเป็นแบบอย่าง เป็นต้น มีส่วนจำเป็นอย่างสูงมากต่อการผลักดันให้เกิดเป็นนิสัยที่ดี^{๙๗}

๔) ในส่วนด้านนี้ จะเห็นได้ว่านโยบายที่แต่ละวัดได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรม ๕ ส. มานาน ก็จึงทำให้คณะสงฆ์และผู้ปกครองแต่ละวัดมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ในการทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง จัดเก็บสิ่งของไว้เป็นที่ เป็นทาง หลังจากหยิบมาใช้แล้ว ช่วยดูแลจัดการบริเวณวัดในด้านความสะอาด จนเป็นนิสัย^{๙๘}

๕) ในด้านนิสัยนี้ จากการทำวัดแต่ละวัดมีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่น แสดงให้เห็นถึงการทำ ๕ ส. เป็นนิสัย คือทำเป็นประจำ ของคณะสงฆ์แต่ละวัดเป็นอย่างดี^{๙๙}

๖) ด้านสร้างนิสัย เมื่อวัดทำกิจกรรม ๕ ส. วัดมีการพัฒนาทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ วัดจึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของประชาชน เป็นต้นแบบการสร้างนิสัยให้รักษาความสะอาด สะดวก มีการจัดระเบียบเป็นหมวด หมู่ และเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม^{๑๐๐}

๗) ในด้านสร้างนิสัย จากการทำที่ได้พูดคุยในกลุ่มฝ่ายปกครองที่เป็นจิตอาสาประจำอำเภอด้วยกันเกี่ยวกับการดูแลทำความสะอาดของพระแต่ละวัดที่อยู่ในเขตของแต่ละคนนั้น จะพูด

^{๙๖} พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๗} พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๙๘} นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๙๙} นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐๐} นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

มาในแนวทางเดียวกันว่า คณะสงฆ์แต่ละวัดท่านได้ทำงานด้าน ๕ ส. กันเป็นประจำทุกวัน จนทำให้พระในวัดติดเป็นนิสัย เมื่อถึงเวลาจะเห็นพระทำความสะอาด ภูวัดบ้าง กวาดวัดกันบ้าง จัดเก็บสิ่งของบ้าง แล้วแต่หน้าที่แต่ละท่านที่ได้รับมอบหมาย^{๑๐๑}

๘) ด้านสร้างนิสัย จะเห็นได้ว่าพระจะช่วยกันดูแลวัดเป็นอย่างดี ในแต่ละวันเมื่อถึงเวลาพระท่านก็บอกว่าช่วยกันทำความสะอาดตามที่ได้รับมอบหมายไว้ทุกวัน เป็นการสร้างนิสัยความรับผิดชอบของแต่ละท่าน^{๑๐๒}

๙) ในด้านนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าบุคลากรของวัด ไม่ว่าจะเป็นพระ หรือชาวบ้าน ปัจจุบันนี้ได้ช่วยกันทำความสะอาดวัดอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยพระในวัด และชาวบ้าน ให้ความรับผิดชอบต่อวัดร่วมกัน^{๑๐๓}

๑๐) สร้างนิสัย ถ้าพระเราไม่สร้างนิสัยให้เกิดขึ้นนี้ มันก็จะนึกอยากทำก็ทำ นึกอยากไม่ทำก็ไม่ทำ ต้องทำให้เป็นนิสัยให้ได้ว่าเมื่อถึงเวลาแล้วในหนึ่งเดือนเราต้องทำ ๕ ส. หนึ่งครั้ง หรือในครึ่งปีเราต้องทำหนึ่งครั้ง ปีนี้ทำสองครั้ง ทำใหญ่เลย ตรงนี้คือการสร้างนิสัย^{๑๐๔}

๑๑) คณะสงฆ์วิหารแดง มีการเข้าไปส่งเสริมการดำเนินนิสัย หรืออุปนิสัย หรือการสร้างจริยธรรมในแบบวิถีของชาวพุทธ ตามกรอบของศีลห้า ตามกรอบของจริยธรรมเชิงสังคม เช่น จริยธรรมด้านสุขภาวะ ความสะอาด และวินัยทางสังคมในเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้น คณะสงฆ์วิหารแดง จึงเป็นช่องทางหนึ่ง และเป็นกลไกหนึ่ง ในการสร้างนิสัย หรือการปลูกฝังให้วัดเป็นด้านหลักในการดำเนินกิจกรรม ๕ ส. และเป็นกิจกรรมที่เนื่องด้วยการส่งเสริมพฤติกรรม นิสัย และการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในองค์กรรวม^{๑๐๕}

^{๑๐๑} บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐๒} นายจรัญ เข้มกัลด์, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี, ๙ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐๓} นายลำภู เกตุสุวรรณ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐๔} พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

^{๑๐๕} พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

๑๒) จากการที่ได้ดำเนินกิจกรรม ๕ ส. มาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยให้คณะสงฆ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องรู้จักการรับผิดชอบในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายไปด้วย^{๑๐๖}

๔.๕.๓ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๙ ด้าน ได้ความดังนี้

๑) ด้านบุคลากร

สรุปโดยภาพรวม ด้านบุคลากรนี้ วัดในอำเภอวิหารแดงแต่ละวัดส่วนมากเลยก็จะมีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาน้อย บางวัดมี ๕-๖ รูป ถ้าจะอาศัยเพียงลำพังพระสงฆ์ในแต่ละวัดทำกันเองก็คงจะลำบาก เพราะจำนวนพระสงฆ์ในแต่ละวัดมีจำนวนไม่มาก บางวัดก็มีพระหลวงตาที่อายุมากมีโรคประจำตัว ก็จะทำงานในวัดไม่ไหว การดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ภายในวัดจะอาศัยแต่พระไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนที่มีความศรัทธาเข้ามาช่วยด้วย เพราะพระแต่ละวัดมีน้อยรูป ในขณะที่พื้นที่ของวัดมีพื้นที่ใหญ่โต ส่วนด้านการจัดกิจกรรม ๕ ส. ถ้าเป็นการจัดกิจกรรมใหญ่ ที่เรียกว่า บิ๊กคลีนนิ่ง ในแต่ละวัดก็จะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจากทางคณะสงฆ์ ชาวบ้าน หน่วยงานรัฐบาล และโรงเรียน มาร่วมกันทำความสะอาด เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงหนึ่งถึงสองปี ที่มีโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เข้ามา แต่ละวัดก็จะได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ในการทำกิจกรรม ๕ ส. เพิ่มมากขึ้น จนบางวัดจะมีการทำทุกเดือน บางวัดทำทุกสองเดือน หรือบางวัดจะทำใหญ่ปีละสองครั้ง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตกลงกัน ในส่วนของด้านบุคลากร สิ่งที่ต้องมีคนที่มีความรู้มีความเข้าใจในกิจกรรม ๕ ส. และขับเคลื่อนในระดับอำเภอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วยอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน บุคคลในที่นี้หมายถึงพระสงฆ์ เราจะต้องรู้พื้นฐานบุคคลที่เอามาใช้งาน จะต้องดูบุคคลนั้นๆเหมาะสมกับงานนี้ไหม มีความเข้าใจในงานนี้ไหม ซึ่งมีความสำคัญมากในกรณีที่เราจะนำบุคคลเข้ามาทำงาน ต้องพิจารณาดูบุคคล ถ้าบุคคลเรามีความรู้ ความสามารถน้อย อันดับแรกเลยต้องอบรมสัมมนาให้ความรู้เขาก่อน แล้วเมื่อเขามีความรู้ความเข้าใจของงานนี้ เราจึงเรียกมาใช้เขาเป็นแผนๆไป เพื่อประโยชน์ในองค์กรวมของกิจการพระพุทธศาสนาในเขตวิหารแดง

๒) ด้านงบประมาณ

สรุปโดยภาพรวม กิจกรรม ๕ ส. ที่คณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดงดำเนินการอยู่ทุกวันนี้ ไม่ได้รับงบประมาณจากส่วนไหนเลย ช่วยเหลือตัวเองกันทุกวัด ได้รับงบประมาณจากชาวบ้านที่ช่วยกันบริจาคทุกครั้ง ที่ทางวัดขอไป ดังนั้นด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัด

^{๑๐๖} พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง มีการวางแผนการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรม ๕ ส. อย่างชัดเจน เช่น งบประมาณ งบที่ใช้ในการดำเนินงานจัดกิจกรรม ๕ ส. เป็นต้น โดยงบประมาณนั้น จะมีการระดมทุนขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น และอาศัยแรงศรัทธาจากประชาชนในเขตพื้นที่ของวัดนั้น ๆ โดยแต่ละวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดงจะมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ในการใช้งบประมาณในการดำเนินงานการจัดกิจกรรม ๕ ส.

๓) ด้านวัสดุอุปกรณ์

สรุปโดยภาพรวม ด้านวัสดุอุปกรณ์ ก็จะเป็นสิ่งที่แต่ละวัดต้องจัดหาตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นไม้กวาดหรืออุปกรณ์ทำความสะอาดต่างๆ แต่ถ้าวัดไหนทำความสะอาดใหญ่ ก็จะมีหน่วยงานรัฐ เช่น เทศบาล อบต. หรือจิตอาสาของอำเภอมาร่วมก็จะนำวัสดุอุปกรณ์มาด้วย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง ก็จะใช้งบประมาณจากผู้ ที่ร่วมบริจาคมา นำไปจัดซื้อหามาเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมตามศักยภาพของแต่ละวัด ส่วนใหญ่จะเห็น แต่ละวัดมีวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ๕ ส. ของแต่ละวัดที่แตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ของแต่ละวัด ตามกำลังปัจจัยของแต่ละวัด แต่ในส่วนที่เป็นกิจกรรมใหญ่อย่าง ปีกคลื่นนิ่งนั้น ก็จะได้รับความร่วมมือด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมจากชาวบ้าน และหน่วยงานของรัฐเป็นอย่างดี

๔) ด้านการจัดการ

สรุปโดยภาพรวม ตามนโยบายการทำกิจกรรม ๕ ส. ทุกวัดในเขตอำเภอวิหารแดง จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ หัวข้อต่าง ๆ ที่ควรมีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ๕ ส. คือ ๑. รายละเอียดกิจกรรม เป็นการกำหนดกิจกรรมในเรื่อง ๕ ส. ของวัดว่ามีอะไรบ้างตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ๒. ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าช่วงใดจะทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงาน และระยะเวลาสิ้นสุดของแผนเมื่อใด เช่น แผน ๑ ปี , แผน ๒ ปี ๓. ผู้รับผิดชอบ ในแผน ควรกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อไว้ด้วย ๔. แผนที่ดีควรระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละขั้นตอนใช้ งบประมาณเท่าใด ๕. วันที่จัดทำแผน เพื่อให้ทราบว่าแผนการดำเนินการนั้นทำไว้ตั้งแต่เมื่อใด ๖. มีการประชุมของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ๗. จัดให้มีการประเมินความคืบหน้า ของการดำเนินกิจกรรม

๕) ด้านเสสาง

สรุปโดยภาพรวม ในด้านเสสางแต่ละวัดในเขตอำเภอวิหารแดง ได้ทำตาม แผนปฏิบัติตามกิจกรรม ๕ ส. คือการกำหนดเกณฑ์ว่าสิ่งของอะไรบ้างที่จำเป็นต้องทำการเสสาง และ แจ้งรายละเอียดให้ทุกรูปทราบ แยกของที่ “จำเป็น” และสิ่งของที่ “ไม่จำเป็น” ออกจากกัน จัดสิ่ง ที่ของที่จำเป็นให้เป็นหมวด เป็นหมู่ และขจัดสิ่งของที่มีมากเกินความจำเป็นออกแล้วทิ้งหรือทำลาย ทุก

วัดมีการจัดการได้ดีเป็นส่วนใหญ่ วัดที่เคยเห็นมาว่ารก รุงรังมาก ก็ได้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายจากพระผู้ใหญ่ทางจังหวัด ที่คอยจี๊วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ๕ ส.ให้เร่งแก้ไข จึงทำให้การพัฒนาด้านสะอาดเกือบทุกวัดมีแนวทางที่ดีขึ้นกว่าก่อน

๖) ด้านสะอาด

สรุปโดยภาพรวม ด้านสะอาด วัดในเขตอำเภอวิหารแดง ส่วนใหญ่ก็จะปฏิบัติตามนโยบายด้านสะอาดที่คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. ได้มอบหมายไว้ เช่น วางของที่ใช้งานให้เป็นที่เป็นทาง/มีป้ายบอก นำของไปใช้งานแล้วนำมาเก็บไว้ที่เดิม วางของที่ใช้งานบ่อยไว้ใกล้ตัว จัดของที่ใช้งานให้เป็นหมวดหมู่ เป็นต้น แต่ก็ยังมีหลายวัดส่วนน้อยที่ยังไม่จัดสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ที่เก็บถ้วยชาม สิ่งของครัวเรือน สิ่งของศาสนพิธีต่างๆ ให้เป็นจุด เป็นที่ เพื่อความสะดวกต่อการหยิบใช้ หรือญาติโยมมายืมไปใช้ในงานบุญต่างๆ เก็บไว้ที่วัดไปหมด ป้ายสถานที่ต่างๆภายในวัดไม่มีบอก ซึ่งยังต้องพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

๗) ด้านสะอาด

สรุปโดยภาพรวม ในด้านความสะอาดนั้น ในแต่ละวัดในอำเภอวิหารแดงก็ได้มีการกำหนดวันทำความสะอาดเป็นประจำในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน และกำหนดวันความสะอาดครั้งใหญ่ โดยทุกรูปทุกวัดที่ทำอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง (BIG CLEANIANG DAY) ตามศักยภาพความสามารถของแต่ละวัดว่าจะกำหนดแบบไหน ในด้านสะอาดนี้ แต่ละวัดได้ให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ส่วนมากเลยแต่ละวัดมีการพัฒนาในด้านความสะอาด ร่มรื่น มีการสะอาด จัดเก็บสิ่งของให้ดูเป็นระเบียบ ยังมีเพียงบางวัดที่ยังจะต้องเร่งรีบจัดทำ ๕ ส. ภายในวัดให้ได้มาตรฐานตามนโยบายที่ทางคณะสงฆ์จังหวัดได้ตั้งไว้ หลายวัดส่วนใหญ่เริ่มเห็นว่ามีพัฒนาขึ้นมากในแต่ละวัดมีการทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นบางวัดซึ่งเป็นส่วนน้อยไปเห็นแล้วไม่มีการพัฒนาขึ้น บางวัดยังมี ชี้หมา ชี้แมวเต็มวัด พระพุทธรูปหอสวดมนต์ฝุ่นจับเต็ม หยากไย่รกรุงรัง

๘) ด้านสุขลักษณะ

สรุปโดยภาพรวม ในด้านสุขลักษณะ จากการที่พระผู้ใหญ่จากจังหวัดกำหนดให้ทุกวัดมีการปฏิบัติกิจกรรมโดยเฉพาะ สะอาด สะดวก สะอาด อย่างต่อเนื่อง เช่น สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ตามความเหมาะสมของวัด ทำให้บรรยากาศโดยทั่วไปของวัดส่วนใหญ่ในอำเภอวิหารแดง มีความสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เมื่อก่อนหลายวัดจะเห็นว่าเลี่ยมสุนัข ก็จะกองข้าวปลาอาหารเคลื่อนไปหมด ถึงขยะไม่มีก็ไปทิ้งไปกองกัน หรือมีแต่สะสมกันนานๆมันก็น่าเหม็น เช่น ตามใต้ถุนครัว หรือตามกระถางรูปวัดที่มีแมวเยอะ มันก็จะไปขี้ในกระถางรูปบ้าง ซึ่งมันก็ทำให้ไม่ถูกสุขลักษณะ ในแต่ละวัดก็ได้นำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

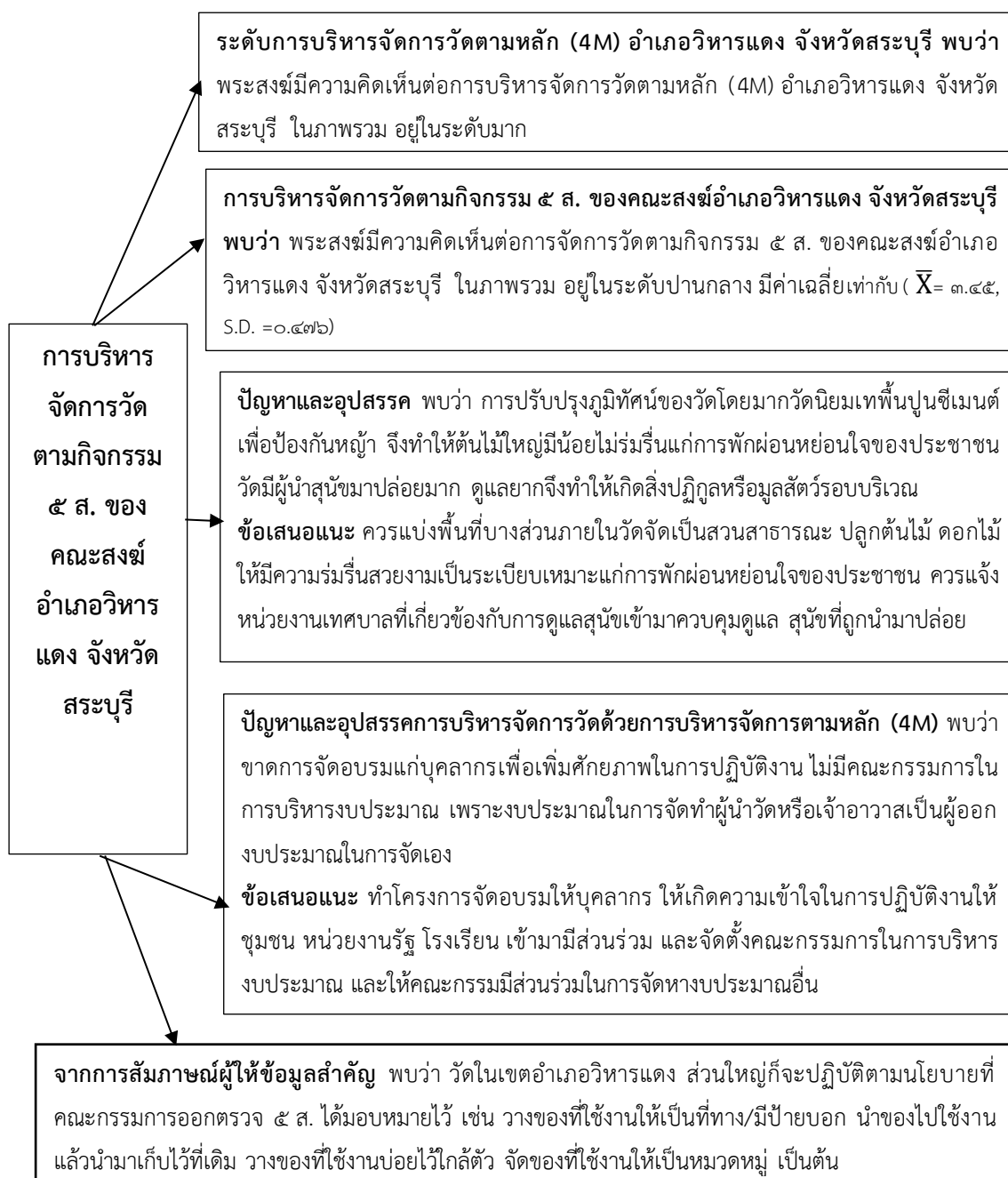
๙) ด้านสร้างนิสัย

สรุปโดยภาพรวม ในด้านสร้างนิสัยหัวใจสำคัญคือ จากการทำทุกวัดในอำเภอวิหารแดงลงมือทำตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความเคยชินและสร้างนิสัยที่ดี จากความหมายข้างต้น การเกิดความเคยชินและสร้างนิสัยที่ดีในตัวผู้ปฏิบัติงาน ต้องเกิดจากการลงมือทำอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานจะลงมือทำอย่างต่อเนื่องต้องเกิดความเข้าใจว่าทำ ๕ ส. แล้วเกิดประโยชน์อย่างไร ดังนั้นการสื่อสาร การกระตุ้น การสร้างความมีส่วนร่วม การแข่งขัน การเป็นแบบอย่าง เป็นต้น มีส่วนจำเป็นอย่างสูงมากต่อการผลักดันให้เกิดเป็นการสร้างนิสัยที่ดี ถ้าพระเราไม่สร้างนิสัยให้เกิดขึ้นนี้ นึกอยากทำก็ทำ นึกอยากไม่ทำก็ไม่ทำ ดังนั้นต้องทำให้เป็นนิสัยให้ได้ว่า วันๆหนึ่งจะต้องเก็บกวาด เช็ดถู ทำความสะอาดตรงไหน และในหนึ่งเดือนเราต้องทำกิจกรรมใหญ่ ๕ ส. หนึ่งครั้ง หรือในครึ่งปีเราต้องทำหนึ่งครั้ง ปีนี้ทำสองครั้ง ทำใหญ่เลย ตรงนี้คือการสร้างนิสัย

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จำนวน ๑๓๙ ฌับ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กับพระสังฆาธิการ และข้าราชการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามหลัก (๔M) อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๖๑, S.D. = ๐.๕๗๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระบบมาก ๓ ด้าน ระดับปานกลาง ๑ ด้าน ซึ่งเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๖๑๙$) ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๖๘, S.D. = ๐.๖๗๓$) ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๕๘๙$) ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๔๒, S.D. = ๐.๗๑๙$)

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๔๕, S.D. = ๐.๔๗๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๑ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ๔ ด้าน ซึ่งเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสร้างนิสัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๖๖, S.D. = ๐.๕๘๗$) ด้านสะอาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๔๕, S.D. = ๐.๕๙๖$) ด้านสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๔๒, S.D. = ๐.๕๘๐$) ด้านสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๔๑, S.D. = ๐.๖๒๓$) สุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๓๔, S.D. = ๐.๕๘๓$)

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้านสะอาด ด้านสะดวก ด้านสุขลักษณะ ด้านสร้างนิสัย พบว่าการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดโดยมากวัดนิยมเทพื้นปูนซีเมนต์เพื่อป้องกันหญ้า หรือวัชพืช จึงทำให้ต้นไม้ใหญ่มีน้อยไม่ร่มรื่นแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และเครื่องใช้ เครื่องครัวในวัดบางวัดมีผู้บริจาคมากจนเกินที่จะเก็บให้มีความเป็นระเบียบ รวมถึงวัดมีผู้นำสุนัขมาปล่อยมาก ดูแลยากจึงทำให้เกิดสิ่งปฏิกูลหรือมูลสัตว์รอบบริเวณ อีกทั้งจำนวนพระสงฆ์บางวัดมีน้อยมาก และมีอายุมากป่วย บ้างจึงทำให้การปฏิบัติงานกิจกรรม ๕ ส. ของวัดเป็นไปด้วยความยากลำบาก

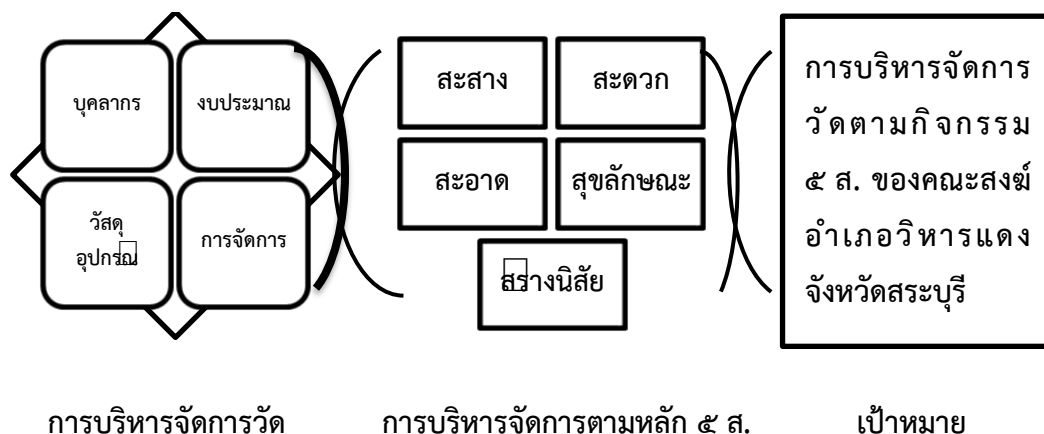
ข้อเสนอแนะ ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้านสะอาด ด้านสะดวก ด้านสุขลักษณะ ด้านสร้างนิสัย ได้แก่ ควรแบ่งพื้นที่บางส่วนภายในวัดจัดเป็นสวนสาธารณะ ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ตกแต่งให้ดูเป็นธรรมชาติหรือจัดทำเป็นสนามออกกำลังกายให้มีความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และจัดพื้นที่เก็บของหรือสร้างเพิ่มเติมสำหรับใช้เป็นโรงพัสดุเพื่อให้เพียงพอแก่การเก็บเครื่องใช้ เครื่องครัวต่าง ๆ รวมถึงควรแจ้งหน่วยงานเทศบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการ

ดูแลสุนัขเข้ามาควบคุมดูแล หรือควรจัดทำป้าย หรือประกาศประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่าไม่ควรนำสุนัขมาปล่อย อีกทั้งผู้นำวัดควรใช้วิธีการขอความร่วมมือจากชุมชน หรือหน่วยงานของรัฐ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ๕ ส.

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้วยการบริหารจัดการตามหลัก (๔M) พบว่า ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ พบว่า ขาดการจัดอบรมแก่บุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีภาระกิจในการทำงาน และไม่มีคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ เพราะงบประมาณในการจัดทำผู้นำวัดหรือเจ้าอาวาสเป็นผู้ออกงบประมาณในการจัดเอง และขาดการวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน จึงทำให้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น และขาดการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาลักษณะเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการจัดกิจกรรม ๕ ส. ครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้วยการบริหารจัดการตามหลัก (๔M) ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ ได้แก่ จัดทำโครงการจัดอบรมให้บุคลากรที่ติดภาระกิจทำงานในวันหยุด หรือวันหยุดราชการ และจัดทำเอกสาร หรือหนังสือแจกแก่บุคลากรได้ศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพ และให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น และควรให้ชุมชน หน่วยงานรัฐ โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม และจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณอื่น จากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมด้วย อีกทั้งควรจัดทำแผนในการจ่ายงบประมาณ ด้วยการประเมินราคา และจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อความประหยัดในรายจ่ายเงินงบประมาณ รวมถึงควรมีคณะกรรมการทั้งในชุมชน และหน่วยงานรัฐ เพื่อช่วยทำการประเมินผลและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาลักษณะที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป.

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : สังเคราะห์จากผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๒ พบว่า การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ได้แก่

กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีนี้ สิ่งที่ขาดและอยากให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือคือ

ด้านบุคลากร หน่วยงานรัฐต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของแต่ละวัดให้มากกว่าปัจจุบันนี้ ทางอำเภอ ทางเทศบาล ทาง อบต. ต้องนำคนนำเครื่องมือเข้ามาช่วยกิจกรรมวัดในเขตรับผิดชอบประจำทุก ๆ เดือน และงบประมาณสมควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อวัด ควรจัดหามาให้ในแต่ละวัด เพื่อไว้จัดซื้อหาวัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานต่อไป ผู้นำในวัดต้องมีภาวะผู้นำให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยถือว่าการทำกิจกรรม ๕ ส. เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ ต้องเอาใจใส่เข้ามามีส่วนร่วม อาทิ คอยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา ต้องทำหน้าที่ ทำตนให้เป็นตัวอย่งที่ดีในการทำ ๕ ส. เช่น ลงมือเสสาง และทำความเสสอาดร่วมกับพระสงฆ์และผู้ปฏิบัติงาน ตรวจสอบการดำเนินงาน ๕ ส. อยู่เสมอ

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง วัดมีการบริหารจัดการที่ดี มีความเสสอาด ร่มรื่น แต่ด้านประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมนี้ให้ทุกภาคส่วนได้รู้ว่าเป็นนโยบายหลักของคณะสงฆ์ทุกวัดในจังหวัดสระบุรี เพื่อที่จะได้กระตุ้นให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้ของแต่ละวัดมากยิ่งขึ้น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในเรื่องนี้ บ้างว่ากิจกรรมนี้มีความสำคัญในแต่ละวัดอย่างไร เพื่อที่จะได้กระตุ้นให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน

รอบ ๆ วัด มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรม ๕ ส. นี้ และจะได้มีความกระตือรือร้น ในการที่จะเข้ามาช่วยคณะสงฆ์ในแต่ละวัดที่อยู่ในชุมชนทำความสะอาด เก็บกวาดบริเวณวัด ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือพระแต่ละวัดที่มีจำนวนน้อยอยู่แล้วด้วย การทำกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ต้องมั่งบประมาณ มีการพัฒนาขยายผล ปรับปรุงและสร้างมาตรฐาน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ให้กับประชาชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยให้วัดเป็นต้นแบบ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ด้านงบประมาณ ทางวัดไม่มีงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมด้านนี้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการพอสมควร อย่างวัสดุอุปกรณ์ก็ต้องหาซื้อกันเอง การจัดสร้างที่เก็บสิ่งของหน่วยงานรัฐที่เข้ามาก็ไม่มั่งบประมาณ อาศัยมีบุคลากร มีเครื่องจักรในการทำงาน ซึ่งถ้ามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัด หรือพุทธศาสนา เข้ามาศึกษาและหางบประมาณมามอบให้แต่ละวัด เพื่อที่วัดจะได้นำมาบริหารจัดการในด้านกิจกรรม ๕ ส. ต่อไป

สำหรับแนวทางอันจะพึงเกิดขึ้นจากการจัดการ สิ่งที่สำคัญที่สุด และเล็งเห็นความสำคัญที่สุดผ่านกระบวนการของการจัดการ ดังนั้น การจัดการจึงเป็นองค์คุณที่จะเข้าไปสนับสนุนการบริหารที่ดีได้ แต่ถ้าระบบการบริหารทำได้ เป็นประโยชน์ ก็จะทำให้การบริหารนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารกิจการ ๕ ส. ในเขตอำเภอวิหารแดงได้ ในองค์รวมที่เอื้อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เมื่อเริ่มจากการสะอาด ทั้งในส่วนงาน การบริหารงานภายในวัด การจัดการภายในวัด ในเขตตำบล อำเภอ ย่อมจะทำให้องคคพยอื่น ๆ ขยับเคลื่อนและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นประโยชน์ และส่งเสริมให้เกิดภาพในองค์รวมด้วยเช่นกัน

งานพระศาสนาถูกขับเคลื่อนไปอยู่แล้วก็ให้ขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือมีผลเป็น การจัดการเชิงระบบได้ด้วยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารระดับต้น เจ้าอาวาส ตำบล อำเภอ เพื่อส่งต่อไประดับ จังหวัด นับว่าจะเป็นประโยชน์ต่อวัดได้อย่างแท้จริง

คณะสงฆ์ดำเนินงานด้านกิจกรรม ๕ ส. จึงต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัด หรือภาครัฐ และภาคเอกชน ใ้หางบประมาณในแต่ละวัด เพื่อที่จะได้ขับเคลื่อนงานกิจกรรม ๕ ส. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

สรุปได้ว่า ด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในด้านการจัดการนี้พระสงฆ์ลงมือทำกิจกรรม ๕ ส. เมื่อเจอปัญหาอุปสรรค ก็นำปัญหาอุปสรรคนั้นมาแก้ไขต่อไป เช่น

๑. การดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ภายใต้กรอบ และเป้าหมายที่ชัดเจน ทำอย่างเป็นระบบ และมีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมศักยภาพของวัด และส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน วัดพระสงฆ์ในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน

๒. การดำเนินกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง ควรเป็นการส่งเสริม ๕ ส. ภายใต้กรอบ ของการสะอาด สะสาง สร้างสุขลักษณะ และสร้างนิสัย แต่โดยหลักใหญ่ใจความควร เป็นการขับเคลื่อนในแบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๓. การส่งเสริมกิจกรรม ๕ ส. ของวิหารแดง ควรให้ครอบคลุม และทั่วถึง และใช้เกณฑ์ ในการพิจารณาส่งเสริมอย่างโปร่งใส ตรงไป ตรงมาและเป็นประโยชน์ในองค์รวมแก่ชุมชน และสังคม ในองค์รวม

สำหรับแนวทางอันจะพึงเกิดขึ้นจากการจัดการ สิ่งที่สำคัญที่สุด และเล็งเห็นความสำคัญ ที่สุดผ่านกระบวนการของการจัดการ ดังนั้นการจัดการจึงเป็นองค์คุณที่จะเข้าไปสนับสนุนการบริหาร ที่ดีได้ ภาพรวมของการจัดการในวิหารแดงอาจดี แต่ถ้าระบบการบริหารที่เสถียร ทำได้ เป็นประโยชน์ ก็จะทำให้การบริหารนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารกิจการ ๕ ส. ในเขตอำเภอวิหารแดงได้ ดังนั้น สิ่งสำคัญของการบริหารกิจกรรม ๕ ส. ได้แก่

๑. ส สะสาง การระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งจำเป็นที่ต้องมีในสถานที่ปฏิบัติงานและกระบวนการ ปฏิบัติงาน ทั้งที่จำเป็นต้องใช้กับงานเดี๋ยวนี และสิ่งที่จำเป็นต้องใช้กับงานในเวลาอันใกล้ การทำ ส. สะสาง คือ ผู้ปฏิบัติงานต้องระบุให้ได้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีอยู่ในสถานที่ปฏิบัติงาน เมื่อเดิน เข้าสู่สถานที่ดังกล่าว จะไม่พบสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการใช้งาน เมื่อถูกถามถึงสิ่งของที่ปรากฏอยู่ ต้อง สามารถตอบได้ว่าสิ่งของดังกล่าวมีไว้ทำอะไร โดยมิขึ้นตอนดำเนินกิจกรรม ส สะสาง ดังนี้

๑) กำหนดพื้นที่รับผิดชอบหรือขอบเขตของการทำ ส สะสาง ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่จับต้อง ได้จริง หรือพื้นที่เสมือนที่เกิดจากการตีเส้นขอบเขตในแบบ ทั้งนี้เพื่อกำหนดเจ้าภาพรับผิดชอบให้ ชัดเจน

๒) ระบุสิ่งที่จำเป็นพร้อมปริมาณต้องใช้ในพื้นที่ที่กำหนดขึ้น สิ่งของที่จำเป็นต้องใช้นี้ต้อง ระบุให้ได้ว่ามีความถี่ในการใช้งานระดับไหน ซึ่งความถี่จะเป็นตัวกำหนดว่าสิ่งของดังกล่าวควรจะเป็น ทรัพย์สินเฉพาะกระบวนการหรือทรัพย์สินส่วนกลาง ส่วนการกำหนดตำแหน่งขณะใช้งานและเลิกใช้ งานจะกล่าวอีกครั้งใน ส. สะดวก

๓) นำสิ่งที่จำเป็นพร้อมปริมาณมารวบรวมในแบบฟอร์มรายการวัสดุในพื้นที่ปฏิบัติงาน

๔) ตกลงร่วมกันสำหรับรายการสิ่งของที่ไม่จำเป็นว่าจะบริหารจัดการอย่างไร ใน กระบวนการจัดการที่ไม่จำเป็นในกระบวนการ อาจนำไปซ่อมแซมแล้วกลับมาใช้ต่อ หรือย้ายเข้า สู่ส่วนกลางแล้วพิจารณาว่าจะทิ้งหรือขายต่อไป แต่การบริหาร ส สะสาง ในวัดมีความแตกต่างกัน พอสมควร เนื่องจากสิ่งของที่ไม่จำเป็นในกระบวนการ การระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งจำเป็นที่ต้องมีใน สถานที่ปฏิบัติงานและกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้งที่จำเป็นต้องใช้กับงานเดี๋ยวนี และสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ กับงานในเวลาอันใกล้หรืออนาคตได้

๒. ส. สะดวก การจัดสิ่งของที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานให้อยู่ในลำดับของกระบวนการ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงานและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

การทำ ส สะดวก คือผู้ปฏิบัติงานต้องนำสิ่งของมาจัดวางตามลำดับของกระบวนการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคำว่า “ประสิทธิภาพ” หมายถึง รวดเร็ว ไม่ผิด ไม่เสียเวลาค้นหา ง่ายต่อการหยิบใช้ ง่ายต่อการเก็บคืนที่เดิม และเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ซึ่งคำว่า “ปลอดภัย” หมายถึง ไม่ฝืนธรรมชาติของร่างกายขณะทำงาน หรือปฏิบัติตามหลักการยศาสตร์นั่นเองโดยมีขั้นตอนดำเนินกิจกรรม ส สะดวก ดังนี้

๑) พิจารณากระบวนการปฏิบัติงานเดิมว่ามีประสิทธิภาพและความปลอดภัยหรือไม่ ถ้าคำตอบคือไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่มีความปลอดภัย ให้จัดวางอุปกรณ์หรือสิ่งของใหม่เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพหรือความปลอดภัยตามต้องการ

๒) หลักการในการวางอุปกรณ์อาจใช้หลัก ตำแหน่งที่อยู่ตามหน้าที่การทำงานของอุปกรณ์ แยกเป็นตำแหน่งที่อยู่ขณะใช้งานและเลิกใช้งาน ขณะใช้งาน ถ้าใช้งานบ่อยให้วางไว้ใกล้กับพื้นที่ปฏิบัติงานหรือเก็บไว้กับตัวผู้ปฏิบัติงาน ถ้าใช้งานไม่บ่อยให้เก็บไว้ที่ส่วนกลางของพื้นที่ปฏิบัติงาน ขณะเลิกใช้งาน โดยปกติแล้วของส่วนกลางต้องนำไปเก็บไว้ที่ส่วนกลาง เช่น ในตู้หรือตำแหน่งที่ตกลงร่วมกัน ส่วนสิ่งของที่ใช้งานบ่อยให้พิจารณาตามความเหมาะสม เช่น มีดหั่นเนื้อหมู หลังเลิกใช้งาน ให้ล้างทำความสะอาดและเก็บเข้าตู้เพื่อป้องกันหนูหรือแมลงสาบ หรือไขควงขณะใช้งานและเลิกใช้งานให้วางตำแหน่งเดียวกัน เป็นต้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสม

๓) ให้ถ่ายรูปภาพเก็บไว้ก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุง โดยรูปภาพภายหลังการปรับปรุงควรแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ ขณะใช้งาน ตำแหน่งการวางอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร ขณะเลิกใช้งาน ตำแหน่งการวางอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร

การจัดสิ่งของที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานให้อยู่ในลำดับของกระบวนการ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงานและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

๓. ส สะอาด การดูแลรักษาพื้นที่ปฏิบัติงาน เครื่องจักร อุปกรณ์ ให้มีความสะอาด ขณะทำความสะอาดต้องตรวจเช็คความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ปฏิบัติงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์

การทำ ส. สะอาด คือการทำความสะอาดเป็นพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำทุกวัน แต่ขณะทำความสะอาดต้องหมั่นตรวจสอบจุดสำคัญต่าง ๆ ว่ามีความผิดปกติหรือไม่ ซึ่งถ้าจุดสำคัญดังกล่าวผิดปกติแล้วอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานได้

๑) ส สะดวก คือ การทำความสะอาดที่เป็นปกติโดยพระสงฆ์ แต่ถ้าเป็นกระบวนการรักษาวัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ การทำความสะอาดที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้

น้ำมันช่วยในการทำความสะอาด หรือต้องมีเครื่องมือช่วยในการทำความสะอาด เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานการทำความสะอาด

๒) ส สะดวก คือ การรักษาให้มีความสะอาดอยู่ตลอดเวลา หลักการนี้เป็นสิ่งสนับสนุนให้พระสงฆ์ใช้ความคิดว่าจะทำอะไร จึงจะทำให้วัดสะอาดอยู่ตลอดเวลา หรือลดการทำความสะอาดให้เหลือน้อยที่สุด หรือไม่ต้องทำความสะอาดเลย ด้วยแนวคิด “ค้นหาสาเหตุ ป้องกัน และเข้าถึงการทำทำความสะอาดง่าย”

การดูแลรักษาพื้นที่ปฏิบัติงาน ให้มีความสะอาด ขณะทำความสะอาดต้องตรวจเช็คความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ปฏิบัติงานด้วย”

๔) ส. สุขลักษณะ การรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดไว้ใน ๓ ส. แรก ให้คงอยู่หรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการจัดทุกอย่างให้เป็นมาตรฐานหรือสร้างระบบต่าง ๆ

การทำ ส. สุขลักษณะ คือเมื่อกำหนดว่า ส. แต่ละตัวต้องทำอะไรบ้าง พอลงมือทำตามการวางแผนที่วางไว้ ผลที่ได้ย่อมเป็นที่น่าพอใจ ดังนั้น ส สุขลักษณะ จึงเป็นการรักษาผลของการทำ ๓ ส. ให้คงอยู่ตลอดไป แต่ ส. สุขลักษณะ ยังเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย ถ้าการปรับปรุงนั้นส่งผลต่อการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน โดยการรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดไว้ใน ๓ ส. แรกมีแนวคิดดังนี้

๑) การควบคุมด้วยสายตา คือ การสร้างมาตรฐานด้วยการใช้หลักการสื่อสารด้วยการมองเห็น เช่น การใช้สัญลักษณ์ การทำป้ายชี้บ่ง เป็นต้น

๒) ระบบป้องกันความผิดพลาด คือ การสร้างมาตรฐานด้วยการใช้หลักการป้องกันความผิดพลาดที่เกิดจากความพลั้งเผลอของมนุษย์ ด้วยกลไกป้องกันความผิดพลาดแบบ “หยุด บังคับ เตือน”

๓) การจัดทำให้เป็นมาตรฐาน เป็นแนวคิดของการบริหารงานสมัยใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดทำให้เป็นมาตรฐาน และกิจกรรมปรับปรุงคุณภาพ โดยตัวอย่างของการจัดทำให้เป็นมาตรฐานของ ๕ ส. เช่น รายการวัสดุในพื้นที่ปฏิบัติงาน แผนผังกำหนดพื้นที่ รูปถ่ายของการจัดวางอุปกรณ์ตามกระบวนการ มาตรฐานการทำความสะอาด เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดสามารถนำมารวมเป็น “คู่มือดำเนินกิจกรรม ๕ ส.”

การรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดไว้ใน ๓ ส. แรก ให้คงอยู่หรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการจัดทุกอย่างให้เป็นมาตรฐานหรือสร้างระบบต่าง ๆ”

๕. ส สร้างนิสัย การลงมือทำตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจนเกิดเป็นความเคยชินและนิสัยที่ดี

การลงมือทำอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติงานจะลงมือทำอย่างต่อเนื่องต้องเกิดความเข้าใจว่าทำ ๕ ส. แล้วเกิดประโยชน์อย่างไร ดังนั้นการสื่อสาร การกระตุ้น การสร้างควมมีส่วนร่วม การแข่งขัน การเป็นแบบอย่าง เป็นต้น มีส่วนจำเป็นอย่างสูงมากต่อการผลักดันให้เกิดเป็นนิสัยที่ดี

๕ ส. เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน การทำ ๕ ส. ต้องเข้าใจหลักการและหัวใจสำคัญที่ ส. แต่ละตัวต้องการ และสุดท้ายเมื่อเข้าใจหัวใจสำคัญแล้ว ต้องนำไปสู่การแปลงเป็นวิธีปฏิบัติด้วยการทำทุกอย่างให้เป็นมาตรฐาน^{๑๐๗}

^{๑๐๗} ที่มา : สัจเคราะห์จากผู้วิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ

๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธี วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุน แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๔๖ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙ มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี มีจำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ มีอายุ ๔๑-๔๕ ปี มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ มีอายุ ๓๑-๓๕ ปี มีจำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๖ มีอายุ ๓๖-๔๐ ปี มีจำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๙ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษาน้อยกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔ รองลงมา มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ ถัดมา มีพรรษา ๑๑ - ๑๕ พรรษา จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ ถัดมา มีพรรษา ๑๖ - ๒๐ พรรษา จำนวน ๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ ถัดมา ก็มีพรรษา ๒๑ - ๒๕ พรรษา จำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๒ ตามลำดับ และสุดท้าย มีพรรษามากกว่า ๒๖ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๔ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘ รองลงมา มีวุฒิการศึกษาสามัญปริญญาตรี จำนวน ๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ถัดมา มีวุฒิการศึกษาสามัญปริญญาโท จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ และสุดท้าย มีวุฒิการศึกษาสามัญปริญญาเอก จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ ตามลำดับ

วุฒิศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิกศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ รองลงมา มีวุฒิกศึกษานักธรรมชั้นตรี จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ถัดมา มีวุฒิกศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๓๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ และสุดท้าย ไม่มีวุฒิกศึกษานักธรรม จำนวน ๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิกศึกษาเปรียญธรรม จำนวน ๑๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘ และสุดท้าย มีวุฒิกศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ - ป.ธ. ๓ จำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๒

๒. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๒.๑ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๔๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อทฤษฎีการบริหาร ในด้านบุคคลากร อันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐) รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๕๘) ถัดมา คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๒) และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการจัดการ ($\bar{X} = ๓.๓๔๗$, S.D. = ๐.๕๘๔)

๒.๒ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านบุคคลากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดของท่านมีบุคคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในอันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๗๗) รองลงมา วัดของท่านมีบุคคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๗๐) ถัดมา วัดของท่านมีการมอบหมายงานให้บุคคลากรตรงกับความสามารถและความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นๆ ($\bar{X} = ๓.๓๙$,

S.D. = ๐.๗๙) ถัดมา วัดของท่านมีจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = ๓.๓๗$, S.D. = ๐.๘๕) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงานไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๘๐) ตามลำดับ

๒.๓ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านงบประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๒) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ในข้อที่วัดของท่านมีจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๗๖) รองลงมา ในข้อที่วัดของท่านมีการควบคุมงบประมาณ และประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๗๙) ถัดมา วัดของท่านมีจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และบริหารด้วยความโปร่งใส ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๖) ถัดมา วัดของท่านมีจัดทำแผนการหา งบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๗๘) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความสมดุลกับงานที่จะทำ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๗๓)

๒.๔ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๕๘) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านมีวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย อยู่ในอันดับสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๖๙) รองลงมาในข้อที่วัดของท่านมีตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยกวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๗๕) ถัดมา วัดของท่านมีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๗๕) ถัดมา วัดของท่านมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้ว นำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้ดูสะอาดตา ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๗๓) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีจัดทำ สถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

๒.๕ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัดของท่านมีมีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๖๕) รองลงมาคือวัดของท่านมีมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้ง คณะทำงานให้มีระบบระเบียบ ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๗๕) ถัดมา วัดของท่านมีมีการจัดสรรคัดหา บุคลากรที่มีคุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ตรงกับงานที่ถนัด ($\bar{X} = ๓.๓๘$,

S.D. = ๐.๗๕) ถัดมา วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสายบังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสั่งงานหรือมอบหมายงาน (\bar{X} = ๓.๓๘, S.D. = ๐.๖๕) และอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดของท่านมีการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย (\bar{X} = ๓.๒๘, S.D. = ๐.๗๙) ตามลำดับ

๒.๖ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี โดยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ในด้านสะสาง อันดับสูงสุดที่สุด (\bar{X} = ๓.๖๖, S.D. = ๐.๕๙) รองลงมาคือ ด้านสะดวก (\bar{X} = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๖๒) ถัดต่อมาคือด้านสะอาด (\bar{X} = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๕๙) ถัดต่อมาคือ ด้านสุขลักษณะ (\bar{X} = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๖๗) และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านสร้างนิสัย (\bar{X} = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๗๒)

๒.๗ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี ในด้านด้านสะสาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๖๖, S.D. = ๐.๕๙) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านมีการจัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นในอาคารสถานที่ของวัด เพื่อขอจัดความสิ้นเปลืองของการใช้เนื้อที่ อุกรณ์ ตู้เอกสาร ชั้นวางต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในอันดับสูงสุด (\bar{X} = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๖๖) รองลงมาในข้อที่ วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือหมดอายุ ออกไปจำหน่ายหรือกำจัดเสียอย่างเป็นระบบ (\bar{X} = ๓.๗๑, S.D. = ๐.๗๖) ถัดมา วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้นาน ออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปบริจาคให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป (\bar{X} = ๓.๖๗, S.D. = ๐.๗๗) ถัดมา วัดของท่านมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณรอบๆวัดให้มีความร่มรื่นสวยงาม เป็นระเบียบเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน (\bar{X} = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๘๑) และข้อที่มี อันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีการจัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อย (\bar{X} = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

๒.๘ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี ในด้านด้านสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๖๒) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านมีการจัดวางสิ่งของในอาคารสถานที่ หรือที่ทำงานอย่างมีระเบียบเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้ (\bar{X} = ๓.๗๒, S.D. = ๐.๗๔) รองลงมาในข้อที่ วัดของท่านมีการกำหนดทาสี ติเส้น ติดป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการค้นหาและการตรวจสอบ (\bar{X} = ๓.๗๔, S.D. = ๐.๘๐) ถัดมา วัดของท่านมีการกำหนดที่วางวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถมองเห็นได้สะดวก และหยิบก็ง่าย หยาก็รู้ ดูก็งามตา (\bar{X} = ๓.๖๘, S.D. = ๐.๗๗) ถัดมา วัดของท่านมีการกำหนดแผนผังการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบ สดส่วน

เข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการติดต่อกันต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๓) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีการมีสถานที่จอดรถที่เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศรบอกทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่น่ารถมาติดต่อกันต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ

๒.๙ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านด้านสะอาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๕๙) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านมีการทำความสะอาดอาคารสถานที่ โต๊ะตู้ชั้นวาง ฝาเพดาน หลอดไฟและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้สะอาดอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในอันดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๐.๗๓) รองลงมาในข้อที่วัดของท่านมีการจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้หญ้าสดหญ้าแห้ง กวาดขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆ บริเวณวัดให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๗๘) ถัดมา วัดของท่านมีการทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนน ทางเดินรอบบริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะ และมูลสัตว์ เป็นต้น ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๗) ถัดมาวัดของท่านมีการหมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๗๐) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัดของท่านมีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแลสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๘๐) ตามลำดับ

๒.๑๐ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านด้านสุขลักษณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดของท่านมีอาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ตกแต่งจัดส่วนของห้องทำงาน ห้องรับแขก ไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี อยู่ในอันดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๖๐$, S.D. = ๐.๘๖) รองลงมา วัดของท่านมีการทำความสะอาดห้องน้ำภายในวัด ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ น้ำยาดับกลิ่น เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆ อย่างถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๘๐) ถัดมา วัดของท่านมีการกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๘๒) ถัดมา วัดของท่านมีการจัดวางระบบท่อประปา น้ำใช้ และน้ำดื่มแยกไว้เป็นสัดส่วน และมีการตรวจสอบความสะอาดของระบบน้ำน้ำใช้ และน้ำดื่มได้อย่างสม่ำเสมอและถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๐.๗๙) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมบุคลากรเสริมศักยภาพและเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๘๒) ตามลำดับ

๒.๑๑ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในด้านด้านสร้างนิสัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๒) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านมีการสร้างบุคลากรภายในวัด

ให้เป็นผู้ที่หมั่นทศนคติที่ดี รักความสะอาดปฏิบัติงานได้ถูกต้องติดเป็นนิสัย อยู่ในอันดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๗๑) รองลงมา วัดของท่านมีการหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานอยู่เสมอจนติดเป็นนิสัย ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๓)

ถัดมา วัดของท่านมีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์หรือติดป้ายขอวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ในวัดเพื่อให้ภิกษุสามเณร หรือบุคคลผู้ที่เข้ามาติดต่องานต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดจนติดเป็นนิสัยที่ดั่งงาม ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๘๗) ถัดมา วัดของท่านมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลกรที่มีให้มีใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ให้สวยงามอยู่ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสัย ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๔) และข้อที่มีอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสัยและให้ร่วมมือร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ดั่งงามต่อไป ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๙๒) ตามลำดับ

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑) ด้านบุคคลากร

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านบุคคลากร พบว่า ๑. พระสงฆ์แต่ละวัดมีน้อยเมื่อมีการจัดงานกิจกรรม ๕ ส. จึงยังไม่เพียงพอ ๒. ประชาชนในชุมชนรอบๆวัดของแต่ละวัดให้ความร่วมมือไม่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านบุคคลากร พบว่า ๑. วัดควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบจะได้มาช่วยกันทำงาน ๒. บุคลากรจากหน่วยงานรัฐต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของแต่ละวัดให้มากกว่าปัจจุบันนี้

๒) งบประมาณ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านงบประมาณ พบว่า วัดไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านงบประมาณ พบว่า แต่ละวัดหากได้รับงบประมาณมาบริหารจัดการก็จะทำให้สามารถที่จะนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่ทันสมัยต่อการทำโครงการกิจกรรม ๕ ส. ได้

๓) ด้านวัสดุอุปกรณ์

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงานยังไม่ทันสมัย ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า เครื่องมืออุปกรณ์ควรมีความพร้อมในการทำงาน และมีความทันสมัยเพื่อให้ทันต่อการทำงานที่บางครั้งเร่งด่วน

๔) ด้านการจัดการ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการ พบว่า ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการ พบว่า ควรมีการประชุมสัมพันธ์ให้ทุกวัดได้รับทราบถึงการทำงานที่จะมีขึ้นจะได้ร่วมกันเตรียมความพร้อม

๕) ด้านเสสาง

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสสาง พบว่า บางพื้นที่ยังมีสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ในบริเวณวัด ทำให้เกิดความสกปรกไม่เจริญตาแก่ผู้พบเห็น

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสสาง พบว่า ควรมีการเก็บรักษาทำความสะอาดให้เรียบร้อยไม่เป็นที่รกรุกรตาแก่ผู้พบเห็น

๖) ด้านเสดวก

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสดวก พบว่า พระอาจารย์บางส่วนไม่รู้จักการใช้สื่อเทคโนโลยีในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสดวก พบว่า ควรมีการอบรมให้รู้จักการใช้สื่อการประสานงานเพื่อความเสดวกในการทำงาน

๗) ด้านสะอาด

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด พบว่า บางวัดบางพื้นที่ยังไม่รักษาความสะอาดอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด พบว่า ควรมีการพัฒนาให้ดีขึ้น อยากรให้ผู้ปกครองเข้าไปกวาดชั้นในวัดที่ยังไม่ค่อยสะอาดให้พัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

๘) ด้านสุขลักษณะ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ พบว่า ห้องน้ำห้องสุขาบางพื้นที่ยังไม่มีความสะดวกเพียงพอจึงยังไม่ถูกสุขลักษณะ

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ พบว่า

วัดควรจัดให้มีการดูแลทำความสะอาด อย่างสม่ำเสมอ เวลาเข้าไปในวัดมองเห็นความสะอาด ร่มรื่นแล้วความศรัทธาก็จะเกิด

๙) ด้านสร้างนิสัย

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสร้างนิสัย พบว่า พระสงฆ์บางวัดยังไม่ได้ทำงานด้าน ๕ ส. ให้เป็นกิจวัตร

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอิวหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสร้างนิสัย พบว่า พระสงฆ์แต่ละวัดต้องงานด้าน ๕ ส. ให้เป็นประจำทุกวัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและนำเสนออภิปรายดังนี้

๕.๒.๑. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๔๙) แสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีการบริหาร ในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดการ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสังฆรักษ์กฤษฎีตมณ สุเมโธ**^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๕

ด้านบุคลากร พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๖๐) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ วัดของท่านมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความสามารถและความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นๆ วัดของท่านมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงานไม่มากไม่น้อยจนเกินไป วัดของท่านมีจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสังฆรักษ์กฤษฎีตมณ สุเมโธ**^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

^๑พระครูสังฆรักษ์กฤษฎีตมณ สุเมโธ, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๒พระครูสังฆรักษ์กฤษฎีตมณ สุเมโธ, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

“ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๕

ด้านงบประมาณ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ ปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, $S.D. = 0.62$) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความสมดุลกับ งานที่จะทำ วัดของท่านมีจัดการควบคุมงบประมาณ และประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่าง ถูกต้อง วัดของท่านมีจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ วัดของ ท่านมีจัดทำแผนการทางงบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป วัดของท่านมีจัดตั้ง คณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และบริหารด้วยความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสุพิศ วันทะวงษ์^๓** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทบาทเจ้าอาวาสในการ บริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้าน การปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการ สาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านวัสดุอุปกรณ์ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ ปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $S.D. = 0.58$) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย วัดของท่านมีตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยก วัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ วัดของ ท่านมีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน วัดของท่านมีวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้ว นำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้ดูสะอาดตา วัดของท่านมี จัดทำสถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่ง

^๓ พระสุพิศ วันทะวงษ์, "บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอ ขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

สอดคล้องกับงานวิจัย พระจรรณ ธีรปณฺโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง^๔ “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการจัดการ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อปัจจัยด้านทฤษฎีการบริหาร ด้านปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๕๘) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ วัดของท่านมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะทำงานให้มีระบบระเบียบ

วัดของท่านมีการจัดสรรคัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ตรงกับงานที่ถนัด วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสายบังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสั่งงานหรือมอบหมายงาน วัดของท่านมีการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมฺมปาโล)^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๒

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๕๖) แสดงให้เห็นว่า ด้านสะสาง ด้านสะดวก ด้านสะอาด ด้านสุขลักษณะ ด้านสร้างนิสัย จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^๔ พระจรรณ ธีรปณฺโญ, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕ พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมฺมปาโล), “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมาโร)^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๗ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖

ด้านเสาสง พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสาสง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๖๖$, S.D. = ๐.๕๙) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการจัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นในอาคารสถานที่ของวัด เพื่อขจัดความสิ้นเปลืองของการใช้เนื้อที่ อุปกรณ์ ตู้เอกสาร ชั้นวางต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือหมดอายุ ออกไปจำหน่ายหรือกำจัดเสียอย่างเป็นระบบ วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้นานออกมาใช้ประโยชน์หรือนำไปบริจาคให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป วัดของท่านมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณรอบๆวัดให้มีความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน วัดของท่านมีการจัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดนายกรวัฒน์ (บัณฑิต ปณฺธิโต)^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านเสาดวง พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเสาดวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๒) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการจัดวางสิ่งของในอาคารสถานที่ หรือที่ทำงานอย่างมีระเบียบเพื่อเสาดวงต่อการหยิบใช้ วัดของท่านมีการกำหนดทาสี ตีเส้น ติดป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่าง ๆ

^๖พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมาโร), “การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^๗พระครูปลัดนายกรวัฒน์ (บัณฑิต ปณฺธิโต), “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

เพื่อสะดวกในการค้นหาและการตรวจสอบ วัดของท่านมีการกำหนดที่วางวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถมองเห็นได้สะดวก และหยิบก็ง่าย หายก็รู้ ดูก็งามตา วัดของท่านมีการกำหนดแผนผังการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบ สดส่วน เข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการติดต่อกันต่าง ๆ วัดของท่านมีการมีสถานที่จอดรถที่เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศรบอกทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่น่ารถมาติดต่อกันต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสุทธิพนธ์ เตชธมโม (วรัถน์พุทฺธางกูร)**^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านเช่นกัน

ด้านสะอาด พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสะอาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๕๙) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการทำความสะอาดอาคารสถานที่ โต๊ะตู้ ชั้นวาง ฝาเพดาน หลอดไฟและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้สะอาดอย่างสม่ำเสมอ วัดของท่านมีการจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ หญ้าสดหญ้าแห้ง กวาดขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆ บริเวณวัดให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา วัดของท่านมีการทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนน ทางเดินรอบบริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะและมูลสัตว์ เป็นต้น วัดของท่านมีการหมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ วัดของท่านมีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแลสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุห์เอก ชินวิโส**^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ : กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ ในด้านรูปแบบพิธีการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

^๘พระสุทธิพนธ์ เตชธมโม (วรัถน์พุทฺธางกูร), “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^๙พระสมุห์เอก ชินวิโส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ : กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ในด้านความเชื่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ ส่วนในด้านความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔

ด้านสุขลักษณะ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสุขลักษณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๗) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีอาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ตกแต่ง จัดส่วนของห้องทำงาน ห้องรับแขก ไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี วัดของท่านมีการทำความสะอาดห้องน้ำภายในวัด ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ น้ำยาดับกลิ่น เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่าง ๆ อย่างถูกสุขลักษณะ วัดของท่านมีการกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ วัดของท่านมีการจัดวางระบบท่อประปา น้ำใช้ และน้ำดื่มแยกไว้เป็นสัดส่วน และมีการตรวจสอบความสะอาดของระบบน้ำน้ำใช้ และน้ำดื่มได้อย่างสม่ำเสมอและถูกสุขลักษณะ วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมบุคลากรเสริมศักยภาพและเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ**^{๑๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๙๓) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านสร้างนิสัย พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสร้างนิสัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๒) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการสร้างบุคลากรภายในวัดให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี รักความสะอาดปฏิบัติงานได้ถูกต้องตติเป็นนิสัย วัดของท่านมีการหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานอยู่เสมอจนตติเป็นนิสัย วัดของท่านมีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์หรือติดป้ายข้อวัตรข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในวัด เพื่อให้ภิกษุสามเณร หรือบุคคลผู้ที่เข้ามาตติต้องงานต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดจนตติเป็นนิสัยที่ตติงาม วัดของท่านมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลกรที่มีให้มีใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษาไม้

^{๑๐}พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ, “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ ให้สวยงามอยู่ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสสัย วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรม ศึกษาดูงานและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสสัยและให้ร่วมมือ ร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ตั้งงามต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธรรมปาโล)**^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๒.๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑. **อายุ** พระสงฆ์ที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **พระครูปลัดนายกวรวุฒิ (บัณฑิต ปณฺธิโต)**^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. **พรรษา** พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พรรษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการวัดตาม

^{๑๑} พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธรรมปาโล), “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๒}พระครูปลัดนายกวรวุฒิ (บัณฑิต ปณฺธิโต), “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

กิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ (พรสุทธิชัยพงศ์)**^{๑๓} ได้วิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี" ผลการศึกษาพบว่าทัศนะของพระภิกษุและสามเณรต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าที่มีพรรษาแตกต่างกัน พระภิกษุและสามเณรมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. **วุฒิการศึกษาสามัญ** พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาสามัญมีต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมฺมวโร)**^{๑๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นปัจจัยส่วนบุคคล พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน มีผลให้ความคิดเห็นเรื่อง การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. **วุฒิการศึกษานักธรรม** พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาวิรัช มหาวีโร**^{๑๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศาสน

^{๑๓}พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ (พรสุทธิชัยพงศ์), "ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๑๔}พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมฺมวโร), “การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๑๕} พระมหาวิรัช มหาวีโร, “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

สมบัติวัดของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับการจัดการศาสนสมบัติวัด ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน ต่อการจัดการศาสนสมบัติวัด ของพระสังฆาธิการตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมฺมปาโล)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกันมีความคิดเห็น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน^{๑๖}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ด้านบุคลากร เจ้าอาวาสในแต่ละวัดควรมอบหมายงานให้พระสงฆ์ในวัดได้รับผิดชอบหน้าที่แต่ละรูป อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน

๒. ด้านงบประมาณ ต้องมีการจัดทำบัญชีในส่วนของการทำงานกิจกรรม ๕ ส. ขึ้นมา

๓. ด้านวัสดุอุปกรณ์ พระสงฆ์ในแต่ละวัดต้องช่วยกันดูแลรักษา ซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ภายในวัด

๔. ด้านการจัดการ การบริหารจัดการนั้น ทุกวัดต้องมีเป้าหมายชัดเจนในการทำกิจกรรม ๕ ส.

^{๑๖} พระครูวีระธรรมานุสิฐ (วีรพล ธมฺมปาโล), “บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๕. ด้านเสนา คณะสงฆ์แต่ละวัดต้องดูแลเอาใจใส่ วัสดุสิ่งของต่างๆ ภายในวัด สิ่งไหนไม่ได้ใช้ ไม่มีความจำเป็น ก็นำไปกำจัดเสีย อย่าสะสมไว้

๖. ด้านสะดวก ทุกวัดควรที่จะมีการแบ่งแยกวัสดุสิ่งของ เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้

๗. ด้านสะอาด ด้านนี้เป็นด้านสำคัญของทุกวัด พระสงฆ์ในแต่ละวัดต้องช่วยกันทำความสะอาด ปัดกวาด เช็ดถู ทุกวัน

๘. ด้านสุขลักษณะ ในด้านนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดของแต่ละวัดคือ ห้องน้ำ ต้องหมั่นดูแลทำความสะอาด

๙. ด้านสร้างนิสัย แต่ละวัดต้องมีกิจกรรมในด้าน ๕ ส. บ่อยๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นบิณฑบาต และต้องมีการประชาสัมพันธ์ บอกญาติโยมในชุมชนรอบๆ วัด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

๑. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไปศึกษาในพื้นที่อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดปทุมธานี เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนา การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. งานวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการวัดในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก กับการนำหลักทฤษฎี ๔ M มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อไป

๓. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของประชาชนและนำมาปรับปรุง พัฒนารูปแบบกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.

_____. คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด กิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๕.

กรมการศาสนา. หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร :

เอพี กราฟิคดีไซน์, ๒๕๓๙.

กองแผนงานกรมการศาสนา. คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส. กรุงเทพมหานคร

: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กองพุทธศาสนสถาน. กรมการศาสนา. ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ

ศาสนา, ๒๕๔๒.

กิริติ ศรีวิเชียร. อดีต ปัจจุบัน และอนาคตแห่งบทบาทของสังฆมณฑล ในการแสวงหาเส้นทาง

พัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

เด่น ชะเนติย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, ๒๕๓๓.

ทองหล่อ เดชไทย. หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕.

นุรักษ์ คุณชล และคณะ. คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อปริญญาโท. กรุงเทพมหานคร : โครงการศูนย์

หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประกอบ กรรณสูตร. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ประเวศ ะสี. **พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.
- พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และ ชลิตา ศรมณี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, 2526.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พระสงฆ์กับการศึกษาไทยในบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี). “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน”, ในธรรมปริทัศน์ ๔๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- _____. **“ธรรมปริทัศน์ ๔๖”**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์ในโอกาสสมณศวาระเจริญอายุครบ ๖๙ ปี และในโอกาสได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่พระธรรมวรนายก, ๒๕๔๖.
- พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ. ผศ.ดร.. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). **คนสำราญงานก็สำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **การบริหารวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- ไพบูลย์ เสี่ยงก้อง. **หลักการบริหารงานในวัด ในกรมการศาสนา**. (บก.). **วัดพัฒนา ๔๔**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔).
- พิน ดอกบัว. **วัดและพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบูรพาสาส์น, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
นามมีบุ๊กส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. มูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศไทย.
พระนครศรีอยุธยา : กรมศิลปากร, ๒๕๐๓.

สมยศ นาวิการ. การบริหารตามสถานการณ์. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทย แนวทางวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๒๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนา
สังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. ประวัติศาสตร์ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย,
๒๕๔๐.

สุพิน เกษาคุปต์. การจัดการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๔.

สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์. การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี,
๒๕๔๖.

เสนาะ ดิยาวี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

อนันต์ วิริยพิณีจ. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

อนุวรรตน์ ศิลาเรื่องอำไพ และคณะ. “คู่มือวัดสร้างสุข 5 ส. ภาคประชาชน”. กรุงเทพมหานคร :
สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, ๒๕๕๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท (พรสุทธิชัยพงศ์). "ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสใน
จังหวัดนนทบุรี". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระครูปลัดนายกวรวัดน์ (บัณฑิต ปณฺธิโต). "การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอบางละมุง
จังหวัดชลบุรี". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูพิศาลถิรธรรม (สมพร ปณฺญาวชิโร). "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร". **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
จัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระครูวาปีวรินทร์ (เล็ก ชาคโร). "การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอ
หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
เชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระครูวิหารการโกวิท (สมศักดิ์ อุปวฑฺฒโน). "การบริหารจัดการงานศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะ
สงฆ์อำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
จัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒.
- พระครูสถิตญาณโสภณ (วรณ จิตฺติยาโณ). "ศักยภาพการบริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสใน
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
จัดการเชิงพุทธ**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธรรมวโร). "การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัด
สมุทรสงคราม". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธรรมวโร). "การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัด
สมุทรสงคราม". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- พระครูสังฆรักษ์ภักษภูมิตถุณ สุเมธ. "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูก
กา จังหวัดปทุมธานี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระมหาคุณ จีรวฑฺโฒ (จินดาพันธ์). "การศึกษาสภาพการบริหารงานการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ระดับอำเภอและระดับตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา". **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๗.
- พระมหาถวิล ปิยธมฺโม. "การศึกษางานนวักรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงาน
สาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหาวิรัช มหาวีโร. “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาสมชาย สุนตักโร. “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน
 สาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระสมุห์ดิเรก อติเรกสุโภ (งามกาลละ). “การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ
 ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
 จัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระสมุห์เอก ชินวีโส. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษาวัดในเขต
 เทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระสุทธิพงษ์ เตชธมโม (วรัตน์พุทธางกูร). “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตาม
 วิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระสุพิศ วันทะวงษ์. “บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอ
 ขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
 พุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระออกนิษฐ์ สิริปณฺโญ. “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง
 จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.
 บัณฑิตวิทยาลัย:** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระอธิการจิตต์วี ธีรปณฺโญ (ยอดเยี่ยม). “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย:
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ :

- สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์. ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ นายจรัญ เข้มกลัด. ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ นายลำภู เกตุสุวรรณ. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์. ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดงจังหวัดสระบุรี ๒ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ บุญธรรม เสวกพันธ์. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ พระครูไพโรจน์สรธรรม.เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนประธาร คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓
- _____ พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส. ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ ประธานคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง ด้านสาธารณูปการ จังหวัดสระบุรี ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโร. เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู คณะกรรมการออกตรวจ ๕ ส. วัดในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓
- _____ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. ตำแหน่งอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓
- _____ พระมหาสุนันท์ สุนนโท. ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ :

Alan Price.. **Human Resource Management.** In a Business Context. 2nd ed.. London: Thomson Learning 2004.

Dalf. R.. **The New Era of Management: International Edition.** Ohio: Thompson,2006.

Deming. Edward W.. **Out of The Crisis.** (USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1995.

Fayol Henri.. **Industrial and General Administration.** New York: Mc-Grew Hill, 1930.

Gulick. Luther and LyndalUrwick. **Paperson the Science of Administration.** New York: Columbia University 1973.

Lee J. Cronbach. **Essentials of Psychological Testing.** 4th ed.. New York: Harper & Row. 1971.

Luther Gulick and LyndalUrwick.. **The Manager's Span of control.** The Harvard Business Review. May-June 1967.

Peter F.. Drucker.. **The Essential Drucker.** (USA: Collins Business, 2005.

Stoner. James A.F.. **Management Englewood Cliffs.** New York: Prentice Hall, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๑๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์
เรียน พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระเมธาวินัยรส
รศ.ดร.
พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร.
๑๑ ก.ค. ๖๓

พระอุคมสิทธินายก
(พระอุคมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๖๘

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๓๖๐๖๖๖
พระปลัดระพี & พุทธิสารโร
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
15.ก.ค.๒๕๖3

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๑๖๘

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระมหานิกธ ฐานุตโร, ดร.

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

.....
.....

(พระมหานิกธ ฐานุตโร,ดร.)

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๖๘

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณณวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

ผศ.ดร. ประเสริฐ ธิลาว

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณณวชิโร

โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)

ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
(Index of item objective congruence = IOC)
สารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี"
ผู้วิจัย : พระโกธมาศ ปณญาวชิโร
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ส.๑ = สะสาง		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑	จัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ไม่จำเป็นใน อาคารสถานที่ของวัด เพื่อจัดความสิ้นเปลือง ของการใช้เนื้อที่ อุปการณ ผู้เอกจาก ชั่นวาง ต่างๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	นำวัสดุสิ่งของต่างๆที่ไม่ได้ใช้แล้วหรือหมดอายุออกไปจำหน่ายหรือกำจัดเสียอย่างเป็นระบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	นำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้นานออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปบริจาคให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	ปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณรอบๆวัดให้มีความ ร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเหมาะแก่การ พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕	จัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่าง เหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ส.๒ = สะดวก									
๑	จัดวางสิ่งของในอาคารสถานที่ หรือที่ทำงาน อย่างมีระเบียบเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	กำหนดทาสี ตีเส้น ติดป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่างๆ เพื่อสะดวกในการค้นหาและการตรวจสอบ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.
.....

ส.๒ = สะดวก	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล	
๓	กำหนดที่วางวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถมองเห็นได้สะดวก และหยิบก๊วย หยาย ก็รู้ ดูก็งามตา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	กำหนดแผนผังการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดู เป็นระเบียบ สัดส่วน เข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการติดต่องานต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	มีสถานที่จอดรถที่เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศร บอทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวก สำหรับผู้ที่นำรถมาติดต่องานต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ส.๓ สะอาด									
๑	ทำความสะอาดอาคารสถานที่ โต๊ะผู้ ชั้นวาง ฝา เพดาน หลอดไฟและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้ สะอาดอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒	จัดตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ หญ้าสด หญ้าแห้ง กวาดขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆบริเวณวัด ให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	ทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนน ทางเดินรอบ บริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะ และ มูล สัตว์ เป็นต้น	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔	หมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องครัว ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	จัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแล สิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ส.๔ = สุขลักษณะ									
๑	อาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ตกแต่ง จัดส่วน ของห้องทำงาน ห้องรับแขก ไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 พระมหาทศญา กิตติโสภโณ, พศ.ดร.

...../...../.....

ส.๔ = สุขลักษณะ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล	
๒	การทำความสะอาดห้องฆ่าภายในวัด ใช้ผ้ายาฆ่าเชื้อ ผ้ายาดับกลิ่น เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆ อย่างถูกสุขลักษณะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	การกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อ นำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษา สิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	จัดวางระบบท่อประปาผู้มาใช้ และผู้ดื่มแยกไว้ เป็นสัดส่วน และมีการตรวจสอบความสะอาดของระบบผู้มาใช้ และผู้ดื่มได้อย่างสม่ำเสมอ และถูกสุขลักษณะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	จัดโครงการอบรมบุคลากรเสริมศักยภาพและเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ส. ๕ = สร้างนิสัย

๑	สร้างบุคลากรภายในวัดให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี รักความสะอาดปฏิบัติงานได้ถูกต้องดีเป็น นิสัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	หมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มีความสะอาด พร้อมใช้งานอยู่สม่ำเสมอจนติดเป็นนิสัย	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓	มีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์หรือติดป้าย ข้อวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ในวัดเพื่อให้ภิกษุ สามเณร หรือบุคคลผู้เข้ามาติดต่องานต่างๆ ให้ปฏิบัติตาม โดยเคร่งครัดจนติดเป็นนิสัยที่ดี งาม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	ปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรที่มีหัวใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษาไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ ให้สวยงามอยู่ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 พระมหากฤษญา กิติโสภโณ, ผศ.ดร.
/...../.....

ส. ๕ = สร้างนิสัย		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประเมินผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๕	จัดโครงการอบรมภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสัยและให้ร่วมมือร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ตั้งมาต่อไป	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ในการบริหารจัดการ (4M)									
๑.ด้านบุคลากร		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประเมินผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑	บุคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	การมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความสามารถและความถนัดในการปฏิบัติงานนั้นๆ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔	มีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงานไม่มากไม่น้อยจนเกินไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. ด้านงบประมาณ									
๑	จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความสมดุลกับงานที่จะทำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	จัดการควบคุมงบประมาณ และประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 พระมหาคุณฐา กิติโสภโณ, ผศ.ดร.

	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล	
๒. ด้านงบประมาณ									
๓	จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	จัดทำแผนการทางงบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	จัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณและบริหารด้วยความโปร่งใส	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. ด้านวัสดุอุปกรณ์									
๑	วางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	ตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยกวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้ และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓	วัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้ว นำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้ดูสะอาดตา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	จัดทำสถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. ด้านการจัดการ									
๑	มีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	มีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะทำงานให้มีระบบระเบียบ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

 พระมหาทศกัญญา กิตติโสภณ, ผศ.ดร.

...../...../.....

	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและประมวลผล							
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล					
๓	มีการจัดสรรคัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ตรงกับงานที่ถนัด					+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสายบังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสั่งงานหรือมอบหมายงาน					+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	มีการประเมินและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย					+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

รับรองตามนี้

พระอุดมสิงห์อินชก, ผศ.ดร.
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 พระอุรังคิณีวิทยาสถาบันพระเวียงพุทธ
 ประธานที่ปรึกษา

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถาม (Try-out)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๒๐๑๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน พระครูวิจิตรอภาการ เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง เจ้าอาวาสวัดสว่างภพ จังหวัดปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๕๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในเขตปกครองของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๕๒๒๒๐๖

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)
เรื่อง การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ของ พระไกรมาศ ปญญาวชิโร (หลิมเมืองมา)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.
เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	45

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	167.13	732.878	.575	.974
a2	167.13	721.982	.808	.974
a3	167.17	720.695	.748	.974
a4	166.97	719.689	.742	.974
a5	167.23	709.151	.821	.973
b1	167.20	717.890	.710	.974
b2	167.33	716.161	.744	.974
b3	167.17	719.454	.709	.974
b4	167.30	716.976	.726	.974
b5	167.23	711.220	.735	.974
c1	167.07	718.892	.768	.974
c2	167.03	718.171	.792	.974

c3	167.03	722.309	.779	.974
c4	167.03	728.792	.622	.974
c5	167.00	724.690	.732	.974
d1	167.00	719.517	.705	.974
d2	167.00	719.103	.686	.974
d3	166.93	712.547	.803	.973
d4	166.90	716.714	.761	.974
d5	166.93	711.513	.794	.973
e1	166.57	725.840	.675	.974
e2	166.67	727.402	.607	.974
e3	166.70	724.148	.605	.974
e4	166.73	725.582	.643	.974
e5	166.50	729.569	.603	.974
f1	166.47	730.051	.621	.974
f2	166.47	726.671	.665	.974
f3	166.47	721.223	.753	.974
f4	166.60	726.041	.615	.974
f5	166.43	727.495	.724	.974
g1	167.17	729.730	.577	.974
g2	167.13	723.844	.622	.974
g3	166.93	730.961	.601	.974
g4	166.93	717.513	.765	.974
g5	167.30	718.631	.557	.975
h1	167.13	726.533	.622	.974
h2	167.07	726.685	.706	.974
h3	167.37	725.895	.577	.974
h4	166.93	727.444	.614	.974
h5	167.33	719.126	.685	.974
i1	166.63	730.861	.617	.974
i2	166.80	738.648	.425	.975
i3	167.23	723.013	.633	.974
i4	167.10	727.886	.543	.974
i5	167.27	724.685	.487	.975

 พระมหาทศกษญา กิตติโสภโณ, ผ.ศ.ดร.
 เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๒๓๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระวิสิฐคุณากรม รองเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ปฏิบัติการแทนเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในเขตปกครองของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระวิสิฐคุณากรม
พระวิสิฐคุณากรม
๑๐๐.๖๖๖

พระอุดมสิทธินายก
(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๑๑๕๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูโพธิโรจน์สรธรรม (ธมฺมโชโต) เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

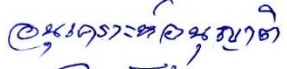
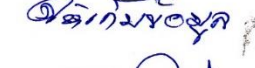
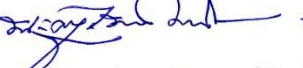
การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

พระครูโพธิโรจน์สรธรรม

เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน

เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน
๑๕ ส.ค.๖๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๖๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิมลวิหารคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อนุญาติ
พระครูวิมลวิหารคุณ
21 ก.ย 63

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(นายเสริมเกียรติ ธนเจริญพิพัฒน์)
- นิสิต ให้ความอนุเคราะห์ -

๒ ก.ค. ๖3

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑ ๑๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์ ปลัดเทศบาลตำบลหนองหญ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธิญาณก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์
ปลัดเทศบาล
บ.ก.ช.7ก

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๑๕๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวพัชรา สุคันธี ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อนุเคราะห์อนุญาต

ให้ช่วยโดยกรมส่งเสริม

วันที่ ๑๐ ก.ย. ๒๕๖๓

(นางสาวพัชรา สุคันธี)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี

๑๐ ก.ย. ๒๕๖๓

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๐๖

นางสาวอมรวัดี มลิ้นทจินดา

นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
- 1 ก.ย. 2563

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ๗ ๑๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ฉันทนา ๐๖๖๖๖

ลำภู เกตุสุวรรณ

21/8/2563

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายเจริญ เข้มกลัด สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหญ้า
สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๕๒๑๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ดร.ท.ดร.น. เข้มกลัด

๑ ก.ย. ๒๕๖๓

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๒๒๖๖

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสุภนันท์ สุนนโท, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อ.อ. พระมหาสุภนันท์ สุนนโท,
๒๑/๘/๒๕๖๓

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร

โทรติดต่o : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๓๒๒๖

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระปลัดระพี นพธิสาโร, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปญฺญาวชิโร นามสกุล ทิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระปลัดระพี นพธิสาโร
21 สิงหาคม 2563

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปญฺญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๑๒๒๖

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.

เนื่องด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณฺณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๒๐๑๒๐๔๒๑๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ชินวิโส
พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.

พระอุดมสิทธินายก

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส

ดร. กิ่งกร นพคุณ

เวลา ๑๑.๐๐ น.

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณฺณาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๒๐๖

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ก ๑๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โถงบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหมู รองเจ้าอาวาสวัดหนองหมูได้
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรมาศ ฉายา ปณณาวชิโร นามสกุล หลิมเมืองมา รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๒๐๔๒๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระไกรมาศ ปณณาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๔-๘๔๒๓๐๖

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี”

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามหลักการบริหาร (4M)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ตอนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

อนึ่ง ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จึงขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะถือเป็นความลับและใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ ๑ : สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย✓ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. อายุ

☐ ๒๐ - ๒๕ ปี	☐ ๒๖ - ๓๐ ปี
☐ ๓๑ - ๓๕ ปี	☐ ๓๖ - ๔๐ ปี
☐ ๔๑ - ๔๕ ปี	☐ มากกว่า ๔๖ ปี

๒. พรรษา

☐ ต่ำกว่า ๕ พรรษา	☐ ๖ - ๑๐ พรรษา
☐ ๑๑ - ๑๕ พรรษา	☐ ๑๖ - ๒๐ พรรษา
☐ ๒๑ - ๒๕ พรรษา	☐ มากกว่า ๒๖ พรรษา

๓. วุฒิการศึกษาสามัญ

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาเอก

๔. วุฒิการศึกษานักธรรม

☐ นักธรรมชั้นตรี	☐ นักธรรมชั้นโท
☐ นักธรรมชั้นเอก	☐ ไม่มีวุฒินักธรรม

๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

☐ ประโยค๑-๒ - ป.๖.๓	☐ ป.๖.๔ - ป.๖.๖
☐ ป.๖.๗ - ป.๖.๙	☐ ไม่มีวุฒิปเรียญธรรม

ตอนที่ ๒ : การบริหารจัดการวัดตามการบริหารจัดการวัดตามหลักการบริหาร (4M)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับของวัดในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีในกิจการคณะสงฆ์ว่าท่านปฏิบัติในระดับใดที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงโดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึงอยู่ในระดับมากที่สุด
 ๔ หมายถึงอยู่ในระดับมาก
 ๓ หมายถึงอยู่ในระดับปานกลาง
 ๒ หมายถึงอยู่ในระดับน้อย
 ๑ หมายถึงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี บริหารจัดการ (4M)	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านบุคลากร						
๑	วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่					
๒	วัดของท่านมีบุคลากรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ได้					
๓	วัดของท่านมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับ ความสามารถและความถนัดในการ ปฏิบัติงานนั้นๆ					
๔	วัดของท่านมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการทำงาน ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป					
๕	วัดของท่านมีจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่ เป็นประจำเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น					
ด้านงบประมาณ						
๑	วัดของท่านมีจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดความสมดุลกับงานที่จะทำ					
๒	วัดของท่านมีจัดการควบคุมงบประมาณ และ ประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง					

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี บริหารจัดการ (4M)	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านงบประมาณ (ต่อ)						
๓	วัดของท่านมีจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ					
๔	วัดของท่านมีจัดทำแผนการทางงบประมาณหรือหารายได้เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อไป					
๕	วัดของท่านมีจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงบประมาณ และบริหารด้วยความโปร่งใส					
ด้านวัสดุอุปกรณ์						
๑	วัดของท่านมีวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญที่ต้องการใช้ประโยชน์จริงให้พอดีกับงาน เพื่อความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย					
๒	วัดของท่านมีตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์แยกวัสดุที่ใช้ประโยชน์ได้และจัดให้เป็นระเบียบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อง่ายต่อการหยิบใช้ในงานอื่นๆ					
๓	วัดของท่านมีวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเพื่อลดราคาต้นทุน					
๔	วัดของท่านมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หมดประโยชน์แล้ว นำไปทำลายหรือเก็บให้เรียบร้อย ให้อุสสะอาดตา					
๕	วัดของท่านมีจัดทำสถานที่เพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรักษาให้คงสภาพและเพื่อจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
ด้านการจัดการ						
๑	วัดของท่านมีมีการวางแผนงานก่อนที่จะลงปฏิบัติงานทุกครั้ง และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้					

๒	วัดของท่านมีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะทำงานให้มีระบบระเบียบ					
๓	วัดของท่านมีการจัดสรรค้ำหาบุคลากรที่มี คุณภาพ และมอบหมายหน้าที่แต่ละบุคคลให้ ตรงกับงานที่ถนัด					

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี บริหารจัดการ (4M)	ความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๔	วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือสาย บังคับบัญชาได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการ สั่งงานหรือมอบหมายงาน					
๕	วัดของท่านมีการประเมินและการตรวจสอบผล การปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย					

ตอนที่ ๓ : เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอ
วิหารแดง จังหวัดสระบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับของวัดในการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส.
ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีในกิจการคณะสงฆ์ว่าท่านปฏิบัติในระดับใดที่ตรงกับ
สภาพความเป็นจริงโดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

๕ หมายถึงอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึงอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึงอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึงอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ส. ๑ = สะสาง						
๑	วัดของท่านมีการจัดแยกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นในอาคารสถานที่ของวัด เพื่อขจัด ความสิ้นเปลืองของการใช้เนื้อที่ อุปกรณ์ ตู้ เอกสาร ชั้นวางต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
๒	วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้ แล้วหรือหมดอายุ ออกไปจำหน่ายหรือกำจัด เสียอย่างเป็นระบบ					
๓	วัดของท่านมีการนำวัสดุสิ่งของที่ใช้ได้แต่เก็บไว้ นานออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปบริจาค ให้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ ต่อไป					
๔	วัดของท่านมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณ รอบๆวัดให้มีความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบ เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน					
๕	วัดของท่านมีการจัดทำอาคารสถานที่เก็บวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และสถานที่กำจัดสิ่ง ปฏิกูลอย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบ เรียบร้อย					

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัด สระบุรี	ความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ส. ๒ = สะดวก (ต่อ)						
๑	วัดของท่านมีการจัดวางสิ่งของในใน อาคารสถานที่ หรือที่ทำงานอย่างมี ระเบียบเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้					
๒	วัดของท่านมีการกำหนดทาสี ติเส้น ติด ป้ายชื่อที่วางสิ่งของต่าง ๆ เพื่อสะดวกใน การค้นหาและการตรวจสอบ					
๓	วัดของท่านมีการกำหนดที่วางวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้ได้ชัดเจน สามารถ มองเห็นได้สะดวก และหยิบได้ง่าย หยาก็รู้ คู่มือก็ตาม					
๔	วัดของท่านมีการกำหนดแผนผังการ ก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบ สัดส่วน เข้าง่ายออกง่ายสะดวกในการ ติดต่อกันต่าง ๆ					
๕	วัดของท่านมีการมีสถานที่จอดรถที่ เหมาะสม มีเส้นจราจร ลูกศรบอกทาง เพื่อลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกสำหรับ ผู้ที่นำรถมาติดต่อกันต่าง ๆ					
ส. ๓ = สะอาด						
๑	วัดของท่านมีการทำความสะอาดอาคาร สถานที่ โต๊ะตู้ ชั้นวาง ฝาเพดาน หลอดไฟ และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ให้สะอาด อย่างสม่ำเสมอ					
๒	วัดของท่านมีการจัดตกแต่งไม้ดอกไม้ ประดับ ต้นไม้ หญ้าสดหญ้าแห้ง กวาด					

	ขยะสิ่งปฏิกูลรอบๆบริเวณวัดให้ดูสะอาดมีสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ตลอดเวลา					
๓	วัดของท่านมีการทำความสะอาดพื้นคอนกรีต ถนน ทางเดินรอบบริเวณวัดไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล เช่น เศษขยะ และมูลสัตว์ เป็นต้น					
ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔	วัดของท่านมีการหมั่นดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ดูดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ					
๕	วัดของท่านมีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการดูแลสิ่งของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดอย่างเพียงพอ					
ส.๔ = สุขลักษณะ						
๑	วัดของท่านมีอาคารสถานที่ต่างๆ ในวัดได้ ตกแต่ง จัด ส่วนของ ห้องทำงาน ห้องรับแขก ไว้เป็นสัดส่วนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกถูกสุขลักษณะที่ดี					
๒	วัดของท่านมีการทำความสะอาดห้องน้ำภายในวัด ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ น้ำยาดับกลิ่น เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆ อย่างถูกสุขลักษณะ					
๓	วัดของท่านมีการกำจัดเศษขยะก่อนนำไปทำลาย มีการแยกขยะ (Recycle) เช่น ขวดแก้ว พลาสติก เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ					

๔	วัดของท่านมีการจัดวางระบบท่อประปา น้ำใช้ และน้ำดื่มแยกไว้เป็นส่วน และมีการ ตรวจสอบความสะอาดของระบบน้ำ น้ำใช้ และน้ำดื่มได้อย่างสม่ำเสมอและถูก สุขลักษณะ					
๕	วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรม บุคลากรเสริมศักยภาพและเพิ่มเติมความรู้ ในด้านการปฏิบัติงานตามแนวทาง ๕ ส. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ อย่างสม่ำเสมอ					

ข้อที่	การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของ คณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ส.๕ = สร้างนิสัย	ความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๑	วัดของท่านมีการสร้างบุคลากรภายในวัดให้ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี รักความสะอาดปฏิบัติงาน ได้ถูกต้องติดเป็นนิสัย					
๒	วัดของท่านมีการหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในวัดให้มี ความสะอาดพร้อมใช้งานอยู่เสมอจนติด เป็นนิสัย					
๓	วัดของท่านมีการประกาศเสียงประชาสัมพันธ์ หรือติดป้ายข้อวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ในวัดเพื่อให้ ภิกษุสามเณร หรือบุคคลผู้ที่เข้ามาติดต่องาน ต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดจนติดเป็น นิสัยที่ดีงาม					
๔	วัดของท่านมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลกรที่ มีให้มีใจรักธรรมชาติ หมั่นปลูกและดูแลรักษา ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ ให้สวยงามอยู่ ตลอดเวลาจนสร้างเป็นนิสัย					

๕	วัดของท่านมีการจัดโครงการอบรมภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้ความรู้ในการสร้างนิสัยและให้ร่วมมือร่วมใจรักษาระเบียบวินัยสร้างความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ดีขึ้นต่อไป					
---	--	--	--	--	--	--

ตอนที่ ๔ : ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

๑. ด้าน ส.๑ = สะสง

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒. ด้าน ส.๒ = สะดวก

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓. ด้าน ส.๓ = สะอาด

ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๔. ด้าน ส.๔ = สุขลักษณะ

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๕. ด้าน ส.๕ = สร้างนิสัย

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๖. ด้านบุคลากร

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๗. ด้านงบประมาณ

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๘. ด้านวัสดุอุปกรณ์

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๙. ด้านการจัดการ

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ภาคผนวก ฅ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง : การบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... นามสกุล.....

อายุ.....ระดับการศึกษา.....

ตำแหน่ง..... โทรศัพท์.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

ตอบแบบสัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ ขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านบุคลากร ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านงบประมาณ ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านการจัดการ ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๕. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านเสนาสนะ ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....
.....
.....
๖. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านสะดวก ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
๗. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านสะอาด ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
๘. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านสุขลักษณะ ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
๙. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ด้านสร้างนิสัย ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรี เป็นอย่างไรบ้าง

๑๐. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดตามกิจกรรม ๕ ส. ของคณะสงฆ์ในอำเภอวิหารแดง จังหวัด
สระบุรีมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

พระไกรมาศ ปณฺญาวชิโร (หลิมเมืองมา)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ญ
รูปภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์ พระครูไพโรจน์สรธรรม เจ้าคณะตำบลบ้านลำ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระครูวิมลวิহারคุณ เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายเสริมเกียรติ ชนเจริญพิพัฒน์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดงจังหวัดสระบุรี ๒ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา สุคันธี
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, ผศ.ดร. อาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร. อาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๑ กันยายน ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระครูวินัยธรเอก ชินวีโส, ดร. อาจารย์ประจำวิชาสาขาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระใบฎีกาอิทธิพล กิตติสารโธ เลขาธิการเจ้าคณะตำบลหนองหมู
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายลำภู เกตุสุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวิหารแดง
จังหวัดสระบุรี ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นางสาวสุนันทา ศุภสิทธิ์, ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลหนองหมู
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายจรูญ เข้มก๊ัด, ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองหมู
จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บุญธรรม เสวกพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวิหารแดง
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ๙ กันยายน ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นามสกุล** : พระไกรมาศ ปญญาวิชโร (หลิมเมืองมา)
วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๒๒ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
สถานที่เกิด : บ้านบางขัน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
การศึกษา : ประถมศึกษา-โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน
 มัธยมศึกษาตอนต้น -โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม
 ประกาศนียบัตร ปบ.ส : นักธรรมเอก
 ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ กจพ. รุ่น 65 มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
อุปสมบท : เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่ วัดบางกง ตำบลหนองหมู
 อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
สังกัด : วัดบางกง ตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
ตำแหน่งหน้าที่ : ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบางกง ตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง
 จังหวัดสระบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดบางกง เลขที่๑ หมู่๙ ตำบลหนองหมูอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
มือถือ : 0848423206
ID LINE : 0848423206
FACE BOOK : พระไกรมาศ ปญญาวิชโร
E MAIL : Prakaimat2512 @ gmail.com